

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) 2562

วิจิตรวรรณสาร

WIWITWANNASAN

Journal of Language and Culture

ISSN 2630-0168 (Print)

ISSN 2672-9458 (Electronic)

ผู้เขียนประจำฉบับ

ลำดวน เหมหงส์
เบญจวรรณ วงษาวดี
คณินนิตย์ ไสยโสภณ
สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ
วราพรรณ ทังโคตร
นนทชา คัยนันท์
ณทรัตน์จุฑา ไชยสวัสดิ์
โอภาส ขำมะลิ่ง
สิรินาถ จงกลกลาง
ณภัทร เขาว์นวม

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) 2562

เจ้าของ เครื่องข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม

ที่ปรึกษากองบรรณาธิการ

ศาสตราจารย์พิเศษ จำนงค์ ทองประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.สุภาพร คงศิริรัตน์

ราชบัณฑิต
มหาวิทยาลัยนเรศวร

ผู้ทรงคุณวุฒิ

ศาสตราจารย์ ดร.อุดม วโรตม์ลิขิตดี
ศาสตราจารย์ ดร.ดวงมน จิตรจักษ์

ราชบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
วิทยาเขตปัตตานี

ศาสตราจารย์ชวัน เพชรแก้ว
รองศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพร พานโพธิ์ทอง
รองศาสตราจารย์สงบ บุญคล้าย

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาตะวันออก

รองศาสตราจารย์ ดร.ศานติ ภัคดีคำ
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลศักดิ์ กิ่งคำ
รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวรรณ นันทจันทุล
รองศาสตราจารย์ ดร.วิไลวรรณ ขนิษฐานันท์

ภาคีสมาชิกราชบัณฑิตยสภา
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย
รองศาสตราจารย์สุนีย์ เลี้ยวเพ็ญวงษ์
รองศาสตราจารย์กฤษฎา ศรีธรรมมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง
มหาวิทยาลัยขอนแก่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริพร ภัคดีผาสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อารีญา หุตินทะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สกุล บุญยทัต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศิลปากร
มหาวิทยาลัยศิลปากร

វិវិច្ឆារណសារ

ឆ្នាំ 3 លំដាប់ 2 (ពុស្សភាគម - តិសាភាគម) 2562

នាងឆម័យករ បាងកមបាង
Dr. Nguyen Thi Thuy Chau
Dr. Chom Sonnang

គិលបិនអង្គេងជាតិ
Vietnam National University
Researcher to Royal
Academy of Cambodia

កងបរណាទិការ

រូងគាសត្រាចារ្យ គ្រ.សមកើយតិ រ៉ក្សមណី
អ្នករូងគាសត្រាចារ្យប្រកេង ទ័នតេកើយ
អ្នករូងគាសត្រាចារ្យ គ្រ.សេដ្ឋា ទ័ក្រងៃយ
អ្នករូងគាសត្រាចារ្យ គ្រ.កូបាណូណ៍ វិសេដ្ឋរ៉ម័យ
អ្នករូងគាសត្រាចារ្យ គ្រ.សុដា ទើយផង
អ្នករូងគាសត្រាចារ្យ គ្រ.វរវរវរវរ គ្រីយាភ័យ
គ្រ.ស្រវង ណ័នតិដ្ឋា

គ្រ.រដ្ឋតា តាណៃ
គ្រ.វិដ្ឋតា ប្រាយយង
គ្រ.ទិវិដ្ឋតា តៃយូងតៃយូង

បរណាទិការ

អ្នករូងគាសត្រាចារ្យ គ្រ.បុណ្យសេណ ត្រីវិសេដ្ឋ

អរាវិថយាល័យកេសត្រាសត្រ
អរាវិថយាល័យរាជវិដ្ឋបុរីរ៉ម័យ
អរាវិថយាល័យរាជវិដ្ឋអរាសរកាម
អរាវិថយាល័យរាជវិដ្ឋកេសត្រ
អរាវិថយាល័យរាជវិដ្ឋតៃយូងសក្រាម
អរាវិថយាល័យកេសត្រ
អរាវិថយាល័យកេសត្រ
អរាវិថយាល័យរាជវិដ្ឋតៃយូងសក្រាម
អរាវិថយាល័យរាជវិដ្ឋតៃយូងសក្រាម

អរាវិថយាល័យរាជវិដ្ឋបុរីរ៉ម័យ

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) 2562

ผู้ช่วยบรรณาธิการฝ่ายภาษาต่างประเทศ

ดร.สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ

อาจารย์บำรุง กันรัมย์

ดร.พิสุทธิพงษ์ เอ็นดู

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

ราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์

เลขานุการ

อาจารย์ยุพาวดี อาจหาญ

อาจารย์พิมพ์ผกา ยอดนารี

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

พิสุจน์อักษร

อาจารย์สันติภาพ ชาร์มย์

อาจารย์อุภาวณณ์ นามศิริ

อาจารย์ณภัทร เขาวินวม

อาจารย์พิพัฒน์ ประเสริฐสังข์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ประสิทธิภาพเว็บไซต์

อาจารย์สินทรัพย์ ยืนยาว

อาจารย์ชลาวัด วรรณทอง

นายมานะ สลูปพล

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วิจิตรวิจารณ์สาร

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) 2562

ศิลปกรรม – รูปเล่ม – ภาพประกอบ

อาจารย์ปาลิตา ผลประดับเพชร

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ประชาสัมพันธ์

อาจารย์อุภาวรัตน์ นามศิริ

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

วិวิธวรรณสาร

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) 2562

ที่ทำการสำนักงานวารสารววิวิธวรรณสาร

439 สาขาวิชาภาษาไทย อาคาร 25 ชั้น 3 ห้อง 250301 มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ถนนจิระ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์ 31000

โทรศัพท์: 084-518-6262

email address : wivitjournal@gmail.com

สมัครสมาชิกและส่งบทความได้ที่เว็บไซต์ <http://www.wiwitwannasan.com>

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) 2562

วิจิตรวรรณสาร เป็นวารสารวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรมของเครือข่ายนักวิชาการด้านภาษาและวัฒนธรรม มีกำหนดออกปีละ 3 ฉบับ เดือนมกราคม-เมษายน เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม และ เดือนกันยายน-ธันวาคม มีวัตถุประสงค์เพื่อเผยแพร่ผลงานในรูปแบบบทความวิจัย บทความวิทยานิพนธ์ บทความวิชาการ บทความวิจารณ์หนังสือ และบทความทั่วไปที่เป็นองค์ความรู้เกี่ยวกับภาษา วรรณกรรม วรรณคดี คติชน การสอนภาษา วัฒนธรรม และการสื่อสาร บทความที่เผยแพร่ลงในวารสารต้องเป็นบทความที่ไม่เคยพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาพิมพ์เผยแพร่ในวารสารใด ๆ บทความทุกเรื่องในวารสารนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในศาสตร์ที่เกี่ยวข้องจำนวนสองคน และอาจได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามที่กองบรรณาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสมควร ทั้งนี้ ข้อคิดเห็นใด ๆ ในบทความถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของ ผู้เขียนบทความเองทั้งสิ้น

วิจิตรวิจารณ์สาร

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) 2562

วิวิจารณ์สาร

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) 2562

บทบรรณาธิการ

วารสารวิชาการ วิวิจารณ์สาร ฉบับนี้ เป็นฉบับปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562) ประกอบด้วยบทความวิจัย และบทความวิชาการ รวม 6 เรื่อง ดังนี้

การพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ (*The Development of Performing Art from the Children's Play Ritual of the Thai-Lao Ethnic Group in Sikhoraphum District, Surin Province*) เป็นบทความวิจัยที่มุ่งศึกษาการละเล่นของเด็กของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในจังหวัดสุรินทร์ นอกจากนี้จะเป็นการศึกษาในฐานะภูมิปัญญาของท้องถิ่นที่ควรรักษาไว้ โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลและจำแนกประเภทการละเล่นเด็กได้หลายประเภทแล้ว ยังเป็นการพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นดังกล่าวด้วย การศึกษาครั้งนี้ มีเพียงแต่การสำรวจว่าการละเล่นของกลุ่มชาติพันธุ์นี้มีเท่าใด อะไรบ้าง หากยังศึกษาในลักษณะการฟื้นฟูหรือต่ออายุให้ภูมิปัญญาการละเล่นของเด็กในจังหวัดสุรินทร์ได้กลับมามีชีวิตขึ้นมาอีกครั้งหนึ่งอีกด้วย

วิเคราะห์แบบเรียนภาษาไทย อักษรนิติ (*An Analysis of Thai Textbook Aksonnit*) ท้ามกระแสข่าวที่เด็กไทยในระบบโรงเรียนกำลังพบเผชิญกับปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ แม้จะขึ้นชั้นไปเรียนชั้นที่สูงกว่าประถมต้นแล้ว เป็นเหตุให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องทุ่มเทงบประมาณมหาศาลสำหรับการแก้ปัญหา นำสังเกตว่าประเทศนี้พุดถึงปัญหาและแก้ปัญหาอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้มานานับ 10 ปี แต่ดูเหมือนปัญหาดังกล่าวยังคงดำรงอยู่ และยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น การวิเคราะห์แบบเรียนในบทความนี้ เหมือนมีนัยว่า แท้จริงแล้ว ตัวบุคคลหรือวิธีการที่เป็นต้นเหตุแห่งปัญหา หรือว่าทั้งสองอย่างที่กล่าวมา บางทีสิ่งที่เรียกว่า “นวัตกรรม” หรือเทคโนโลยีสมัยใหม่ อาจไม่ใช่คำตอบก็เป็นได้

การใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายของขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย (*The Use of Image Language in Horror Novel Set 4 Deaths of Phakhinai*) การศึกษาในด้านมนุษยศาสตร์เป็นการศึกษาเกี่ยวกับมนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย รวมถึงการวิเคราะห์ศึกษาผลงานอันมาจากการสร้างสรรค์ของมนุษย์ ทั้งเพื่อยกย่องชื่นชมในศักยภาพและศรัทธาในความเป็นมนุษย์ บทความวิจัยนี้ เป็นการค้นหาศักยภาพในด้านการเขียนของนักเขียนคนหนึ่ง ซึ่งที่แน่แล้วสิ่งที่ผู้วิจัยค้นพบ ย่อมส่งผลกระทบต่อทางใดทางหนึ่งต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้วิจัยเองในที่สุด

ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษของคนไทยถิ่นใต้ : ผี เปรต และเทวดา (*Beliefs about ancestral spirits of southern Thai people: ghosts, beavis and angels*) จริงหรือไม่ ที่สังคมไทยเกิดการปะทะกันระหว่างความเชื่อกับความคิด มาเป็นระยะ ๆ ที่นำไปสู่เหตุการณ์รุนแรงหลายครั้ง แต่ในที่สุดความคิดก็พ่ายแพ้แก่ความเชื่อทุกครั้งไป ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะพลังของความเชื่อนั้น ถูกส่งทอด ให้คุณค่าและเกี่ยวพันกับชีวิตคนไทยมาเนิ่นนานกว่า บทความวิชาการนี้จึงเป็นการศึกษาที่ยืนยันว่า ความเชื่อคือวิถีวัฒนธรรมการดำรงอยู่เพื่อความอยู่รอดปลอดภัยของคนรุ่นหลัง ต้องเคารพยำเกรงต่อคนรุ่นก่อน และคำสำคัญที่เป็นตัวกำหนดความเชื่อที่มีอิทธิฤทธิ์แท้จริงก็คือ “ความกตัญญู”

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณาและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ (*A Study of Learning Achievement on the Literature Critical Thinking Unit and Analytical Thinking of Twelfth Grade Students through the Six Thinking Hat Method*) โลกเปลี่ยนแปลงรวดเร็วมาก ประเทศไทยต้องพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้เยาวชนไทยมีทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น การปรับตัว การคิดอย่างเป็นระบบ มีทักษะการสร้างสรรค์ และมีทักษะในการแก้ไขปัญหา บทความวิจัยนี้จึงมุ่งจะพัฒนากระบวนการเรียนการสอนภาษาไทยให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการคิดให้สูงขึ้น อันสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่ผู้คนต้องมีทักษะอันพึงประสงค์ที่ควรพัฒนาในโลกศตวรรษที่ 21

ปรากฏการณ์แห่งเรื่องเล่าสู่วรรณกรรมในหนังสือ “วรรณกรรม : ประวัติศาสตร์เรื่องเล่าแห่งจินตนาการ” (*The Phenomenon of Narratives to Literature in the Book "Literature: Historical Stories of Imagination"*) บทวิจารณ์หนังสือนี้ ที่มุ่งกล่าวถึงหนังสือเล่มสำคัญ คือ A Little History of Literature หนังสือที่เปรียบเสมือนสะพานที่เชื่อม

ระหว่างวรรณกรรมกับโลกแห่งความจริง พร้อมสำรวจบริบทต่าง ๆ ที่ร่ายล้อมวรรณกรรม ทั้งชาติพันธุ์ สังคม ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม รวมทั้งตั้งคำถามชวนขบคิดว่่า ที่ทางของวรรณกรรมในอนาคตจะเป็นอย่างไร เมื่อชะตาของวรรณกรรมอาจไม่ได้อยู่ในกำมือผู้เขียนอีกต่อไป หากแต่อยู่ในกำมือผู้อ่านทุกคน

หวังว่า บทความทั้ง 6 เรื่อง ดังกล่าวมา คงช่วยขยายมุมมอง และความคิดต่างๆ ยังผู้อ่าน และผู้สนใจตามสมควร อันจะนำสู่การพัฒนางานวิชาการเฉพาะตน ที่อาจยังประโยชน์ต่อผู้อื่นต่อไป

บุญย์เสนอ ตริวิเศษ

สารบัญ

วิจิตรวรรณสาร

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม) 2562

การพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นของเด็ก
กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
*The Development of Performing Art from the
Children's Play Ritual of the Thai-Lao Ethnic Group
in Sikhoraphum District, Surin Province*

15

ลำตวน เหมหงส์ / เบญจวรรณ วงษาวดี / คณิงนิตย์ ไสยโสภณ
*Lamduan Hemhong / Benjawan Wongsawadee /
Khanuengnit Saiyasopon*

วิเคราะห์แบบเรียนภาษาไทย อักษรนิติ
An Analysis of Thai Textbook Aksonnit

33

สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ
Somsak Phansiri

การใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย
The Use of Image Language in Horror Novel Set 4 Deaths of Phakhinai
วราพรรณ ทิ้งโคตร / นนทชา คัยนันท์
Waraphan tingkote / Nontacha Kaiyanun

63

81

ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษของคนไทยถิ่นใต้ : ฝึ เปรต และเทวดา

Beliefs about ancestral spirits of southern Thai people:

ghosts, beavis and angels

ณัทรัตน์จุฑา ไชยสวัสดิ์

Natharatchutha Chaisawat

99

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา

และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ

A Study of Learning Achievement on the Literature Critical Thinking Unit

and Analytical Thinking of Twelfth Grade Students through

the Six Thinking Hat Method

โอภาส ขำมะลัง / สิรินาถ จงกลกลาง

Aophat Khammalang / Sirinat Jongkonklang

119

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ปรากฏการณ์แห่งเรื่องเล่าสู่วรรณกรรมในหนังสือ

“วรรณกรรม : ประวัติศาสตร์เรื่องเล่าแห่งจินตนาการ”

The Phenomenon of Narratives to Literature in the Book

"Literature: Historical Stories of Imagination"

ณภัทร เขาว์นวม

Napat Chawnuam

167

แนะนำผู้เขียน

การพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นของเด็ก
กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในเขตอำเภอสิขอรพุม จังหวัดสุรินทร์

The Development of Performing Art from the Children's Play
Ritual of the Thai-Lao Ethnic Group in Sikhoraphum District,
Surin Province

ลำดวน เหมหงษ์¹ / เบญจวรรณ วงษาดี² / คณิงนิตย์ ไสยโสภณ³
Lamduan Hemhong¹ / Benjawan Wongsawadee² / Khanuengnit Saiyasophon³

.....
¹Research for Community Development Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Surindra Rajabhat University

^{2,3}Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University.
Surin 32000, Thailand

Email: Saiyasophon_nit@hotmail.com

Received: June 27, 2019

Revised: August 24, 2019

Accepted: August 24, 2019

Abstract

The research article aims to 1) to study the plays of Thai-Lao ethnic people living in Sikhoraphum district, Surin province; and 2) to develop the performing art from the plays of Thai-Lao ethnic people living in Sikhoraphum district, Surin province. Data had been collected through observations, interviews, and focused-group discussions with experts, practitioners, and general key informants who are living in Sikhoraphum district, Surin province. The study found that the children's plays of Thai-Lao ethnic people are considered as local wisdoms generated from the idea of playing for fun according to the child's age. Such the plays have been

inherited and applied basing on changes of social contexts. The children's plays could be classified into 10 types including a gambling or eliminating play, a chasing play, a jumping play, a pulling play, a singing play, a single play, a precision play, a guessing play, a hiding and seeking play, and an imitating play. Normally, the plays are usually played with an unlimited number of players. Tools or equipment using in the plays are generally found in a living place. Songs used in the plays are usually a funny short song using a dialect which represents ways of life of people. Playing is very important for a development of children. For examples, playing helps children to be in good health, to have fun, to learn to live with others, to be a loser, to be a winner, to be a forgiver, to learn about rules, regulations, and social courtesy, and to generate love and unity among the faculty. Further, imagination and cleverness of children are also generated from playing, too. According to the development of the performing arts from the children's plays of the Thai-Lao ethnic group, the traditional Isan melody is applied to use in the performing art developed by the researcher. The performers wear a loincloth and a breast cloth decorating with silver ornaments. Dancing patterns have been

Keywords: Development, Performing art, Children's Plays, Thai-Lao Ethnic Group

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาการละเล่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ และ 2) เพื่อพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยเทคนิควิธีการสังเกต สัมภาษณ์และการประชุมกลุ่มย่อย จากกลุ่มผู้รู้ ผู้ปฏิบัติและผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

ผลการวิจัยพบว่าความเป็นมาการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากความคิดความต้องการเล่นเพื่อความสนุกสนานตามวัยของเด็ก

แล้วเรียนรู้สืบทอดกันมา โดยการปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมให้เหมาะสมตามสภาพบริบทสังคมที่เปลี่ยนไป ซึ่งแบ่งตามวิธีการเล่นได้ 10 ประเภท คือ ประเภทเสียงท่ายหรือคัตออก ประเภทไล่จับ ประเภทกระโดด ประเภทการดึง ประเภทการร้องเล่น ประเภทเล่นเดี่ยว ประเภทแมนยำ ประเภทท่าย ประเภทซ่อนหา และประเภทเลียนแบบ การเล่นเกมไม่จำกัดจำนวน อุปกรณ์การเล่นเป็นสิ่งที่อยู่ในท้องถิ่น เพลงประกอบเป็นเพลงสั้น ๆ มีความตลก มีภาษาถิ่นปะปน บ่งบอกวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การเล่นเกมมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการร่างกายให้แข็งแรง ให้เกิดอารมณ์สนุกสนานเพลิดเพลินได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น รู้แพ้ รู้ชนะ รู้ภัย เคารพกฎ กติกา มารยาทของสังคม ส่งเสริมให้เกิดความรักความสามัคคีในหมู่คณะ ช่วยให้เด็กมีจินตนาการ ปฏิภาณไหวพริบ แก้ปัญหาได้

การพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ใช้ทำนองเพลงพื้นเมืองอีสาน แต่งกายนุ่งโจงกระเบนและพันผ้ารอบอกด้วยสไบพื้นเมือง ประดับด้วยเครื่องเงิน ลีลาท่ารำเป็นการประยุกต์ผสมผสานท่ารำพื้นฐานที่สื่อให้เห็นถึงรูปแบบวิธีการละเล่นของเด็ก แบ่งออกเป็น 9 ช่วง โดยช่วงที่ 1 ทำออกชวนเพื่อนมาเล่น ช่วงที่ 2 การตกลงก่อนเล่น การโอหวนแยะตามด้วยตีโป่ง ช่วงที่ 3 การเล่นมอญซ่อนผ้า ช่วงที่ 4 การเล่นเกมซ่อนห้วย ช่วงที่ 5 การเล่นเกมตีดินเกวียน ช่วงที่ 6 การเล่นเกมรีข้าวสาร ช่วงที่ 7 การเล่นเกมภัยทรม์ ช่วงที่ 8 การเล่นเกมล่า ช่วงที่ 9 จบการเล่นด้วยท่าลา ประโยชน์ที่ได้รับนอกเหนือจากการสร้างความสุนทรีย์ด้านการบันเทิงแล้วยังเป็นการแสดงที่เสริมสร้างพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้กับเด็ก ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์และสืบสานภูมิปัญญาการละเล่นที่ทรงคุณค่าให้คงอยู่ท้องถิ่นสืบไปด้วย

คำสำคัญ: การพัฒนา, ศิลปะการแสดง, การละเล่นของเด็ก, กลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

บทนำ

การละเล่นเป็นธรรมชาติของเด็กทุกคนล้วนต้องการเล่น เพื่อความสนุกสนานผ่อนคลาย พฤติกรรมการเล่นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ ด้าน เช่น อายุ สภาพแวดล้อม ด้านเศรษฐกิจ และสังคม มีการปรับเปลี่ยนไปบ้างตามกาลเวลาและยุคสมัยส่วนใหญ่ สารสำคัญวิธีการเล่นและกติกาจึงรูปแบบเดิม เป็นการสะท้อนวิถีชีวิตด้านต่าง ๆ ของสังคม เช่น ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยมทางสังคมอาชีพ การทำมาหากิน หรือแม้แต่

ความเจริญด้านวรรณศิลป์ การละเล่นของเด็กแต่ละวัยมีพฤติกรรมการเล่นที่แตกต่างกัน การละเล่นเป็นกลุ่มช่วยให้เด็กมีพัฒนาการในทุกด้าน มีกฎ กติกา ระเบียบ ข้อตกลง และการแข่งขัน เป็นพื้นฐานสำคัญที่ช่วยผลักดันให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เคารพในกฎระเบียบของสังคม (Chara, 2010: 6) เมื่อเด็กมีการเล่นเป็นกลุ่มจึงต้องการพื้นที่รองรับที่มีลักษณะเฉพาะมากขึ้น มีสภาพแวดล้อมเพื่อรองรับการเล่นของเด็กจึงไม่ใช่แค่สภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นแต่รวมถึงสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติด้วย

ประเภทของการละเล่นมีหลายลักษณะ สามารถแบ่งตามวิธีการเล่น ตามสถานที่เล่น ตามความรู้สึกรู้สึกของผู้เล่นที่เกี่ยวกับผลความสำคัญในการแพ้ชนะและแบ่งโดยยึดตามจำนวนผู้เล่นเป็นหลัก (Chimphanao, 2007 : 37) ซึ่งการเล่นแต่ละประเภทล้วนมีจุดมุ่งหมายให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินพร้อมทั้งช่วยเสริมสร้างการพัฒนาร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้น การละเล่นจึงมีส่วนสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี การละเล่นพื้นบ้านของเด็กมีลักษณะความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ และสภาพแวดล้อมทางระบบนิเวศน์ของท้องถิ่นนั้น ๆ โดยสืบทอดและปรับปรุงแบบการเล่นให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป

การละเล่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์นั้นมีอัตลักษณ์โดดเด่นในด้านความหลากหลาย ในการละเล่น นิยมเล่นเป็นกลุ่มเป็นทีมใหญ่ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เล่นแสดงถึงความเอื้ออาทร ช่วยเหลือ ผูกพัน รักใคร่ เกิดความสามัคคีกันของคนในชุมชน และการละเล่นเป็นทีมนี้ยังช่วยเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กให้ครบทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา แต่ในปัจจุบันบทบาทการละเล่นน้อยลงเด็กรู้จักการละเล่นบางชนิดผ่านการบอกเล่าจากผู้ใหญ่ จึงเป็นเรื่องน่าเสียดายหากปล่อยให้การเล่นของเด็กที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าให้สูญหายไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษารวบรวมองค์ความรู้ด้านการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ ด้านประเภท องค์ประกอบวิธีการเล่น บทบาทและคุณค่าของการละเล่นของเด็กแบบดั้งเดิมไว้ แล้วนำผลที่ได้ไปพัฒนาเป็นศิลปะการแสดงเพื่อเป็นการอนุรักษ์ สืบสานการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวไว้ให้นักเรียนและเยาวชนในท้องถิ่นได้เรียนรู้ และเพื่อเสริมสร้างพัฒนาการของเด็กให้สมบูรณ์แข็งแรง ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาที่ติดต่อไปด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการละเล่นของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่การวิจัย คือพื้นที่ ใน 4 หมู่บ้าน บ้านนาอั้ง บ้านนาแก บ้านหนองผือ บ้านโนนแคนในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

- 2.1 ประชากรคือ ประชาชนที่พูดภาษาล้านไทยลาวที่อยู่ในพื้นที่วิจัย
- 2.2 กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง โดยจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีความรู้เกี่ยวกับการละเล่น ประกอบด้วยตัวแทนของกลุ่มผู้อาวุโสในหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน พระภิกษุสงฆ์ ราชครูท้องถิ่น กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Perform Informants) หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีประสบการณ์ในการละเล่นประกอบด้วย เด็กผู้มีประสบการณ์ในการเล่นที่มีอายุระหว่าง 8-12 ปี กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) หมายถึงบุคคลที่มีส่วนร่วมในการละเล่น ประกอบด้วย ตัวแทนของกลุ่มเครือข่ายที่ พี่ น้อง ประชาชนในหมู่บ้านและกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่ใช้ประเมินผลการพัฒนาศิลปะการแสดง ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรี นาฏศิลป์ และครูภูมิปัญญาท้องถิ่น

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัย คือ เครื่องมือที่เป็นตัวบุคคลคือผู้วิจัย เป็นผู้เก็บข้อมูลทั้งในการศึกษาเอกสาร การสังเกตและการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม เครื่องมือที่เป็นเอกสาร ประกอบด้วย กรอบการสัมภาษณ์ กรอบการสังเกตและกรอบข้อข่าย หรือประเด็นของการประชุมกลุ่มย่อย โดยผู้วิจัยนำเครื่องมือที่เป็น

เอกสารเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม ทั้งนี้เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย การพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ สรุปลงในแต่ละข้อตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ผลการศึกษากการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวพบว่า การละเล่นเป็นความต้องการตามธรรมชาติของเด็กเป็นกิจกรรมนันทนาการที่เด็กทุกคนปรารถนา และพึงพอใจ เด็กจะรู้สึกมีความสุขและสนุกสนานทุกครั้งที่ได้เล่น การละเล่นเต็มไปด้วยองค์ความรู้ที่ทรงคุณค่า การละเล่นช่วยพัฒนาความคิด การตัดสินใจและการแสดงออกเป็นการเรียนรู้ที่ช่วยให้เด็กมีพัฒนาการที่สมบูรณ์ทั้งทางด้าน ร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา อีกทั้งการละเล่นยังสะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี ที่สืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น บอกเล่าเรื่องราวและอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ผ่านการละเล่น การร้องเล่น ประเภทของการละเล่นผู้วิจัยได้แบ่งตามลักษณะการเล่นได้ 10 ประเภท ดังนี้ คือ ประเภทเสียงท่ายหรือคัดออก ประเภทไล่จับ ประเภทกระโดด ประเภทการตั้ง ประเภทการร้องเล่น ประเภทเล่นเดี่ยว ประเภทแม่นยำ ประเภทท่าย ประเภทซ่อนหา และประเภทเลียนแบบ องค์ประกอบของการเล่นด้านจำนวนผู้เล่นส่วนใหญ่ไม่จำกัดจำนวน แสดงให้เห็นว่าการเล่นเปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีความประสงค์เข้ามามีส่วนร่วมตามที่คุณเล่นต้องการ หากการเล่นชนิดใดมีข้อจำกัดจะต้องเล่นเป็นคู่และมีจำนวนผู้เล่นไม่ครบก็มักจะยกให้ทีมใดทีมหนึ่งเพื่อให้เด็กได้เล่นร่วมกัน อุปกรณ์ในการเล่นโดยมากเป็นอุปกรณ์ที่หาได้ง่ายในท้องถิ่น หรือสิ่งที่อยู่รอบตัวจะถูกดัดแปลงมาเป็นของเล่น เช่น ไม้ไผ่ กะลา ใบไม้ ใบกล้วย เพลงประกอบการร้องเล่นเป็นเพลงสั้น ๆ มีความตลก มีภาษาถิ่นปน บ่งบอกถึงวิถีชีวิตของคนในชีวิตของท้องถิ่น เช่น บทร้องเล่นขณะเล่นจ้ำจี้ “จ้ำบักแบ็กขึ้นเจ๊กตกล้าง พูองหว่างซางแม่มั่นเกาะ” (Hemhong, 2011, May 19) “แมงวันเอี่ยมมาจับต้นพริก คนใดยุยกยิกคนนั้นแหละตด” (Soronet, 2011, May 19) บทร้องเล่นขณะไกวชิงช้า “โอนโอนซามากายซามี เต็นซิ่นซี้ เอน้องกอดแหว แหวเฮาเสี่ย เฮาไปจับอั้ง อั้งบ้อฮ้องอย่าฟาวไปจับเอากระบองไปใต้” “โอนซาลม อีปุมกินแตงอีแสงเคี้ยวหมาก เคี้ยวหมากแล้วป่อยควายป่อยงัวงัวเฮาหายอีแม่เฮาค่า เต็นเขาป่าเห็นนกแจนแจนแจนแจนเอยเห็นควยเฮาบ่อ บ่อเห็นดอกเห็นแต่ควยแม่เป้งเลาะฝิ่งหนองโนโพไลซิ่นแขนโกะแขนกั้ง ลงไปทงเก็บหอยเก็บปู เก็บมา

ได้คอนมาหลังกึ่ง เอามาออกใส่ตั้งกะบูโขงหนีบมือ (Manchit, 2011, October 20)

บทบาทและคุณค่าการเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาวช่วยเสริมสร้างพัฒนาการด้านร่างกายให้แข็งแรง แข็งแกร่ง อดทน ฝึกการทรงตัว พัฒนาการคล่องแคล่ว ว่องไว การคาดคะเน การกระชาระยะ ด้านอารมณ์ การละเล่นที่มีการแข่งขันช่วยให้เด็กรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้นเร้าใจ ทั้งจากตัวผู้เล่นและผู้ชม เช่น การวิ่งกระสอบ การวิ่งเปี้ยว การเล่นเสือกินวัว และช่วยให้รู้สึกเพลิดเพลินผ่อนคลายความตึงเครียด สดชื่นเบิกบานจากการละเล่นซึ่งซ้ำ เล่นหมอลำ ด้านสังคมเนื่องจากการเล่นเป็นทีม จึงส่งเสริมในด้านความร่วมมือร่วมใจ ความสามัคคีของหมู่คณะ การปฏิบัติตามกฎกติกาการเล่น และให้โอกาสผู้อื่น จึงเป็นพื้นฐานที่ดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม ด้านสติปัญญา การเล่นช่วยให้เด็กเรียนรู้ผ่านประสบการณ์การเล่น สร้างเสริมจินตนาการ ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ปฏิภาณไหวพริบ เช่น การเล่นทวอยหรือปริศนาคำทาย การเล่นเกมบพบาทสมมุติ ดังนั้นคุณค่าของการเล่นจึงเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ และให้สามารถอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างเหมาะสม

2. ผลการพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ผู้วิจัยได้พัฒนาศิลปะการแสดงจากการสังเคราะห์บริบท ประวัติความเป็นมา ประเภทองค์ประกอบ คุณค่าของการละเล่นมาเป็นข้อมูลพื้นฐาน กำหนดรูปแบบการแสดงดนตรีประกอบเป็นเพลงบรรเลงทำนองเพลงพื้นเมืองอีสาน มาตัดต่อร้อยเรียงให้สอดคล้องกับลีลาท่ารำในแต่ละช่วง เช่น ลายเพลงนกไซบินข้ามทุ่ง ลายเพลงแมงต๊อบเต่า ลายเพลงดิงครก ดิงสาก และลายลำเพลินโดยใช้เวลา 6.30 นาที

การออกแบบเครื่องแต่งกายและอุปกรณ์ ยึดหลักความมีเอกภาพแสดงถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น นำหลักแนวคิดในด้านองค์ประกอบทางศิลปะมาช่วยสร้างจุดเด่นรวมทั้งการออกแบบการแต่งกายด้วยการสวมใส่ผ้าฝ้ายมัดหมี่สีคราม นุ่งโจงกะเบนแทนผ้าซิ่นเพื่อความคล่องตัวของผู้แสดง ใช้เสื่อในนางหรือเกาะอกเย็บกลิ้งติดตัว พันรอบด้วยสไบลาวเพื่อให้เกิดความสวยงาม เครื่องประดับเป็นเครื่องเงิน สร้อยคอ ต่างหูเข็มขัด กำไลข้อมือ ข้อเท้า และทัดด้วยดอกจำปา

ภาพที่ 1 การแต่งกายผู้แสดง

การคิดประดิษฐ์การแสดง ผู้วิจัยได้ปรับปรุงพัฒนารูปแบบการละเล่นของเด็กให้เป็นการแสดงบนเวที ดังนั้นจึงต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงให้เหมาะสมกับขนาดของเวที เวลาของการแสดง ลีลาท่าทางการฟ้อน-เต้น ให้เหมาะสมกับข้อกำหนดดังกล่าว โดยแบ่งช่วงการแสดงตามรูปแบบของการละเล่น ออกเป็น 9 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 ทำออกแสดงให้เห็นถึงสถานการณ์ที่เด็ก ๆ ชักชวนเพื่อน ๆ มาเล่นกัน ซึ่งมักจะเล่นรวมกันเป็นกลุ่มใหญ่ใช้ภาษาท่าในการกวักมือเรียกเพื่อนจากทางด้านข้างของเวที จากนั้นผู้แสดงทั้งหมดเดินเข้ามาเป็นวงกลมกลางเวที

ภาพที่ 2 ท่ากวักมือชวน

ช่วงที่ 2 เป็นการแสดงขั้นตอนการตกลงก่อนเล่น โดยการโอหวยแป๊ะ (โอน้อยออก) ทำตีโป้ง (เป่ายิงฉุบ) เป็นการเสี่ยงทายว่าใครจะเป็นฝ่ายได้เริ่มเล่นก่อนหรือหลัง การแสดงใช้ท่าทางธรรมชาติ ๆ ผู้แสดงจะหันเป็นวงกลมแล้วโอหวยแป๊ะด้วยมือด้านซ้าย จากนั้นค่อย ๆ นั่งลง 4 คน สองคนเป่ายิงฉุบกัน คนแพ้นั่งลง คนชนะเป็นคนเริ่มก่อน ช่วงต่อไป

ภาพที่ 3 การเป่ายิ้งอูบ

ภาพที่ 4 การแสดงการเป่ายิ้งอูบ

ช่วงที่ 3 แสดงขั้นตอนการเล่นมอญช้อนผ้าเป็นการเลียนแบบหรือจำลองสถานการณ์ในการเล่นมอญช้อนผ้า ผู้แสดงจะนั่งล้อมวงเป็นวงกลมปรบมือตามจังหวะเพลง ผู้แสดงหนึ่งคนกำมือหลวม ๆ วางไว้ที่ด้านหลังระดับสะโพกลักษณะเหมือนกำผ้า จากนั้นเดินไปรอบวง แล้วสมมติว่าวางผ้าไว้หลังผู้เล่นที่นั่งล้อมวงอยู่ เมื่อเดินต่อไปอีกสักก้าว ผู้เล่นที่ถูกวางผ้าจะทำท่าหยิบผ้าไล่ตามไปติดด้านหลังคนที่วางผ้า

ภาพที่ 5 การเล่นมอญช้อนผ้า

ภาพที่ 6 การแสดงการเล่นมอญช้อนผ้า

ช่วงที่ 4 แสดงขั้นตอนการเล่นเสือข้ามห้วยเป็นการละเล่นที่เน้นการกระโดดข้ามการเล่นชนิดนี้มักเล่นเป็นคู่แต่การแสดงบนเวทีมีเนื้อที่จำกัดจึงใช้ผู้ที่แสดงเป็นห้วยเพียงสองคน มีการกระโดดสองช่วง ในช่วงแรกกระโดดด้วยกระต่ายขาเดียว และทำที่ 2 กระโดดข้ามตัวผู้เล่นที่กำลังก้ม ผู้แสดงสองคนนั่งลงหน้าเวที เหยียดขาข้างหนึ่งไปด้านหน้ามือทั้งสองข้างเหยียดไปด้านหน้าให้ผู้แสดงที่เหลือกระโดดข้ามด้วยท่ากระต่ายขาเดียว เมื่อข้ามเสร็จทั้งสองลุกขึ้นก้มลง วางมือไว้ที่เข่า ผู้แสดงที่กระโดดเดินวนมากระโดดข้ามตัวผู้เล่นอีกครั้งหนึ่ง

ภาพที่ 7 การเล่นเกมข้ามห้วย

ภาพที่ 8 การแสดงการเล่นเสื่อข้ามห้วย

ช่วงที่ 5 แสดงขั้นตอนการเล่นโค้งตั้นเกวียน ผู้แสดงเดินกำมือหลวม ๆ แกว่งมือตามธรรมชาติให้เข้ากับจังหวะเพลง ถึงกลางเวทีจับมือเป็นวงกลมแบบข้าวต้มมัดแล้วยืนนั่งสลับกัน ผู้ที่นั่งเอาเท้าชนกันและยกกันขึ้น ฝ่ายที่ยืนดึงคนที่นั่งให้หมุนตามเข็มนาฬิกา และสลับกันระหว่างคนนั่งและคนยืนเมื่อถึงจังหวะเพลงที่กำหนด

ภาพที่ 9 การเล่นโค้งตั้นเกวียน

ภาพที่ 10 การแสดงการเล่นโค้งตั้นเกวียน

ช่วงที่ 6 แสดงขั้นตอนการเล่นรื้อข้าวสาร ใช้ท่าทางเลียนแบบการเล่นรื้อข้าวสาร นักแสดงสองคนจับมือกัน นักแสดงที่เหลือเกาะเอวกัน เดินลอดแขนสองรอบ รอบที่สองให้สองคนกักตัวผู้เล่นคนสุดท้ายไว้ในจังหวะสุดท้ายของเพลง

ภาพที่ 11 การเล่นรื้อข้าวสาร

ภาพที่ 12 การแสดงการเล่นรื้อข้าวสาร

ช่วงที่ 7 แสดงขั้นตอนการเล่นบักยาดหมู เมื่อจบเพลงในท่าเชื่อมและเปลี่ยนจังหวะเพลงเป็นลายเพลงดิงครกดิงสาก นักแสดงจะแปรแถวมาเป็นยืนเรียงหน้ากระดานหันเข้าหากัน หัวหน้าแต่ละทีมยื่นมือขวามาจับมืออีกทีม ดึงกันไปมาตามจังหวะเพลงส่วนลูกทีมที่เหลือทั้งสองทีมใช้มือทั้งสองข้างกอดเอวคนข้างหน้าโยกตัวตาม ลักษณะเหมือนดิงกัน

ภาพที่ 13 การเล่นบักยาดหมู

ภาพที่ 14 การแสดงการเล่นบักยาดหมู

ช่วงที่ 8 แสดงขั้นตอนการเต้นที่เด็ก ๆ เลียนแบบการแสดงหมอลำเพลิน ซึ่งจะมีการเต้นหน้าเวทีก่อนการเล่นเป็นเรื่องราว การเต้นจะนิยมเดินสวนกัน ผู้แสดงจะแบ่งเป็นสองแถวสลับหว่างกัน และเดินหน้าถอยหลังตามจังหวะเพลง และเปลี่ยนท่าตามกำหนดทั้งหมดสามท่า คือท่ายกสะโพก ท่าสะบัด และท่าปั้นข้าวเหนียว

ภาพที่ 15 การเล่นหมอลำ

ภาพที่ 16 การแสดงการเล่นหมอลำ

ช่วงที่ 9 แสดงขั้นตอนการลา ผู้แสดงจะตั้งแถวหน้ากระดานที่หน้าเวที ยกมือตั้งวงหน้าสลับกัน ทีละข้างสื่อความหมายเป็นการโบกมือลา แล้วเดินเข้าหลังเวที

รูปแบบการแปรแถวความหลากหลาย เป็นการเคลื่อนไหวในทิศทางต่าง ๆ ของผู้แสดงบนเวที เพื่อให้เกิดความแตกต่างกันโดยอาศัยมุมมองของผู้ชม ในการแสดงชุดนี้

มีจุดมุ่งหมายนำเสนอรูปแบบการเล่น ดังนั้นจึงใช้การเล่นเป็นเกณฑ์ในการแปรแถวเป็นรูปแบบต่าง ๆ แต่จะใช้ผู้แสดงเคลื่อนไหวไปในตำแหน่งที่ต่างกันเพื่อให้ได้เคลื่อนไหวไปในทุกจุดของเวที

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ในเขตอำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์

การละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ในอำเภอศีขรภูมิมีหลายประเภท แต่บางประเภทได้สูญหายไป สาเหตุที่ทำให้การละเล่นเหล่านี้ไม่ได้นำมาเล่นเนื่องมาจากไม่มีผู้ถ่ายทอดที่มีความชำนาญ อุปสรรคหายาก ประกอบกับมีการเล่นสมัยใหม่เข้ามาตามกระแสสังคม ทำให้การละเล่นดั้งเดิมถูกกลืนหายไปตามกาลเวลา การละเล่นของเด็กมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้เด็กได้เติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเหมาะสม การเล่นมิได้มีคุณค่าเฉพาะช่วงวัยที่ยังเป็นเด็กเท่านั้น แต่ยังส่งผลไปถึงวัยที่เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่อีกด้วย การเล่นเป็นวิธีการที่เด็กจะสร้างประสบการณ์ให้กับตนเอง ฝึกให้เด็กเรียนรู้และเคารพกฎกติกา การอยู่ร่วมกัน ความสามัคคี ความรับผิดชอบ การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สอดคล้องกับการวิจัยของ (Schneps. 2002: 2092–B) ที่ได้ทำการศึกษาเพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะทางสังคมและภาษากับปัญหาทางพฤติกรรมในนักเรียนก่อนประถมที่มีความเสี่ยง ผลการศึกษาพบว่าการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านในเด็กปฐมวัยช่วยส่งเสริมบุคลิกภาพของเด็ก ทั้งทางกายและทางด้านจิตใจเป็นการฝึกเด็กปฐมวัยให้เป็นผู้มีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ มีความสามัคคีในหมู่คณะรู้จักกฎกติกาในการเล่นการปรับตัว เมื่อทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น เด็ก ๆ เหล่านี้ก็จะมีความสมบัติเหมาะสมที่จะเป็นกำลังของประเทศชาติอันเป็นคุณค่าทางสังคมที่พึงปรารถนา

การละเล่นยังช่วยพัฒนาร่างกาย ให้มีทักษะการเคลื่อนไหว มีความแข็งแรง แข็งแกร่ง อดทนมีการทรงตัวคล่องแคล่วองไวรู้จักและเรียนรู้ในการใช้กล้ามเนื้อมัดใหญ่ และกล้ามเนื้อเล็ก การละเล่นที่ช่วยพัฒนาทุกส่วนของร่างกายสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pasand et al. (2014) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การส่งผลกระทบของเกมพื้นบ้านต่อการรับรู้ด้านพัฒนาการของการเคลื่อนไหวในนักเรียนชั้นประถมศึกษาหญิงผลการวิจัยพบว่าการ

ทดลองการออกกำลังกายแบบพื้นบ้าน ส่งผลต่อพัฒนาการทางด้านการเคลื่อนไหวของกลุ่มตัวอย่างและทำให้กลุ่มตัวอย่างมีพัฒนาการทางด้านการเคลื่อนไหวดีขึ้น การออกกำลังกายแบบพื้นบ้านสามารถนำมาใช้ในการวางแผนเพื่อปรับปรุงการพัฒนาทักษะด้านการเคลื่อนไหวเพื่อใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษาได้

การเล่นช่วยพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจ เนื่องจากการเล่นเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างความเพลิดเพลินใจ ผ่อนคลายอารมณ์แก่เด็ก ๆ การเล่นช่วยลดปล่อยพลังงานส่วนเกินออกไป ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน ลดความสับสน ตึงเครียด คับข้องใจ การเล่นช่วยพัฒนาการด้านสังคม การเล่นเป็นกระบวนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ของเด็ก เมื่อเด็กเจริญเติบโตขึ้น ขอบเขตทางสังคมของเขาจะขยายตามไปด้วย การเล่นมีส่วนส่งเสริมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กจะต้องปรับตัวเพื่อเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสังคม หากต้องการเข้าไปเล่นร่วมกับผู้อื่นเด็กต้องแสดงพฤติกรรมที่เป็นมิตร รู้จักการรอคอย การแบ่งปัน การช่วยเหลือ การให้อภัย เด็กที่มีทักษะทางสังคมดีจะสามารถพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับงานวิจัยของ Phromphan et. al. (2007) ได้ศึกษาวิจัยการเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กวัย 9-11 ปี โดยใช้กิจกรรมการเล่น ผลการศึกษาพบว่าเด็กที่มีความฉลาดทางอารมณ์ไม่เหมาะสมกับวัยเมื่อได้รับการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ โดยใช้กิจกรรมการเล่นทำให้เด็กมีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นทั้งในด้าน เก่ง ดี มี สุข เหมาะสมกับวัยควรส่งเสริมให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมมากกว่าการเล่นเกมคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้การเล่นยังช่วยพัฒนาสติปัญญา เนื่องจากเด็กทุกคนมีความอยากรู้อยากเห็น อยากรอง และอยากเล่นตามธรรมชาติ การเล่นจึงเป็นการตอบสนองแรงกระตุ้นภายในของเด็กทุกครั้ง que ีประสาทสัมผัสในร่างกายจะมีการส่งสัญญาณไปยังสมอง เซลล์สมองจะเชื่อมโยงไปประสาทมากกว่าภาวะปกติกระบวนการเชื่อมโยงเซลล์สมองนี้ยิ่งเพิ่มและเหนียวแน่น สติปัญญาของเด็กก็จะพัฒนาตามไปด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Adunwattanasiri (1992) ได้ศึกษาผลการใช้เกมการเล่นพื้นบ้านไทยแบบประยุกต์ที่มีผลการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์โดยใช้เกมการเล่นพื้นบ้านแบบประยุกต์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์สูงกว่านักเรียนที่เรียนวิชาคณิตศาสตร์ตามวิธีการเรียนแบบปกติและยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sukthitipat (2010 : 48) การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านไทยเพื่อพัฒนาทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ของเด็ก

ปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่า หลังจากเด็กปฐมวัยได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย เด็กมีทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์และการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านไทย สามารถส่งเสริมทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์ในเรื่องการนับ การรู้ค่าจำนวน และการจำแนกสูงชัน

2. ผลการพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

การพัฒนาศิลปะการแสดงจากการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว ในเขตอำเภอศรีนครินทร์ จังหวัดสุรินทร์เป็นระบำพื้นเมืองใช้ชื่อชุดการแสดงว่า “ตามฮอยเด็กน้อยเล่น” การแสดงสะท้อนวิถีชีวิตด้านการละเล่น การประดิษฐ์การแสดงตามขั้นตอน การวางโครงสร้างโดยใช้ว๊ายวะที่เป็นหลักในการพ้อนรำ จากตำรานาฏยศาสตร์เชื่อมประสานกันเป็นท่ารำ ใช้ภาษาท่าทางแทนภาษาพูด การแสดงอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากภายใน การกำหนดความคิดหลักในการแสดง เพื่อประดิษฐ์ศิลปะการแสดงจากการละเล่นมาเป็นข้อมูลพื้นฐานการแสดงระบำพื้นเมือง ตามฮอยเด็กน้อยเล่น ใช้แสดงบนเวที โดยใช้เวลา 6.30 นาที ออกแบบด้านโครงสร้าง ท่าทาง ดนตรี และลักษณะของเสื้อผ้า ประดิษฐ์ท่าทางที่ใช้ในการสื่อความหมาย การละเล่นที่นำมาพัฒนาประกอบด้วยการเล่นมอญซ่อนผ้า การเล่นเสื่อขำห้วย เล่นโค้งตีนเกวียน เล่นบักยาดหมู เล่นรีรีข้าวสาร เล่นหมอลำ

การประดิษฐ์ท่ารำให้เป็นการแสดงบนเวที มีการพัฒนาให้เหมาะสมกับขนาดของเวที เวลา สีลาการรำรำ โดยแสดงให้เห็นรูปแบบการเล่น แบ่งการแสดงออกเป็น 9 ช่วง คือ ช่วงที่ 1 ท่าออก การชวนการเรียก ช่วงที่ 2 การตกลงก่อนเล่น การโอหวยแแปะ ตีโป่ง ช่วงที่ 3 การเล่นมอญซ่อนผ้า ช่วงที่ 4 เสื่อขำห้วย ช่วงที่ 5 การเล่นโค้งตีนเกวียน ช่วงที่ 6 การเล่นรีรีข้าวสาร ช่วงที่ 7 การเล่นบักยาดหมู ช่วงที่ 8 การเล่นหมอลำ ช่วงที่ 9 ช่วงจบรูปแบบการแปรแถว เป็นการเคลื่อนไหวในทิศทางต่าง ๆ ของผู้แสดงบนเวที เพื่อให้เกิดความแตกต่างกันโดยอาศัยมุมมองของผู้ชม ในการแสดงชุดนี้ มีจุดมุ่งหมายนำเสนอรูปแบบการเล่น ดังนั้นจึงใช้การเล่นเป็นเกณฑ์ในการแปรแถวเป็นรูปแบบต่าง ๆ แต่จะใช้ผู้แสดงเคลื่อนไหวไปในตำแหน่งที่ต่างกันเพื่อให้ได้เคลื่อนไหวไปในทุกจุดของเวที สอดคล้องกับงานวิจัยของ Thawonrak (2012) ได้ศึกษาเรื่องการอนุรักษ์สืบทอดศิลปะการแสดงพื้นบ้านชาวกะเหรี่ยง “รำตง” อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่าศิลปะการแสดงเปรียบเสมือนเป็นเครื่องมือที่มนุษย์เราใช้เป็นตัวกลางในการเชื่อมโยงอารมณ์ความรู้สึก ความคิดของตน เพื่อถ่ายทอดให้บุคคลอื่นได้เข้าใจรับรู้ถึงสิ่งที่ตนต้องการจะแสดงออก การแสดงถือเป็นศิลปะของการสื่อสารที่ปรากฏภาพเป็นรูปธรรม ซึ่งผู้ชมรับรู้และเข้าใจได้ง่ายโดยไม่ยุ่ง

ยากในการตีความ ส่วนอารมณ์ความรู้สึกแม่จะอยู่ในรูปลักษณะที่เป็นนามธรรมก็จริงแต่ผู้ชมทั่ว ๆ ไป สื่อสัมผัสได้โดยตรงจากผู้แสดง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ควรนำองค์ความรู้การละเล่นของเด็กมาจัดทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก เพื่อใช้ประกอบการเรียนการสอนในหลักสูตรสถานศึกษา
2. ควรนำศิลปะการแสดงการละเล่นของเด็กชุด “ตามฮอยเด็กน้อยเล่น” ประกอบสื่อการเรียนการสอนในสถานศึกษาเพื่อสร้างความตระหนักให้ผู้เรียนได้เกิดความรัก ห่วงแทน ร่วมใจอนุรักษ์ และสืบสานให้วัฒนธรรมประเพณีคงอยู่คู่ท้องถิ่นสืบไป

ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการละเล่นของเด็กกลุ่มชาติพันธุ์อื่น
2. ควรศึกษาบทบาทการละเล่นที่มีต่อการกล่อมเกลาจริยธรรมเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ไทยลาว

References

- Adunwatthanasiri, A. (1992). **Phon khong kan chai kem kan lalen phuenban khong thai baep prayuk thi mi to phon samrit thangkan rian khanittasat khong nakrian chan prathomsueksa pi thi 1.** (In Thai) [The Effect of Application of Thai Traditional Play on Mathematics Learning Achievement of Grade 1 Students]. (Master's Thesis). Chulalongkorn University, Bangkok.
- Chara, A. (2010). **Kan lalen phuenban thai.** (In Thai) [Thai Folk Play]. Pathum Thani: PNK And Sky Printing.
- Chimphanao, S. (1994). **Kan lalen khong dek thai nai adit.** (In Thai) [Play of Thai Children in the Past]. Chiang Mai: Chiang Mai Book Center.
- Pasand,F.et al. (2014). Impact of Traditional Exercises on Perceptual- Motor Development in Elementary School Girl Students. **Indian Journal of Fundamental and Applied Life Sciences**, 4 (S3): 1297-1302.
- Hemhong, L. (2011, May 19). **Personal Interview.**
- Manchit, S. (2011, October 20). **Personal Interview.**
- Promphan, S.et al. (2007). **Kan soemsang khwam chalat thang arom khong dek wai 9-11 pi doi chai kitchakam kan len.** (In Thai) [Increasing Emotional Intelligence of Children Aged 9-11 by Play Activities]. The 6th International Conference on Mental Health: City Life, on August, 1-3, 2007, at the Prince Palace Hotel, Bangkok.
- Schneps, J. S. (2002). Language, Social Skill and Behavior Problems in Preschool Children, **Dissertation Abstracts International**, 63(4): 2092 – B

Soranet, B. (2011, May 19). **Personal Interview.**

Sukthitiphat, D. (2010). **Phon kan chat kitchakam kan lalen phuenban thai phuea phatthana thaksa phuenthan thang khanittasat khong dek pathommawai.** (In Thai) [The Results of Organizing Thai Folk Play for Developing Basic Math Skills of Preschool Children]. (Master's Thesis), Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi.

Thawonrak, U. (2012). **Suepthot sinlapa kan sadaeng phuenban chao kariang Amphoe Si Sawat Changwat Kanchanaburi.** (In Thai) [Preservation, Inheriting Local Art performance of Karan 'Ratong' of Sisawat district, Kanchanaburi province]. Kanchanaburi: Kanchanaburi Art and Religious Promotion Section.

วิเคราะห์แบบเรียนภาษาไทย อักษรนิติ

An Analysis of Thai Textbook Aksonnit

สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ / Somsak Phansiri

---

*Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences
Buriram Rajabhat University
Buri Ram 31000, Thailand
Email: Somsak.ps@bru.ac.th*

Received: July 10, 2019
Revised: August 15, 2019
Accepted: August 15, 2019

Abstract

Aksonnit was a textbook on Thai language composed to meet the needs of the learners in religious circles who needed to know Thai alphabet before study Buddhism, and most learners were Buddhist ascetics and secular students. Therefore, it was not widespread, and few people were able to recognize it. Aksonnit was written by Phra Amaraphirakkhit, a Buddhist scholar in the reign of King Rama IV; the author has compiled the content and arranged the text in the style of Jindamani. The content presented in this textbook was derived from that of Jindamani to make it easier to remember, including letter classification, consonant classification, vowels, letter classification according to the middle and high tones, marks used for the letters and their usage, conjugation of letters of middle and high tone, conjugation of dead letters, conjugation of words with 'ho' leading letter and cluster consonants, character of dead letters, conjugation of words with rising and falling tone letters, usage of three 'so' letters, letters used with language,

consonant clusters, final letters used in the prototype of kok, koŋ, kot, kon, kop, and kom, and letters represented final letters, 6 types of words, homophones, synonyms, placement of consonants and vowels and combination of letters, letters used place of numbers and numbers used in place of letters.

Keywords: Thai Textbook, Aksonnit, Phra Amaraphirakkhit

บทคัดย่อ

อักษรนิติเป็นแบบเรียนภาษาไทยที่แต่งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนในวงการศาสนาที่ต้องการเรียนรู้อักษรไทยก่อนเรียนพระปริยัติธรรม ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเป็นบรรพชิตและฆราวาสบางกลุ่มที่อยู่ในวัด จึงไม่เป็นที่แพร่หลายในวงกว้าง ซึ่งน้อยคนจะรู้จักหนังสือแบบเรียนเล่มนี้ อักษรนิติแต่งโดยพระอมรารักษ์ขิต นักปราชญ์ทางพุทธศาสนา ในสมัยรัชกาลที่ 4 ผู้แต่งได้เรียบเรียงเนื้อหาและวิธีการนำเสนอตามแบบฉบับของจินตามณี เนื้อหาที่นำเสนอในแบบเรียนท่านสรุปย่อจากจินตามณีเพื่อให้ง่ายแก่การจดจำ ได้แก่ การจำแนกอักษร การจำแนกพยัญชนะและสระ การจำแนกอักษรตามเสียงกลางเสียงสูง เครื่องหมายที่ใช้กับอักษรและวิธีการใช้ การผันอักษรกลางและอักษรสูง ลักษณะคำตาย การผันอักษร ห นำ และ อักษรควบ ลักษณะคำตาย คำที่ผันด้วยไม้ตรี จัตวา การใช้ อักษร 3 ตัว คือ ศ ช ส อักษรที่ใช้ในภาษา ตัวสะกดในแม่ กก กง กต กน กบ กม และ ตัวอักษรที่ใช้แทน ชนิดของคำ 6 ชนิด คำพ้องเสียง คำพ้องความหมาย การวางตำแหน่ง พยัญชนะสระ และการประสมอักษร อักษรแทนตัวเลข และตัวเลขแทนอักษร

คำสำคัญ: แบบเรียนภาษาไทย, อักษรนิติ, พระอมรารักษ์ขิต

บทนำ

การศึกษาของไทยในสมัยก่อนเริ่มต้นจากสมัยสุโขทัยเป็นราชธานีจนถึงสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี จัดตั้งที่บ้าน วัด และ วัง ที่บ้าน บิดามารดาจะเป็นผู้ให้ความรู้แก่บุตรธิดา ที่วัดพระภิกษุผู้คงแก่เรียนเป็นผู้ให้ความรู้แก่ภิกษุสามเณรและฆราวาสทั่วไป

ส่วนที่วัง ราชบัณฑิต ในราชสำนักของพระมหากษัตริย์ จะเป็นผู้ให้ความรู้แก่ พระราชโอรส พระราชธิดา และ บุตรของขุนนาง ส่วนแบบเรียนในสมัยสุโขทัยยังไม่มีปรากฏว่าใช้แบบเรียนเล่มไหนเนื่องจากเพิ่งจะประดิษฐ์อักษรไทยขึ้นใช้ในภาษา แต่ในสมัยกรุงศรีอยุธยาพบว่า พระโหราธิบดี ได้แต่ง จินตามณี ใช้เป็นแบบเรียนจบจนสิ้นยุคสมัย ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นก่อนยุคการปฏิรูปการจัดการศึกษาของไทยในสมัยรัชกาลที่ 5 รูปแบบการจัดการศึกษายังคงเป็นเหมือนเดิม คือ บ้าน วัด วัง ส่วนแบบเรียนพบว่ามีหลายเล่ม ได้แก่ ประถม ก กา ประถม ก กา หัดอ่าน หรือ มณีจินดา ไม่ทราบนามผู้แต่ง ประถมมาลา แต่งโดยพระเทพโมฬี (ผึ้ง) และ จินตามณี ที่แต่งใหม่โดย กรมหลวงวงศาธิราชสนิท ในสมัยรัชกาลที่ 3 ในสมัยรัชกาลที่ 4 พบว่า มีแบบเรียนเล่มหนึ่งที่แต่งในสมัยนี้ คือ อักษรนิติ ที่แต่งโดยพระอมรรักษ์ขิต (เกิด) จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่าหนังสือ จินตามณี ประถม ก กา และ ประถม มาลา มีผู้ศึกษาวิเคราะห์ในบางส่วนแล้ว

อย่างไรก็ตาม แบบเรียนหนังสือไทยที่ชื่อว่า อักษรนิติ เล่มนี้ยังไม่มีการศึกษาในรายละเอียดของเนื้อหาแก่นักกวันการศึกษาของนิยะดา เหล่าสุนทร (Laosunthon, 2009) ดังนั้น บทความนี้จึงมุ่งวิเคราะห์เนื้อหาและการนำเสนอเนื้อหาในแบบเรียนภาษาไทยอักษรนิติ เพื่อให้เข้าใจพัฒนาการของแบบเรียนไทยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเป็นอย่างไรและมีอิทธิพลที่มีต่อแบบเรียนภาษาไทยยุคหลัง เช่น แบบสอนหนังสือไทยของพระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)

ผู้แต่งอักษรนิติ

เกี่ยวกับผู้แต่งอักษรนิติ พบว่าผู้แต่งกล่าวชื่อตนเองไว้ในตอนท้ายของอักษรนิติว่า “เราอมรเชื้อบรรพชิต รั้งอักษรนิติ หนึ่งนี้” (Phra Amaraphirakkhit, 1942:56) จากข้อความนี้ ทำให้ทราบว่า ผู้แต่งมีนามว่าพระอมรรักษ์ขิต พระภิกษุท่านนี้มีนามเดิมว่า เกิด ฉายาว่า อมโร ภูมิลำเนาเดิมอยู่บางช้าง จังหวัดสมุทรสาคร ท่านเป็นพระปลัดของพระญาณรักขิต (สุข) เจ้าอาวาสรูปที่ 1 ของวัดบรมนิวาส ท่านเป็นเจ้าอาวาสวัดบรมนิวาส รูปที่ 2 ต่อจากพระญาณรักขิต และท่านยังเป็นพระศิษย์หลวงรูปหนึ่งในจำนวน 48 รูป ของ พระวชิรญาณเถระ หรือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เมื่อยังทรงผนวชอยู่พระอมรรักษ์ขิตได้เล่าเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีจนสอบไล่ได้เป็นเปรียญธรรม 9 ประโยค (Fine Arts Department, 1942), พระอมรรักษ์ขิตเคยรับหน้าที่สำคัญเป็นสมณทูตออกไปประเทศศรีลังกาถึง 2 ครั้ง ท่านได้แต่งหนังสือ

เมื่อนำพยัญชนะไปประสม จึงเรียกว่า อักษร พยัญชนะไม่สามารถอ่านตามลำพังได้ พยัญชนะจะต้องอาศัยสระ จึงอ่านออกเสียงได้ ส่วน สระ 2 ตัวคือ ไ เรียกว่า ไ้ม้ลาย และ ใ เรียกว่า ไ้ม้้วน ทั้งสระไ้ม้ลาย และ ไ้ม้้วน เวลาอ่านให้อ่านออกเสียงเป็นเสียงเดียวกัน ดังนั้นในทฤษฎีของผู้แต่งอักษรนิติ สระว่าโดยรูปจะมี 20 รูป แต่ว่าโดยเสียงแล้ว จะมี 19 เสียงเท่านั้นเอง (Phra Amaraphirakkhit, 1942:1) นำสังเกตว่า ในแบบเรียน อักษรนิติ และแบบเรียนโบราณอื่น ๆ ของไทย เช่น จินตามณิ ประถม ก กา ประถมมาลา สระในภาษาไทยจะขึ้นต้นด้วย สระ อ และลงท้ายด้วยเสียง อะ ซึ่งผิดกับแบบเรียนในปัจจุบัน หรือตามแบบภาษาบาลีสันสกฤตที่เริ่มจาก สระ อะ

การแบ่งพยัญชนะ

อักษรนิติ แบ่งพยัญชนะออกเป็น ตอน ๆ ตามฐานที่เกิดของอักษร โดยเรียกชื่อว่า ตอนกอ ตอนจอ ตอนฎอ ตอนดอ ตอนบอ ตามอักษรตัวต้น และ ตอนปลาย ดังนี้

พยัญชนะ 7 ตัว คือ ก ข ฃ ค ฅ ง เรียกว่า ตอนกอ

พยัญชนะ 6 ตัว คือ จ ฉ ช ซ ฌ ญ เรียกว่า ตอนจอ

พยัญชนะ 6 ตัว คือ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ เรียกว่า ตอนฎอ

พยัญชนะ 6 ตัว คือ ด ต ถ ท ธ น เรียกว่า ตอนดอ

พยัญชนะ 8 ตัว คือ บ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ม เรียกว่า ตอนบอ

พยัญชนะ 11 ตัว คือ ย ร ล ว ศ ษ ส ห พ อ ฮ เรียกว่า ตอนปลาย

จะเห็นได้ว่า การจำแนกอักษรออกเป็นเป็นตอนๆ แบบนี้ ตรงกับการจำแนก พยัญชนะตามแบบอย่างของไวยากรณ์ภาษาบาลีและสันสกฤต ที่จำแนกอักษรออกเป็นวรรค 5 วรรค และอวรรค 1 วรรค

การแบ่งพยัญชนะตามเสียง

นอกจากการจำแนกอักษรออกเป็นเป็นตอน ๆ แล้ว อักษรนิติ ยังมีการแบ่งอักษร อีกรูปแบบหนึ่ง คือ การจำแนกอักษรตามเสียง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ข ฃ	ฉ	ฐ	ถ	ผ ฝ	ศ ษ ส ห
ก	ค ฅ ฆ ง	จ	ช ฌ ฌ ญ	ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ น	ด ต ถ ท ธ น บ ป พ ฟ ภ ม ย ร ล ว พ อ ฮ

สัณฐาน	สัญลักษณ์	ชื่อเรียก
สัณฐานเหมือน ไม้ค้อน	'	เอก
สัณฐานเหมือน ขอ	๖	โท
สัณฐานเหมือน เลขเจ็ด	๗	ตรี
สัณฐานเหมือน ตีนกา	๘	จัตวา
สัณฐานเหมือน เลขแปด	๙	ตายนัค
สัณฐานเหมือน หางรอก	๐	ทัณฑฆาฏ
สัณฐานเหมือน หางกั้งหัน	๑	หันอากาศ
สัณฐานเหมือน ไข่	๒	พองตันท์
สัณฐานเหมือน หยอดน้ำ	๓	นฤคหิต
สัณฐานเหมือน ฟันหนู	๔	ฝนทอง
สัณฐานเหมือน นมนางทั้งคู่	๕	วิสันชนี
สัณฐานเหมือน ตานกแก้ว	๖	พองมันท์
สัณฐานเหมือน มูตรวัว	๗	โคมุตร

ครั้งที่สองอักษรนี้ได้กล่าวถึงเครื่องหมายเพิ่มเติมจากที่แสดงไว้ข้างต้น พร้อมอธิบายเพิ่มเติมวิธีการใช้ไว้ ดังนี้

เครื่องหมาย	ลักษณะการใช้	ตัวอย่างคำในประโยค
1) ไม้ตายคู้	ใช้เพื่อทำให้คำที่ออกเสียงยาว เป็นเสียงสั้น	เป็นตาย แลเห็น เวลาเย็น แก๊งพั้งเรือ ลูกเล็กเด็กน้อย สมเด็จ เห็นโคน กี้ดี
2) ไม้ทัณฑฆาฏ	ใช้ฆ่าอักษรไม่อ่านออกเสียง	บาญชีย์ อาทิตย์ จันทร์ วันเสาร์ แก่นจันทรน์ สัตย์ธรรม์ ยักษ์ เผ่าพันธุ์
3) ไม้หันอากาศ	ใช้ปักบนหลังแม่ กก กง กต กน กบ กม เกอย	กัก กัง กัด กัน กับ กัม กัย
4) พองตันท์	ใช้แทนตัว งอ ในแม่เกอย	กู่ ขู่ ชู่ นู

5) นฤคหิต	ใช้แทนอักษร งอ มอ อยู่บนพิน ใช้แทนอักษร งอ ใช้ในภาษาบาลี ใช้แทนอักษร มอ ใช้วางอยู่บนพิน	1) สิทธิ์ พุทธิ์ สรรณิ์ 2) สมเดจ ชมชื่น กัม ชัม อัม 3) กี้ กีก กิ่ง กืด กีน กีบ กีย
6) ฝนทอง	ใช้อยู่บนพิน	กี้ กีก เกือก เกิก กิ่ง เกือง เกิง กืด เกือด เกิด กีน เกือน เก็น กีบ เกือบ เก็บ กีม เกือม เก้ม กีย เกือย เกือ เกือยะ เกือ
7) วิสันชนี	ใช้ประจำตาย และที่สุตคำปลายบันทัด	กะ เกียะ เกือะ เกอะ กัวะ เกะ แกะ โกะ เกาะ
8) ฟองมณฑ์	ใช้ต่างต้นบทแทนคั่น	๑ ฯ
9) โคมูตร	ใช้สุดสิ้นบท	๓ ฯ

ข้อสังเกต

ในหนังสือเก่าใช้ตัวสะกดสองตัวแทน ไม้หันอากาศตัวหนึ่ง ตัวอย่างเช่น กกก (กัก) กงก (กังก) กคค (กัคค) กนน (กั่น) กบบ (กับบ) กम्म (กัम्म) กยย (กัยัย) (Phra Amaraphirakkhit, 1942: 2-3)

การผันอักษรสูง

อักษรนิติ กล่าวถึงการผันอักษรสูงไว้ว่า อักษรสูง จำนวน 11 ตัว คือ ข ช ฌ ฐ ฎ ฬ ฝ ศ ชย สห มีวิธีการผันอักษรดังนี้ เวลาอ่านให้อ่านสูงขึ้นแล้วลดลงตามไม้เอกไม้โท เหมือนหางโค ตัวอย่างต่อไปนี้

ข   ขา   ขี
          ขุ   ข่า   ขี้
          ขूं   ข้ำ   ขี้

ตัวอย่างคำไทยที่มีใช้ในภาษาได้แก่ คำว่า ขอทาน /ขอ/ ข้อไม้ข้อมือ / ขาแข้ง /

ซ้ำซิง/ ซ้ำพเจ้า

ซง ซ้ง ซาง
ซ่ง ซั้ง ซ่าง
ซั๊ง ซัั้ง ซั่าง

ตัวอย่างคำไทย ที่มีใช้ ได้แก่ คำว่า หยอดไซ่ซาง /ดาวซ่าง /ลิงซ่าง

ซน ซม ซ้ม
ซ่น ซม่ม ซม้ม
ซัน ซัน้ม ซัน้ม

ตัวอย่างคำไทย ที่มีใช้ในภาษา ได้แก่ คำว่า ซนนก/ ซันเหลว / ซ้ม / ซัมมิด

ซาย เซอ ซัว
ซ่าย เซ่อ ซั่ว
ซ่าย เซ้อ ซั่ว

ตัวอย่างคำไทยที่มีใช้ในภาษา ได้แก่ คำว่า ค้าซาย / ซ่ายดักนก / ซ้ายรบศึก

การผันอักษรกลาง

อักษรนิติกกล่าวถึงการผันอักษรกลางไว้ว่า อักษรกลาง จำนวน 9 ตัว คือ ก จ ฎ ฏ ด ต บ ป อ มีวิธีผันอักษรดังนี้ คำต้นเวลาอ่านให้อ่านเป็นเสียงกลาง แล้วอ่านสูงขึ้นไปตามไม้เอกและทึ่มลงไปตามไม้โท เหมือนรูปจั่ว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ก ก่า กี้
ก กั ก่า ก้า กี้ กั๊

ตัวอย่างคำไทยที่มีใช้ ได้แก่ คำว่า กอไม้ / กออย่า / ก่ออิฐ ก่อความ / ไก่ก้อ
พูดก้อ

เก่า ก่ง กั๊
เกา เก้า กง กั๊ กั๊ กั๊

ตัวอย่างคำไทยที่มีใช้ในภาษา ได้แก่ คำว่า กั๊ง / กั๊งกั๊

ลงไปตามไม้เอก ไม้โท เหมือนหางโค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หง	ห้ง	หงน
ห่ง	ห้ง	ห้งน
ห้ง	ห้ง	ห้งน

คำไทยที่ใช้เป็นตัวอย่างในภาษา ได้แก่ คำว่า ทำห้งนห้ง / ห้ง / เสียงห้ง ๆ / ระห้งเสียงห้ง / ห้งคู้กับแร่

การผันอักษรที่ควบ

นอกจากอักษรนำแล้วอักษรนิติ กล่าวถึงอักษรควบ โดยจำแนกอักษรควบ ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่ม 1 ได้แก่ กร ขร ขร คร ตร จร ฉร ชร ฉร ตร ถร ทร ธร พร ปร ผร ฝร พร พร ภร สร ศร ชร

กลุ่ม 2 ได้แก่ กล ชล คล คล ฆล ฉล ชล ถล ทล ปล ผล ฝล พล

กลุ่ม 3 ได้แก่ สง สญ สณ สน สม สย สล สว สร สฬ

กลุ่ม 4 ได้แก่ กว ขว คว ฉว ถว ผว

อักษรควบเหล่านี้เวลาอ่านออกเสียงก็ให้อ่านเป็นเสียงหนักเสียงเบาไปตาม อักษรตัวต้นนั้น เหมือนกับ รูปจั่ว หางโค เดียวกันดังตัวอย่างต่อไปนี้

การแจกรูป กร ดังรูปจั่ว ดังตัวอย่าง

กร	กร	กร	กร	กร	กร
กร	กร	กร	กร	กร	กร

อักษรควบดังต่อไปนี้ คือ จร ตร ปร ก็ให้แจกเหมือนกันกับอักษรควบข้างต้น การแจกรูป ขร ดังตัวหางโค ดังตัวอย่าง

ขร	ขร	ขร
ขร	ขร	ขร
ขร	ขร	ขร

อักษรควบดังต่อไปนี้ คือ ฉร ถร ผร ฝร สร ให้แจกเหมือนกันกับอักษรควบข้างต้น การแจกรูป คร ดัง เดียวกัน ดังตัวอย่าง

	ครั	ครั	ครั
คร	คร	คร	คร
ครั		ครั	ครั

อักษรควบดังต่อไปนี้ คือ ขร ทร พร ฟร ให้แจกเหมือนกับอักษรควบข้างบน
การแจกรูป กว ขว คว ดังตัวอย่าง

	กว	กว	กว	กว
กว	กว	กว	กว	กว
		กว	กว	กว

อักษรควบดังต่อไปนี้ คือ ฉว ถว ผว สว ให้แจกรูปเหมือนกับอักษรควบข้างบน

อักษรที่เป็นคำตาย

อักษรนิติ กล่าวถึงคำลักษณะคำตายไว้ว่า คำตายเป็นคำที่ผันด้วยไม้เอกไม้โท
ไม่ได้ คำที่อยู่ในข่ายที่จะเป็นคำตาย จะมีลักษณะดังนี้

- 1) คำที่อยู่ในแม่ ก กา มี 4 คำ ได้แก่ กิ กิ กุ กะ
- 2) คำที่อยู่ในแม่เกอย มี 8 คำ ได้แก่ เกียะ เกือะ เกอะ กัวะ เกะ เกะ โกะ เกาะ
- 3) คำที่อยู่ในแม่ ก กด กบ เช่น คำว่า ขาก ชก ชัก ขาก / ถดถอย ทดแทน ผด
แดด พดเบ็ด / ขบกัด คบเพื่อ ดงฉับ กำขับ ทบหัก พับผ้า
- 4) คำเหล่านี้ คือ อุสาค์ เสนห์ ราหู สนเทห์ ไมตรี ประมาณ เป็นคำยืมจากภาษา
บาลี เวลาเขียนอย่าใส่ไม้เอกและไม้โท แต่เวลาอ่านให้อ่านเหมือนมีตัว ห นำ
- 5) คำเหล่านี้ คือ ประโยค ประโยชน์ ประมาท ศักราช กิลศ อประยศ ประรุธ
เป็นคำยืมจากภาษาบาลี อย่าใส่ หอ นำหน้าแต่เวลาอ่านให้อ่านเหมือนมีตัว ห นำ

คำที่ผันด้วยไม้ตรีและจัตวา

อักษรนิติ กล่าวถึงคำที่ผันด้วยไม้ตรีและไม้จัตวา ดังนี้

- 1) อักษรกลางทั้ง 9 ตัวนี้ คือ ก จ ฎ ต ต บ ป อ ถ้าใส่ไม้ตรี เวลาอ่านให้อ่าน
เสียงสูงเสมอกับอักษร 4 ตัวนี้คือ ค ข ท พ ที่ใส่ไม้โทกำกับแต่ถ้าใส่ไม้จัตวา เวลาอ่านให้อ่าน
เสียงสูงเสมอกับอักษร 8 ตัวนี้ คือ ข ฉ ฐ ถ ผ ฝ ส ห ดังตัวอย่างต่อไปนี้

	ก		จ		อ	
	ก	ก	จ	จ	อ	อ
	ก	ก	จ	จ	อ	อ

2) ตัวอย่างของคำที่ใส่ไม้ตรีในภาษาไทยมีที่ใช้น้อย ในคำที่มาจากภาษาอื่นมีใช้อยู่บ้าง แต่ในคำตาย พบว่ามีที่ใช้อยู่ในภาษาไทยบ้าง ได้แก่ คำว่า สามก๊ก / ก๊ากเล่นถั่ว / น้ำไหลจ๊ก / ไกร้องอ๊ก ส่วนคำที่ที่ใส่ไม้จัตวาที่มีใช้อยู่ในภาษาไทยที่พบเห็น ได้แก่ คำว่า เก่ง ก่า / นำจ้อ / นำจัว / เตี้ยนี้ / ตีตัว / ไม้ไตรน / นกบินปรอ

3) อักษรอื่นนอกจากอักษรกลางทั้ง 9 ตัวนี้ มีเสียงตรีและเสียงจัตวา โดยตัวของมันเอง เวลาอ่านให้อ่านเป็นเสียงตรีและเสียงจัตวา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ค	ข	ช	ค	ข		ง	ห	ง	ห
			ค	ข				ง	ห

(Phra Amaraphirakkhit, 1942: 10-12)

สระพิเศษ 4 ตัว

อักษรนิติกกล่าวถึงสระพิเศษ 4 ตัว คือ ฤ ฤ ฤ ฤ โดยกล่าวว่าเป็นสระที่นำมาจากคำในภาษาสันสกฤต แต่ในคำภาษาไทยแท้ผู้ใช้อาจจะใช้หรือไม่ใช้ก็ได้ขึ้นอยู่กับความชอบใจ ถ้าผู้ใช้ชอบที่จะใช้สระ 4 ตัวนี้ คือ ฤ ฤ ฤ ฤ ก็ให้ใช้ อักษร ฤ ฤ ฤ ฤ แต่ถ้าหากว่าชอบที่จะใช้สระ 4 ตัวนี้ คือ ี ี ี ี ก็ให้ใช้ ี ี ี ี ในอักษรนิติ ผู้แต่งแนะนำหลักการแผลงคำบาลีเป็นคำสันสกฤต ไว้พอสังเขปดังนี้ คำว่า อิทธิ ในภาษาบาลี แผลงเป็น ฤทธิ ในภาษาสันสกฤต คำว่า อีสี ในภาษาบาลี แผลงเป็น ฤษี ในภาษาสันสกฤต คำว่า อุตุ ในภาษาบาลี แผลงเป็น ฤตุ ในภาษาสันสกฤต แต่สระ ฤ ฤ ทั้ง 2 ตัวนี้ มีในคำยืมภาษาสันสกฤตที่นำมาใช้ในภาษาไทยไม่ปรากฏว่ามีที่ใช้ แต่ในสันสกฤตแท้มีอยู่หนึ่งคำ ได้แก่ คำว่า กฤษัฒ

คำใช้ไม้ม้วนและไม้มลาย

อักษรนิติกกล่าวถึงคำที่ใช้ไม้ม้วนที่ปรากฏในภาษาไทยว่ามีอยู่ 20 คำ ได้แก่ คำว่า ฝៃ / ใจ / ไคร / ไคร / ให้ / ไหล / ไน / ไหม / ใส / ไหญ / ใต้ / ได / ไซ / ไซ / ใบ / ใบ / ไย / ไกล / ใส / ใ้ / ใ้ ผู้แต่งได้อธิบายสรุปเป็นโคลงเพื่อให้ผู้เรียนจดจำได้สะดวก ดังนี้

ใฝ่ใจใครใครให้ ไหลหลง
 ในใหม่ใสใหญ่ยง ต่ำได้
 ไต่ใช้ไซ้ใบง ยัยัด
 ไกลใส่สไฟ้ไบ้ สิบม้วนสองหน

ส่วนคำที่ใช้ไม่มลาย ได้แก่ คำว่า เป็นไผ่ / ป้างไผ่ / จะใจ / ตะไคร่น้ำ / ร้องไห้ / น้ำไหล / วิโนย / หุกโน / โฉน / สาคอ / โถยธรรม / ไต้ไฟ / บันได / มีไชย / ตรีใบ / ไยจิ่ง / อยู่ไกล / ใส่ฟุง / โรคโยย / เล่นไฟ / ทำปากไปๆ / ไอจาม จะสังเกตได้ว่า ผู้แต่งอักษรนิติ ไม่ได้จำกัดจำนวนคำที่ใช้ไม่มลายไว้ว่ามีจำนวนเท่าไรเหมือนอย่างไม่มีวน เนื่องจากว่า คำที่ใช้ไม่มลายนั้น มีจำนวนมากกว่าคำที่ใช้ไม่มีวนผู้แต่งจึงยกตัวอย่างพอสังเขปเท่านั้น (Phra Amaraphirakkhit, 1942: 14)

ตัวอย่างคำที่ใช้ ศ คอ

อักษรนิติยกตัวอย่างคำไทยที่บังคับให้ใช้ ตัว ศ คอ (เขียนเหมือน ตัว คอ มีขีดคั่น) ดังนี้ อาไศรย สารทูล ศรีทธา ปศุ สาขา โศก ศลย์ ศังข ศิขี ศศิรคาม พิธิศพ ศกุณี มศุร ศถงค ศวา มฤค ทังศก ศาลา ศิลป เกศา ศีวีกา เกาไศย ศรุติ นิสา ศาฐัย วงศ ไศรตฺร ไศล อดีไสย ไศยา เตียร กุเศศย ทิศา ศุข ศิษา ชลาไศรย ศรับท ศิขร ศาฎก ศศิธร ศคิ ศุกร ธนุศร ศรรพรี ศิตไพศาย ราสี สีล ศุลี อาศรม ปีศาจ โภศา ศัตรุ ศุทศ ศถงคาฎก ศิวา ศรีรศรี ไพศาล ศีธูร์ ศรุทร์ ไศวาล ศุนัข ศถากาล ศุภ ศูร์ธมี ศบถ ศาบ ศาบาน ศรีเศรณี ศิมโสฬ ศากา อิศวร ศุกร อาศา ศต อัสวา ศาต ศุจิ อัสจรรย์ ไกศพ ศังกร ศรวณ ศรพ อุปศัลย์ นิสารณ ศางคิ ศักติ โศณิต เศรณี ปลาตี กุศล อังศุ องศา เวศม ศรรกรร ศากย ปาศา ศิกย ศุนย ศรัท ทศน อัสน เศาเรี ศกฏ ศิฆร อาศร โศณททา วิศวมภร ศรีลา โศณกรรคศา ปัตถิม อาเวศน นาศ ประกาศ โลเกศ เวหาศ เกลศ ศุกระ เลศ ประลาศน์ นิเวศ ประเทศ ศาสตร เทศนา อากาศ นิกาศ องกาศ ศาคร ทศ ตรังศา คอ จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่า คำเหล่านี้เป็นคำยืมภาษาสันสกฤต และสะกดตามอักษรวิเชียรแบบดั้งเดิม

ตัวอย่างคำที่ใช้ ษ บอ

อักษรนิติ ยกตัวอย่างคำที่บังคับให้ใช้ ตัว ษ บอ (เขียนเหมือน ตัว บอ มีขีดคั่น) ดังนี้ ฤษ ฤษิตร ปักษี กระทบรัย กฤษณ วิจิทธิศา เมษ มรรษ บุษบา ฤษี มาษก มหิษ

เภัชชย์ ไปรยชย กัลมัย อุกษภัทร์ มุขิก มัญจษา พฤษภิ ตุชิตา มานุษยา การษาปน พฤษชี่
 ทูษณ ยักษินี พิชยี่ กรษก กฤษีกรรม์ พฤษก โษษถ ทรรษา ภษก พรฤษ เพษ ภาษิต ภาษา
 กายาย บุษยา ภิชก ปาษาณ วิไชย ดุษณี่ พิช อุษาบตี ลักษมี อภิลาช ฤษช โรษ บุษกร
 อโกรษ กิล พิช โทษ โษษ โภษ โฆษา มหิษี อิชิกา ฤษช ภิชนา กิชม ปฤษภ กฤษ อภิชพ
 ปฤษช หฤษช นิชุทน์ โหมษก อักษรา วษม ไชยชฐา พฤษ อิชา บุฤษ ปารษณี่ เปฤษณ ยษฐี
 พรเมษฐี อุษณิช อิชฎา วิทเวษ ตฤษณา กนิษฐา วิษณ กษม กษาร กษุทร เกษมกาล กษิรา
 บาน โภษย โภษม รักษา พรโทษ ทักษินา เขก อิชยา ฤษิชย บุษกถ ประจักษ นิชผล จักษ
 พฤษกษล ปฤษช ทุษยา ทวิช ทเวษ ดษา ภิกษุ อษฎา อัสเยษณ โอภาษ จากตัวอย่างข้างต้น
 จะเห็นได้ว่า คำเหล่านี้เป็นคำยืมภาษาสันสกฤตที่สะกดตามอักษรวิธีแบบดั้งเดิม

ตัวอย่างคำที่ใช้ ส ลอ

อักษรณิตยคำตัวอย่างคำที่บังคับให้ใช้ ตัวอักษร ส ลอ (เขียนเหมือน ตัว ลอ มีขีด
 คั่น) ดังนี้ เสวตร สวรรค์ สวามี สมุทร์ ทาสี สาร สาธุ สัมประทา สกนธ สนธยา ไซตยสนา
 สีดา วาสุกี รส สัตว สารถี โสม สวัสดิ มัตสยา สถาพร สุกฤติ ภาสกร สีทไกรสร ปราสาท
 สังฆ สถาน สุภาพ สิทธิ สมภาร เสพย สาธารณ สมพัตสร สิมา สังหาร สุนคธ์ สภา ประสูตร
 สมาคม สามัญ สงสาร สุริย สัตย์ สนาน สงเคราะห์ สังขาร อุตสาห พิสมัย พฐธา สวาปตัย
 สหสนันย์ สระ โภสมุ สังขยา สมานิ สุธรรมา สมปติ อาสน สนิท เสนี เสวก สุวรรณ สัตร์
 หัสติ อุตราชคท หงสา สนนเทท เสนหา สนนพ สงกา สรรเพษ พสดุ นมสการ สนนุ สวภาณ
 มาสะ สุรา สมรรถ์ นาสิก สาโรษ สุบรรณ เสนา สรรพ สดุดี สุตร สมร สงคราม สวร สุนทร
 สาทัส สังวร ดาบส สมรรค์ มานัส จะเห็นได้ว่า คำเหล่านี้เป็นคำยืมภาษาบาลีที่สะกดตาม
 อักษรวิธีแบบดั้งเดิม

อักษรณิต ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับการใช้อักษร ศ ษ ส 3 ตัวนี้ โดยแต่งสรุปเป็นคำ
 กลอนดังนี้

- 1) คำว่า คิช เศษ ศีกษา พิเศษ อาคิวิษ ศุฉิริง ศุศุรศิรช้ง เศรชษฐ วิศริชฐา
 เสนาสน ศาสตา ศัสต ให้ใช้ ศอ คอ
- 2) คำว่า โษษท รากษส อิชวาส ให้ใช้ ษอ บอ
- 3) คำว่า สงกาศ สงศัย สบัฏสุษุม ให้ใช้ สอ ลอ

แต่อย่างไรก็ตาม อักษร 8 ตัวนี้ คือ ข ฎ ฐ ณ ท ต ถ ป มีที่ใช้อยู่ในภาษาไทย
 แต่คำที่ใช้อักษร 3 ตัวนี้ คือ จ ฉ ม ไม่พบว่าใช้บ่อยนักในภาษาไทย อย่างไรก็ตาม ผู้แต่ง

อักษรนิติ ให้ข้อสังเกตว่า ถ้าจะเขียนคำเหล่านี้ ก็จะทำให้ผู้อ่านสับสนได้ และวิธีการใช้คำที่มีพยัญชนะ ศ ษ นี้เป็นไปตามหลักคำบาลี ไม่ควรเขียนแผลงคำ ศ คอ และ ษ บอ เป็น สอ ลอ ทั้งหมด เพราะอาจจะทำให้ผิดไปจากคำบาลีเดิมได้ (Phra Amaraphirakkhit, 1942: 18)

อักษรที่ใช้ในภาษา

อักษรนิติกล่าวถึงอักษรที่ใช้ในภาษา เช่น คำไทยแท้ คำยืมสันสกฤต คำยืมบาลีที่ใช้ในคำสวดมนต์ ไว้ดังนี้

1) อักษร 41 ตัวนี้ คือ อะ อา อิ อี อุ อู เอ โอ // กขคคฆง // จฉซฌญ // ฎฐทฒน // ตถทธน // ปผพภม // ยรลวสฬหฬ เป็นอักษรที่ใช้กับคำบาลีซึ่งเป็นบทสวดมนต์

2) อักษร 49 ตัวนี้ คือ อะ อา อิ อี อุ อู ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ เอ โอ เออา // กขคคฆง // จฉซฌญ // ฎฐทฒน // ตถทธน // ยรลวสฬหฬ เป็นอักษรที่ใช้ในคำยืมสันสกฤตแท้

3) อักษร 63 ตัวนี้ คือ อา อิ อี อี อี อู อู ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ ฤ เอ แอ ไอ โอ เออา อำ อะ // กขคคฆง // จฉซฌญ // ฎฐทฒน // ตถทธน // บปฝฝพพภม // ยรลวสฬหฬ เป็นอักษรที่ใช้ในคำไทยที่ยืมจากสันสกฤตซึ่งเป็นภาษาเก่า

4) อักษร 43 ตัว นี้ คือ อา อิ อี อี อี อู อู เอ แอ ไอ โอ เออา อำ อะ // กขคคฆง // จฉซฌญ // ตถทธน // บปฝฝพพภม // ยรลวสฬหฬ เป็นอักษรที่ใช้ในคำไทยที่เป็นสำเนียงไทยแท้

5) อักษร 2 ตัวนี้ คือ ข ค ถ้าจะใช้ในคำไทยแท้ก็ถือเป็นคำเกิน และไม่ใช้ในภาษาสันสกฤตด้วย

6) อักษร 13 ตัวนี้ คือ ฆ ฌ ญ ฎ ฐ ท ฒ ฌ ฐ ฎ ษ ฬ เป็นอักษรที่จำเป็นต้องใช้ในคำไทยด้วยเพราะว่ามีคำไทยที่ปนกับคำบาลีและคำสันสกฤตเป็นจำนวนมาก

7) อักษร 3 ตัวนี้ คือ ฎ ต บ ตัวนี้ เกิดจากอักษรเหล่านี้ คือ ฎ ฐ ท ต ถ ป ผ อักษรนิติได้ยกตัวอย่างคำไทยที่ใช้ดังนี้ กุฎี ฎีกา // อัษฎ อิชฎิ // บัณฉิต มณฎบ // คติ สวัสดิ์ สตุติ // จตุสตุตมก // บุญ บาป // บุตร บุษบก บุษบา //

8) คำบาลีเขียนด้วยอักษร 3 ตัวนี้ คือ ทพท จะอ่านออกเสียงเป็นเหมือนเสียง ฎตบ ก็ได้

9) คำบาลีที่ใช้เป็นบทสวดมนต์ ให้เขียนตาม กอขอตัวต้น

10) ถ้าจะเขียนคำที่เป็นสันสกฤตแท้ ให้เขียนตามแบบที่ส่อง

- 11) ถ้าจะเขียนคำที่เป็นสันสกฤตปนไทย ให้เขียนแบบที่สาม
- 12) ถ้าจะเขียนคำไทยแท้ไม่ปนภาษาอื่นให้เขียนแบบที่สี่
- 13) อักษร 8 ตัวคือ ก กา กิ กี่ กุ กู เก โกะ เหล่านี้เป็นอักษรในภาษาบาลีแท้
- 14) อักษร 18ตัวคือ ก กา กิ กี่ กุ กู กฤ กฤ กฏ กฏ กฏ กฏ เก ไกอ โกอ เกอ กุ่ กี่ กั กะ เหล่านี้เป็นอักษรในภาษาสันสกฤตแท้
- 15) อักษร 22 ตัว คือ ก กา กิ กี่ กี่ กี่ กู กฤ กฤ กฏ กฏ กฏ กฏ เก แก่ ไกอ ไกอ โกอ เกอ กุ่ กี่ กั กะ เหล่านี้ เป็นอักษรไทยแท้ (Phra Amaraphirakkhit, 1942: 20)

ตัวสะกดในแม่กก

อักษรนิติกกล่าวถึงตัวสะกดในแม่กกไว้ว่า แม่กก มีการแจกลูก ดังนี้ กก กัก [กกก] กาก กิก กีก กีก กูก กูก เกก แกก โกก กอก กวก เกียก เกือก เกิก [เกอก] จะเห็นได้ว่าการสะกดในแม่ กก มีการเขียนอยู่สองแบบ คือ //กัก กัก กกก // และ //เกิก กัก เกอก // ตัวสะกดทั้ง 5 ตัวนี้ คือ ข ช ค ฌ สามารถใช้แทนเสียง กอ ได้ แต่อย่างไรก็ตามในวรรณคดี ของผู้แต่งพบว่ามิที่ใช้มีอยู่แค่ 3 ตัว คือ ข ค ฌ ซึ่งคำเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเป็นคำไทยยืมจากบาลีและสันสกฤต ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) คำที่สะกดด้วย ก ได้แก่ ฤกษ์ พฤกษ์ ภักษ์ ปักข ปักข ศุกระปักข กาลปักข รักษ์ อารักข พัทธักข ปรปักข ปฏิปักข ประจักข วิโมกข วิโมกข ทิศาปาโมกข ศักดิ์ วิภักดิ์ ศากย โลภย ศุกร พากย

2) คำที่สะกดด้วย ข ได้แก่ สุข เลข นัข สุนัข มุข ตรีมุข จตุรมุข วิศาช ไพศาล ศิขรินทร์ สัข พิสีข

3) คำที่สะกดด้วย ค ได้แก่ นาค ราค โรค โภค บริโภค ภาค ภาคย์ บริจาค ปริตยาค ยุค กระลียุค มฤค วิโยค พิโยค ประโยค สมโยค สังเวค วิภาค พิภาพ คัคณานต์ พัยคฆ อาโภค มัค วัค พัค สมัค สมรรค อุปศัค อุปสรรค อัคร์ ภวคร อัคนิ ยาค นัค วิหค บุนนาค

4) คำที่สะกดด้วย ฌอ ได้แก่ ภิฆเนศ เมฆ โฆฆ โฆฆ มาฆ มัฆวาน นิทาฆ

ตัวสะกดในแม่กง

อักษรนิติกล่าวถึงตัวสะกดในแม่กงไว้ว่า แม่กง แจกลูก ว่า กง กัง [กง] กาง กิง กิ่ง กิ่ง กุง กุง เกง แกง โกง กอง กวง เกียง เกียง เกิง [เกง] ในแม่กง มีการเขียนตัวสะกดสองแบบอยู่สี่ตัว คือ [กั้ก กับ กง] และ [เกิง กับ เกอง] ตัวสะกดในแม่กงที่เป็นตัวอื่นใช้แทนงอ นั้นไม่มี มีแต่ใช้ [อ] (พองคั่นท์) และ [ั] (นฤคหิต) ดังตัวอย่างคำที่สะกดด้วย งอ มีดังนี้ หิงค มหาหิงค ลึงค องค จัตุรงค์ เบญจางค อัษฎางค หงษ พงษ รพิพงษ สุริยวงษ สุริยพงษ หอยสังข พระสงฆ พระชงฆ สิงฆ สิงห ประสงค เวทางค์ สุรางค์ ภาวังค ดาวดิงษ์ ไตรตริงษ บัลลังก์

ตัวสะกดในแม่กด

อักษรนิติ กล่าวถึงตัวสะกดในแม่กดไว้ว่า แม่กด แจกลูกได้ว่า กด กัด [กดด] กาด กิด กิด กัด กุด กูด เกด แกด โกด กอด กวด เกียด เกียด เกิด [เกอด] ในแม่กด จะเห็นว่ามีการเขียนตัวสะกด สองแบบ สี่ตัว คือ [กั้ด กับ กดด] และ [เกิด กับ เกอด] มีตัวสะกด 17 ตัว คือ จ ฉ ช ซ ฌ ฎ ฏ ฐ ฑ ฒ ต ถ ท ฒ ศ ช ส สามารถใช้แทนเสียง ดอ ได้ แต่ในความเห็นผู้แต่งอักษรนิติพบว่าที่ใช้จริงอยู่ในภาษาไทยมีแค่ 16 ตัวเท่านั้น ได้แก่ ตัวสะกดเหล่านี้

1) คำที่สะกดด้วย จอ ได้แก่ เสด็จ สมเด็จ เบ็ญเสร็จ สิ้นเสร็จ สำเร็จ ตรวจตรา ตำรวจ บำเหน็จ รวงเร็ว เกียจคร้าน ฉกฉฉกรรจ์ อาจหาน ดุงดั่ง เดียดฉันท์ เหาะเห็จ เตรีงเตร์ อำนาจ พลีเพลิง ไสรจสรง มะตรูจ สิบเอ็จ ร้อยเอ็ด เขบ็จ เมด็จ ขวงแก้ว ขมวงเสม็จ บาจสาจ

2) คำที่สะกดด้วย ขอ ได้แก่ พรเพ็ช กฤษ คช

3) คำที่สะกดด้วย ฎอ ได้แก่ กฎ กำหนด

4) คำที่สะกดด้วย ฌอ ได้แก่ มาศ บำราศ คลาศคลา เริศร้าง ปูลาศ เลิศลัน เพริศ พริ้ง พิศตุ มอศม้วย ไพเพิศ ฌนัศ พระประสาศ กลัศ เลมิศ กรวศ ลวศ เกบียศ ผลัศ รวศเร็ว วัศ วาศ กระจดาศ รังเกียศ สลัศ ผนวศ บวศ กระจทศ อังคาศ กระจจาศ น้ำลศ ขมศ พระกลศ ลศ ทัศทาน ฉลาศ ลวาศ ลวน ชวศ อาเภศ พยศ

5) คำที่สะกดด้วย ษอ ได้แก่ ดาษตา เตียรดาษ ประภาษ ภาษทอง

6) คำที่สะกดด้วย สอ ได้แก่ ตรีศ ดำหริศ จริศ จำหริศ อสุริศ คำเหล่านี้เป็นคำยืม

ภาษาเขมร

7) คำที่สะกดด้วย ตอ ได้แก่ หัตถี ช้าง นิตติ ตำรา พฤติ พรพฤติ เกียรติ สมบัติ
วิบัติ คำเหล่านี้เป็นคำยืมภาษาบาลี

8) คำที่สะกดด้วย จอ ได้แก่ ปิศาง สัจ โรง ไฟโรง นิจ อนิจ นิจ อัจ กิจ พุจริต
ประจณณ วินิจฉัย ตัจสิน ปัจจสุ อัจจ กุกกัจ พจน มัจจราช ปัจจัย เวจ มัจฉา

9) คำที่ตัวสะกดด้วย ฉอ ได้แก่ อัจ มัจ คัจ พินิจ ฉฤจ

10) คำที่สะกดด้วย ซอ ได้แก่ ซัชวาลัย วาณิช พาณิช ฤษ ยัช ชัช สาโรช บงกช
ธัช ธวัช รัช เกษัชย คช นุช อนุช วัชชรินทร์ เพชรปาลี มาลาช ปราโมช โยชน ประโยชน
พีช โอช เพชร เพชรบุรี ราชบุรี ราช พระยานาคราช ราชยาน ภาษาช อวิชา วิชา คัชฉ

11) คำที่สะกดด้วย ฉอ ได้แก่ มัจ คิม วัฉ

12) คำที่สะกดด้วย ฎอ ได้แก่ นางนาฎ พิฆาฎ อาฆาฎ เพฆฆาฎ ปรางฎ รกชฎ
มกฏ มงกฏ เขววงกฏ ไตรวงกฏ สังสารวงกฏ กุฎิ โกฎิ ทักขินาวัฎ

13) คำที่สะกดด้วย ฐอ ได้แก่ ประเสริฐ อัฐ อัฐิ คหัฐ พัทฐิ โฆฐิ พารมณ อัฐบาน
ทตฐิ โธฐิ ฐิฐิ

14) คำที่สะกดด้วย ซอ ได้แก่ คุช เกษช กุช โกรช ทวิช โชช

15) คำที่สะกดด้วย ฉอ ได้แก่ พฤต พฤติ ประพฤติ พิพรรณ โพรณ อุปัณ อา
สาณ

16) คำที่สะกดด้วย ตอ ได้แก่ ภูษิต ภูษิตร นิตย สัตย พัตร เขตร กระเกษตร
ยাত্র เสวตร โคตรสถิตย รัตน บัตร สาตร มิตร ไสยสาตร สวดพระปริต อมฤตย โชติ
บรรพต มุตร บูษิตร ทิวงคต บพิตร ฉัตร บาตร นิบาต จิตร ไพจิตร พิจิตร วิจิตร วัตปฏิ
บัติ พรต มิตร ประจามิตร มาตร โคตรสูตรวินัย ภาษิตร สุภาษิตร นิमितร ชัตย กระบัตร
ชีวาตร ชีวิตรเนตร คาวุต คาวุตต โลหิต โปรहितเกต เปรด อัดโนมัต ญาติ ขาติ เหตุ ธาตุ
เกตุ ฐมเกตุ อามัตย อาทิตย สัตว์ บุตร

17) คำที่สะกดด้วย ถอ ได้แก่ โอสถ ยารถ มโนรถ สบถนารถ อุโบสถโลกนารถ
คูล ปถ ทาง ชลถ สถลถ

18) คำที่สะกดด้วย ทอ ได้แก่ สุทธิ วิสุทธิ บริสุทธิ สิทธิ ประสิทธิ สำเรทธิ ยุทธ
สัพยทธ พุทธเจ้า อยุทธ์ยา ประดิพัทธ โภมถ กมถ สีหนาท นฤนาท บันภ วิทยา แพทย์
นิทรา ปรเภท พิณทาทย พระบาท อุบาทว์ พยาบาท ประมาท ปราสาท พิพาท วิพาท
บุพทล เวทอิทธิฤทธิ จัตบุท จัตบุท ชนบท โจทย โสท

19) คำที่สะกดด้วย ฐอ ได้แก่ วิวิธ พิพิธ ไตรพิธ อาพาธ พยาธิ อารารณ ปลิโพธิ

มฤต สุเมธ พิรุช พิโรธ อนุโรธ โโพธิ อนุโพธิ อวโพธิ คูธ เพชรราชูธ พุธ โยธ

20) คำที่สะกดด้วย ศอ ได้แก่ เวหาค เทศ เทศนา นิเทศ อุเทศ ประกาศ นิกาศ
สังกาศ ประภิกาศ นาศ วินาศ เกลศ เลศ กุเศศย์ ปลาศ ประลาศน์ บาศ เวศม์ นิเวศ ทัศน
อัศน์ อาเวศน์ โลเกศ ขาดิเวศย์ เวศม์ เวศ เพศ เวศย โษทัศ

21) คำที่สะกดด้วย ซอ ได้แก่ ภูซิชย์ ทวิช ทเวช บุรุษ ภิชม ภิชน ทุษย ประโทษ
ทุชน อัชเยชน ภูชย โษช อุโษช อุชณิช โอภาช โภช เวช เพช อโกรช มานุษย บุรุษย
โปช อภิลาช โรช โกรช กลมัช กลุช กิล พฤษ ปิยุธ บุชบา บุชย บุชบก จตุชบถ ประภาช
ราชิเมช ดัช บุชกล ประเสริฐ ยัชภู อัชภูาบท

22) คำที่สะกดด้วย สอ ได้แก่ โอรส เอารส รส ดาบส ทาส อาสน มาส สุมันัส
มานัส สมาส สาหัส สหัส รหস্য หรัสว โกรลาส ทิโภกล เทวโลกย ทิฬส อติหาส หัสต พัสตุ
คัสต ปรัสนา รากษส อิชवास อัชवास พิชवास

ตัวสะกดในแม่กน

อักษรนิติกกล่าวถึงตัวสะกดในแม่กนว่า แม่กน แจกลูก ดังนี้ กน กัน [กนน] กิน กีน
กีน กุน กูน เกน แกน โจน กอน กร กวน เกียน [กียน] เกือน เกิน [เกอน] ในแม่กนนี้ มีการ
เขียนคำอยู่สองแบบ คือ [กัน กับ กนน][เกียน กับ กียน][เกิน กับ เกอน] มี 5 ตัว คือ ญ ณ
ร ล ฬ สามารถใช้แทนเสียง นอ ในแม่กนได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

1) คำที่สะกดด้วย ญอ ได้แก่ เจริญ จำเริญ ข่านาญ ขาญไชย เชิญ อัญเชิญ วัน
เพ็ญ บำเพ็ญ ผลาญ ครวญ นงคราญ ผัจญลาญ สามาญ กองกุญ สำราญ บาญชีย์ บ่านาญ
ประมวล เผอญ ลำเคญ ชมัญ เขมัญ เขอญ มเริญ กระจาญ สกุล ปักุญ อัญขยม สรเสริญ
เทิญ ชมัญ เขิญ

2) คำที่สะกดด้วย รอ ได้แก่ เจริ ดำเนียร เจริจา จรรจา จำนรรจา ทหาร ช้างสาร
สาร จำนีแยร เจียรจะสิ้น เจียรบาด เตียรดาช สมควร รันจวร ยวรใจ เยียรยอ หกเทียร ทวร
หัน กำจร ตระการ งาม ประยूर

3) คำที่สะกดด้วย ลอ ได้แก่ ตำบล ยุบล ทำนูล แบทูล เพทูล กราบทูล บันทูล
สำคัญ ไร่คัล เคียมคัล บังคมคัล ควาลข้าง ทราบทวาล โคลไม้ ด้ล ใกล้เคียง งดล ยล กล ตำกล
โหยหล สร้อยสรล สรวลสรล นางนงพาล ท่างล ขวลขวย อลเวง สร้อยสรล กระสล ฉวัด
เฉวิล ทนาล ขนาลชื่อ ตีเตียล จะเห็นได้ว่า คำส่วนเหล่านี้ ส่วนใหญ่จะเป็นคำไทยที่ปน
เขมร

4) คำที่สะกดด้วย นอ ได้แก่ มหันตอนันต์ สามนต์ ทนต์ นิมนต์ นิพนธ์ ประพันธ์ สุนัข พันธุ์ จันทน์ จันทร อินทร์ มนตร์ ไพชยนต์ สงกรานต์ บุญย์ นรินทร์ ข้อสังเกต คือ คำเหล่านี้เป็นคำใช้ในภาษาบาลี

5) คำที่สะกดด้วย ญอ ได้แก่ หิรัญ กาญจน์ กุญชร บัญชร สัจจร สามัญ อัญชลี ัญญ เข้าเปลือก ัญญ ยัญ รามัญ เบญจ สรพัญญู สูญ อภิญญา บุญ สัญญา ปัญญา กุญแจ โกฎจ วัญญา

6) คำที่สะกดด้วย ฌอ ได้แก่ ทารุณ วรุณ พรุณ มณเฑียร วนสันต์ โบราณ เภาราณ บูราณ เกาทัณฑ์ ทัณฑ ญาณ วิญาณ อรุณ เอรಾವัน วัณโรค คุณ พิณ กุกกุฏกัณฑ์ รณ เสาโตรณ บัณญัติย์ มณฑตบ กามคุณ ทักษิณ สกุน วารณ ประมาณ

7) คำที่สะกดด้วย รอ ได้แก่ ภูธร ภูตากร พระยา ทิวากร ทิพากร ทินกร ศศิธร สังวร สงวน อภรณ์ อนุสรณ์ นีวรณ์ อวาร พานร วานร อมร สมร ถาวร สถาพร นคร อุทร อุทธรณ์ อับษร โดมร ภมร มาตร ปีตร อัมพร อนาทร

8) คำที่สะกดด้วย ลอ ได้แก่ วิกัล พิกล ยุคัล สกัล สากล ชล อสุชล วมล พิมล นฤมล กุณพล มณฑล สดล ผล พล กระมล กุศล อุกศล ตลตรี ภูวดล น กัลป์ จาบัลย์ โศกศัลย์

9) คำที่สะกดด้วย หอ ได้แก่ วาฬ พาฬ วาฬ จักกวาฬ จักกพาฬ ปพาฬ กาฬ ทมิฬ เขฬ สิงฬ โหลฬ

ตัวสะกดในแม่กบ

อักษรนิติกว่าถึง ตัวสะกดในแม่กบว่ามี 6 ตัว ได้แก่ ป ผ ฝ พ ฟ ภ ซึ่งสามารถใช้แทนเสียง บ แต่ในวรรณคดีผู้แต่งอักษรนิติ เห็นว่าที่ปรากฏกว่าใช้จริงมีใช้อยู่แค่ 4 ตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- 1) คำที่สะกดด้วย บอ ได้แก่ ศับท บุบผ สัปต
- 2) คำที่สะกดด้วย ปอ ได้แก่ พิลาป ศาป การชาปณ์ บาป อภัยศ อภัยปกิจริยา วิกัป กับกัลป กัสสป กัษยป ทวีป ประทีป สดอุป กูป โภป สังเขป สยบ โคป สัมผัสปลาป
- 3) คำที่สะกดด้วย ผอ ได้แก่ โศผ กัผ ศิผ ทวีรผ
- 4) คำที่สะกดด้วย หอ ได้แก่ ภพ พิภพ สมภพ สภพ สุภพ อภัพ ภัพ ลัพห์ นพ ศพ คนธัพ ไกรศพ วาสพ ทานพ ซินาสพ สัพพ ทรัพย์ มานพ โมโรษพ ปرارพภ์ สินธพ ฯ
- 5) คำที่สะกดด้วย ภอ ได้แก่ นภ โขภ ศุภ อศุภ อุศุภ พฤษภ ปฤษภ โลภ ลภ

ผู้แต่งอักษรนิติให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับ อักษรที่ตัวสะกด 5 ตัวนี้ คือ ข ค ฃ ฝ พ ไว้ว่า ใช้สะกดคำในภาษาอื่น และในคำยืมภาษาบาลีคำที่สะกดด้วยอักษร ฎ ฏ ป สามารถสะกดด้วยอักษร ฏ ฏ บ หรืออักษร ฎ ฏ ป แทนก็ได้ ผู้แต่งสรุปว่าแต่ในคำไทยแท้ คำที่อยู่ในแม่ กก จะสะกดด้วย กอ คำที่สะกดในแม่ กค จะสะกดด้วย ดอ คำที่สะกดในแม่ กน จะสะกดด้วย นอ คำที่สะกดในแม่ กบ จะสะกดด้วย บอ

ตัวสะกดในแม่ กม

อักษรนิติได้กล่าวถึงตัวสะกดในแม่ กม แจกลูก ดังนี้ กม กัม กาม กิม กีม กิม กิม กุม กุม เกม แกม โกรม กอม กวม เกียม เกียม เกมไม่มีอักษรอื่นที่จะใช้แทนเสียง มอ จึงใช้แค่ตัว มอ เท่านั้น เช่นคำว่า พิมพ์ ถัมภ์ สดมภ์ อุปลัมภ์ อุปสดมภ์ จตุสดมภ์ ประโลมภ์ กุมภ์ พราหมณ์ อารมภ์ อภิรมย์ นำสังเกตว่า คำเหล่านี้จะปรากฏในคำยืมบาลี ที่ใช้ในภาษาไทย ตัวสะกดในแม่ เกย

อักษรนิติกล่าวถึง ตัวสะกดในแม่ เกย ซึ่งแจกลูกว่า เกอย กาย กาว กิว กิว กีย กีย กุย กุย เกว แกว โภย กอย กวย เกียว เกียว เกียะ เกือ เกือะ เกอ เกือะ กัว กัวะ เกะ เกะ โกะ เกาะ [กอะ] กุ่ กรรม กอ กัย กือ คำเหล่านี้มีใช้ในภาษาไทย คำที่แจกลูกเป็น เกอย กาย กาว กีย กีย กิว กิว กูว กูว เกย แกย โกว กอว กว ยิว เกือว เกียว เกือวะ เกือ เกือะ เกอ เกือะ กัว กัวะ เกะ เกะ โกะ เกาะ กุ่ กรรม กอ กัย กือ เหล่านี้ ใช้ในภาษาอื่น (Phra Amaraphirakkhit, 1942: 21-35)

คำพ้องเสียง

อักษรนิติ ยกตัวอย่างของคำที่มีเสียงพ้องกันแต่เขียนต่างกันดังต่อไปนี้ ขร (แขง) ฆร (เรือน) / ขล (ลานเข้า) คล (คอ) / ฉายา (เงา) ชายา (เมีย) / ทารา (เมีย) ธารา (ท่อน้ำ) / ประทาน (ให้) ประธาน (เป็นใหญ่) / อาหาร (ถือเอา) อาธาน (ตั้งไว้) / ทาดา (ผู้ใหญ่) ธาดา (ผู้ทรงไว้) / ทุด (ผู้นำข่าว) ฐุด (ผู้ขจัด) / พร (ประเสริฐ) ภร (เลี้ยง) / พาร (หน) ภาร (ของหนัก) / พิท เพท (ความรู้) ภิท เกท (แตก) / เพรี ไพรี (ศัตรู) เกรี ไกรี (กลอง) / ญาณ (มรรคญาณ) ยาน (เครื่องขี่) จะเห็นได้ว่า คำเหล่านี้เป็นคำยืมบาลีสันสกฤต

คำพ้องความหมาย

อักษรนิติ กล่าวถึงคำที่มีความหมายพ้องกันแต่เขียนต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้
 กกฎ กรกฎ (ปู)//ทุกกฎ ทุขกฤต (ทำชั่ว)//สุกติ สุกฤติ (ทำดี) //กิส กฤษ (ผอม) //ปกติ
 พรกฤติ (ธรรมดา)//คะ เคะระห์ (สิ่งไม่ดี)//วิคะหะ พิคะระห์ (แยกแยะ)//สังคห สังคะระห์
 (รวบรวม) //เคห คฤห (เรือน) //สีฆ ศีฆร์(เร็ว) //พยัคฆ์ พัยฆ์ร์ (เสือ) //นิจจ์ นิตย (ตลอด
 เวลา) //อาทิจจ์ อาทิตย(ดวงตะวัน) // มัจจุ มฤตยู (ความตาย) // มัจฉา มัตสยา (ปลา)//
 ปัจฉิม ประศิม (ทิศเบื้องหลัง) // ปัจจุส ปรตยุษ (ใกล้รุ่ง)// วิจิจฉณา วิจิจิตษา (ลั้งเล) //
 มิจฉา มิถยา (เปล้า) // ฉพ ศพ(คนตาย) // ชร ชวร (น้ำ)//มัจฉิม มธยม(กลาง) // สัจฉณา
 สนธยา (คำ) //สัจฉมาย สาธยาย (ท่องบ่น) จะเห็นได้ว่า จากตัวอย่างข้างต้น คำเหล่านี้จะ
 เป็นคำพ้องกับสันสกฤตที่เป็นปฎิภาคกัน (Phra Amaraphirakkhit, 1942: 37-38)

การจำแนกชนิดของคำ

อักษรนิติ ได้แบ่งชนิดของคำ ออกเป็น 6 ชนิดได้แก่ นามศัพท์ คุณศัพท์ กริยา
 ศัพท์ สังขยาศัพท์ สรรพนามศัพท์ และนิบาตศัพท์น่าจะเกิดว่า ชนิดของคำทั้ง 6 ชนิดนี้
 ผู้แต่งอักษรนิติ ได้ดำเนินการตามการนำเสนอเนื้อหาในจินตามณี ฉบับรวมใหญ่ ซึ่งส่วนใหญ่
 เป็นคำที่ยืมบาลีสันสกฤตที่ใช้เป็นโวพจน์กับการนำเสนอเนื้อหาเป็นไปตามที่แบบกำหนดไว้
 ในพจนานุกรมบาลี เช่น อภิธานป์ทีปิกา และพจนานุกรมสันสกฤต เช่น อมรโกษ อักษร
 นิติได้แบ่งคำนาม ออกเป็น 68 หมวด ตัวอย่างเช่น

คำนาม ได้แก่ สพพญูญ พระสุคต มารชิต โลกชิต มุนินทร ตถาคต ทศพลญาณ
 ชินนทร ชินนราช ชินนศรี ที่เป็นชื่อพระพุทธเจ้า

คำคุณ ได้แก่ โสภณ เสวภาค โศภา ศุภ สุนทร โอฟาร อุดม ประเสริฐ บวร บรม
 วร ประณีติ วิศิษฐ์ อุกฤษณ์ พงา ลามก หิน สุข มหันท มหา มหิมา ไพบูลย์ ไพศาล สุขุม
 นิล ปรีดี โอพาท ธวัล ศุกร กาฬ กฤษณ รัตตโลहित พิจิตร วิจิตร ที่รฆ อายต หรสว

คำกริยา ได้แก่ คมณา ยาดรา จร สัจจร นิสังขนา นิปชชนา คัยนา ไศยาสน์ ผทม
 ประภูษฐาน วันทน นมัสการ อภิวาทน ทศนา ยล ศวนา ยาจน อายาจน โภมนา สโตมนา
 ปลังสม วัฒนา มา ถึง อยู่ กิน เข้า ออก

คำสังขยา ได้แก่ เอก ทวิ โท ตริ ไตร จัต จัตว ปัญจ เบญจ ฉ สัตตะ สัปต อัฐ นว
 เนาว ทศ เอกาทศ เอกรศ ทวาทศ พารศ เตรศ จุทศ จตุทศ ปรณรศ โสฬศ โสทศ สตตรศ

ศต สหัส ทศหัส หนุต สตสหัส สักข โภฏี อสงไชย ปรณม ทุติย ตติย จตุถ ปัญจม ชฎู สุขตม
อษฎุม นพม ทคม

คำสรรพนาม ได้แก่ บรรพ ทักซิณ ปรีศจิม อุดร สรรพ ไต อันใด นั้น นี้ อันนี้ โนน
นี้ อื่น ไหน อะไร เท่าไร

คำนิบาต ได้แก่ ดุจ ดัง เฉก เล่ห์ คือ กล ประหนึ่ง เหมือน ท่อน บ่ไป ไม่ อย่า เฮ
ฮา แส แลนา ไอ้อะโห เนาะ หนา สิ อี หรือ หรือว่า และ แล อุเม้อ ออ อ้า อือ เอ่อ แล้ แต้
เทียว ไชรั ๓

ผู้แต่งอักษรนิติให้ข้อสังเกตว่า คำทั้ง 6 ชนิดนี้ จะมีอยู่ในทุกภาษา อย่างไรก็ตาม
ในบางภาษายังพบว่า ชนิดของคำมี 7 ชนิด โดยรวมเอาคำอุปสรรค หรือ อุปสรรคศัพท์
เข้าไปด้วย แต่ผู้แต่งอักษรนิติเห็นว่า คำชนิดที่ 7 นี้ ไม่มี ในภาษาไทยมีแต่คำที่เป็นเสียงเอก
และเสียงโท ทำหน้าที่เหมือนอย่างอุปสรรค (Phra Amaraphirakkhit, 1942: 39-48)

คำที่มีความหมายหลายอย่าง

อักษรนิติ กล่าวถึงคำไวพจน์ ที่มีความหมายหลายอย่าง มีทั้งคำที่นำมาจากภาษา
บาลีสันและเป็นคำไทยปนกับภาษาอื่นก็มีตัวอย่างเช่น

- 1) คำว่า บท หมายถึง ส่วน /เท้า /คำ /พระนฤพาน /กลอน
- 2) คำว่า บาท หมายถึง เท้า /เงินบาท /บาทในคาถา
- 3) คำว่า ปักษ หมายถึง ปีก/ ส่วน/ พวกพ้อง
- 4) คำว่า สาร หมายถึง แก่น /หนังสือ/ ช้าง
- 5) คำว่า ดล หมายถึง พื้น /มนตร์
- 6) คำว่า กล หมายถึง เสี้ยว/ เหมือน/ เล่ห์ลวง
- 7) คำว่า สัง หมายถึง ทำ/ แต่ง /สร้าง /ปิด /ที่อยู่รก
- 8) คำว่า แรม หมายถึง เตือนมีด /มัดแช่/ ค้าง
- 9) คำว่า ท้าว หมายถึง ตื่น /เจ้านาย/ อิง /กราน
- 10) คำว่า สิน หมายถึง ตัดให้ขาด/ ข้าวของ/เงินทอง

คำที่ใช้ในกวีโวหาร

อักษรนิติมีการกล่าวถึง คำที่ปรากฏการใช้ในโคลง ฉันท์ กาพย์กลอน ที่ใช้เป็นกวี

สระ 6 ตัวนี้ คือ อะ อา อุ อู โอ เอา เวลาอ่าน ให้อ่านออกเสียงเหมือนตัวอักษร วอ ได้ ในขณะเดียวกัน ตัวอักษร วอ ก็ให้ออกเสียงเหมือนสระ 6 ตัวนี้ได้ ในทำนองเดียวกัน สระ 6 ตัวนี้ คือ อี อี เอ แอ ไอ โอ ให้ออกเสียงเหมือนกับตัวอักษร ยอ ได้ ในทำนองเดียวกัน ตัวอักษร ยอ ก็ออกเสียงเหมือนกับสระ 6 ตัวนี้ได้

ตัวอักษร ยอ ที่เขียนในคำว่า // กี่ เย น์ // กี่ เย ว์ // จะอ่านเป็น อี หรือ เอ ไอ หรือ โอ ก็ได้ แต่อาจจะเขียนยาก จึงใช้ตัวย่อแทน

คำที่ประสมพยัญชนะ 2 ตัว สระ 1 หรือ 2 ตัว ได้แก่ คำว่า // กัณ // กัณย // เวลาอ่านจะอ่านเป็น เสียง กวน กวย เพราะเขียนอย่างนี้แยกดังนี้ // โก าน // โก าย // กุ าน // กุ าย // เพื่ออธิบายวิธีการประสมอักษรดังกล่าว ผู้แต่งได้อธิบายว่าเพิ่มเติม ในตัวอย่างต่อไปนี้ บรรทัดที่ 2 ให้อ่านเหมือนบรรทัดที่ 1 ส่วนบรรทัดที่ 3 ให้อ่านเหมือนที่เขียนแยกกัน ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

- 1) กอน // กวน // เกียน // เกียน // เกือน // เกิน //
- 2) โกาน // กุ าน // แกิน // กียน // เกือน // เกอน //
- 3) ก โ าน์ // กุ าน์ // กี่ แน์ // กี่ แน์ // กี่ ोन // ก ोन //

ตัวอย่างที่ 2

- 1) กิว // กิว // กีย // กีย // เกว // เกว // กอย // กวย //
- 2) กิว // กิว // เกี // เกี // เกู // เกู // โก าย // กุ าย //
- 3) กิว // กิว // กี่ // กี่ // กู // กู // ก โ าย์ // กุ าย์ //

ตัวอย่างที่ 3

- 1) เกียว // เกีย // เกียะ // เกือ // เกือะ // กัว // กัวะ // เกาะ //
- 2) แก้ว // گیا // گیاะ // กู ่อ // กู ่อะ // กูว // กูวะ // ก ่อะ //
- 3) กี่ แว ว์ // กี่ ่า // กี่ ่าะ // กู ื่อ ่อ // กู ื่อ ่อะ // กูว // กูวะ // ก

อ ะ //

ผู้แต่งอักษรนิติ ให้ข้อสังเกตว่า ตัวสะกดควรจะใส่เครื่องหมาย ทัณฑฆาตทั้งหมด เพราะตามหลักภาษาสันสกฤต ถ้าพยัญชนะไม่มีสระอาศัยก็ไม่จัดเป็นอักษร ดังนั้น คำว่า // กร // จึงควรอ่านว่า // กอน // เพราะใช้ตัว ร สะกด ถ้าใช้ตัวอื่นสะกดก็จะไม่อ่านเช่นนั้น ที่ท่านเขียนไว้ 3 แถว ก็เพื่อจะให้เห็นว่าอ่านอย่างไร (Phra Amaraphirakkhit, 1942: 50-52)

อักษรเลข

อักษรนิติ กล่าวถึงอักษรเลข ซึ่งเป็นหนึ่งใน *กลอักษร* เป็นที่นิยมใช้กันในแบบเรียนโบราณของไทยที่แต่งในสมัยกรุงศรีอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นผู้แต่งอักษรนิติ ก็ยังคงรักษานบนิยามอันนี้ไว้เหมือนเดิมอักษรนิติ กล่าวถึงอักษรเลขไว้ดังนี้

- เลข 1 แทน สระอุ
- เลข 2 แทน สระอู
- เลข 3 แทน สระเอ
- เลข 3 สองตัว แทนสระ แอ
- เลข 4 แทน ไม้เอก
- เลข 5 แทน ไม้หันอากาศ
- เลข 6 แทน สระไอ
- เลข 7 แทน สระอิ
- เลข 8 แทน สระโอ
- เลข 9 แทน สระ อา

อักษรนิติอธิบายหลักการข้างต้นโดยโคลงมาเป็นตัวอย่างของการใช้อักษรเลข ดังต่อไปนี้

นอกจากนี้แล้ว อักษรนิติ ยังได้กล่าวถึงการใช้อักษรแทนตัวเลขไว้ดังนี้

7 7	5 7	
3สยสนสงวนศกต์6ัว		วงศหงส์
7 5 7		7
3สยศกต์สี่ปรสงค์		สงร์
2		2
7		5 7
3สยร์3รงค์9รง		สทยอย9 3สยน9
2		
7 5	7	7
3สยสทยอย93สยสี่		ช่พม้วยมรณ9
2		

โคลง 1 บทข้างต้นสามารถถอดรหัสได้ดังนี้

เสียดินสงวนศักดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสียดศักดิ์สู้ประสงค์	สิ่งรู้
เสียดรู้เร่งดำรง	สัตย์อย่าเสียนา
เสียดสัตย์อย่าเสียดสู้	ชีพม้วยมรณา

นอกจากนี้แล้ว อักษรนิติ ยังได้กล่าวถึงการใช้อักษรแทนตัวเลขไว้ดังนี้

ตัวอักษร	ชื่อเรียก	แทนตัวเลข
ก ข ค ฅ ง จ ฉ ช ฌ // ฎ ฐ ฑ ฒ ณ ต ถ ท ธ // ย ร ล ว ส ห พ	นพสังขยา	เลข 9
ป ผ พ ภ ม	เบญจสังขยา	เลข 5
อ อา อี อี อู อุ เอ โอ ญ น	ศูนย	เลข 0

อักษรนิติยกตัวอย่างของการใช้กลอักษรดังกล่าวข้างต้น ไว้ดังนี้

[อายุ ประมาณ ก ญ น (100) ปีเป็น ค อ อา (300) ฤดูเป็น ก ข ญ น (1200) เดือน เป็น ฐ ฒ อี อี (2400) กิ่งเดือนเป็น ล ห อ อุ เอ (36000) ราตรีเป็น ฉ ช ญ น โอ (72000) ภัทรเวลา อธิกมาส อธิกวาร ปักษยวัน ปักษชาติ ไม่คิด คิดแต่ 30 วัน เป็นเดือน 12 เดือน เป็น ปี เท่านั้น] (Phra Amaraphirakkhit, 1942: 53-55)

สรุป

อักษรนิติ เป็นแบบเรียนภาษาไทยที่แต่งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียนในวงแคบใช้ศึกษาในวงการศาสนาที่ผู้เรียนส่วนใหญ่จะเป็นบรรพชิตและฆราวาสบางกลุ่ม จึงไม่เป็นที่แพร่หลายในวงกว้าง ซึ่งน้อยคนจะรู้จัก อักษรนิติ แต่งโดยพระอมราภิรักขิต นักปราชญ์ทางพุทธศาสนาในสมัยรัชกาลที่ 4 ผู้แต่งได้เรียบเรียงเนื้อหาและวิธีการนำเสนอตามแบบฉบับของจินตามณี เนื้อหาที่นำเสนอในแบบเรียนเป็นเนื้อหาที่สรุปย่อจากจินตามณี เพื่อให้อ่านง่ายแก่การจดจำ ได้แก่ การจำแนกอักษร การจำแนกพยัญชนะ สระ การจำแนกอักษรตามเสียงกลางเสียงสูง เครื่องหมายที่ใช้กับอักษรและวิธีการใช้ การผันอักษรกลางและอักษรสูง การผันคำตาย การผันอักษร ห นำ และ อักษรควบ ลักษณะคำตาย คำที่ผันด้วยไม้ตรีจัตวา การใช้ อักษร 3 ตัว คือ ศ ช ส อักษรที่ใช้ในภาษาต่างๆ ตัวสะกดในแม่ กก กง กต กน กบ กม และตัวอักษรที่ใช้แทน ชนิดของคำ 6 ชนิด คำหลายความหมาย คำพ้อง

เสียง คำพ้องความหมาย การวางตำแหน่งพยัญชนะสระ และประสมอักษร อักษรแทนตัวเลข และตัวเลขแทนอักษร

References

- Laosunthon, N.(2009). **Watthana kan baep rian thai.** (In Thai) [Changes in Thai readers]. Bangkok: Laikham.
- Phra Amaraphirakkhit. (1963). **Aksonnit [A Rule of Letter] in Prathom ko ka prathom ko ka hat an pathom mala aksonnit.** (In Thai) [A Text of Prathom Ko Ka, Prathom Ko Ka Reading, Prathommala, and Aksonnit]. Bangkok: Sinlapabannakhan.
- Phra Amaraphirakkhit. (1942). **Aksonnit.** (In Thai) [A Rule of Letter]. Bangkok: Fine Arts Department
- Phra Amaraphirakkhit. (1965). **Bupphaphasikkhawanna.** (In Thai) [An Exposition on Primary Discipline]. Bangkok: Phrachan.
- Phra Amaraphirakkhit. (1968). **Padontham.** (In Thai) [A Proverb]. Bangkok: Mahamakut Buddhist University Press.
- Phra Amaraphirakkhit. (1973). **Aksonnit.** (In Thai) [A Rule of letter], in Prachum phraratchaniphon nai ratchakanthisi lae nippon khong phra amaraphirakkhit (In Thai) [A collection of works of the King Rama IV and works of Phra Amaraphirakkhit]. Bangkok: Watboromniwat.
- Phra Horathibodi. (2018). **Jindamani.** (In Thai) [A Magic Gem]. Bangkok: Fine Arts Department.

การใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภักตินัย

The Use of Image Language in Horror Novel Set 4 Deaths of Phakhinai

วราพรรณ ทิ้งโคตร¹ / นนทชา คัยนันท์²

Waraphan tingkote¹ / Nontacha Kaiyanun²

.....
^{1,2}*Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University
Chon Buri 20131, Thailand
Email: pearwa.waraphan@outlook.com*

Received: June 13, 2019

Revised: August 13, 2019

Accepted: August 14, 2019

Abstract

This research article aimed to study of visual language techniques used in horror novel set 4 “The Deaths of Phakhinai’s Direction of Morality” in the use of words for visual language and figure of speech for visual language. The article studied the horror novel series “Death of Phakinai” which was first published in October 2015, including Nang Khaen, Nang Khuk, Nang Khruan, Nang Khoi. The results of the study were presented by descriptive analysis method. The study in the use of words for visual language comprised 6 aspects; the use of words for visual language of vision, the use of words for visual language of symptoms and movements, the use of words for visual language present the emotion, the use of words for visual language of hearing, the use of words for visual language of touching and the use of words

for visual language of smelling. The use of figure of speech for visual language comprised 6 aspects: Similar, Metaphor, Personification, Hyperbole, Paradox and Rhetorical Question.

Keywords: Image Language, horror novel set 4 deaths of Phakhinai

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ลักษณะการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัยในด้านการใช้คำสร้างจินตภาพและการใช้ภาพพจน์สร้างจินตภาพ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษานวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัยที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 จำนวน 4 เล่ม ได้แก่เรื่อง นางแค้น นางคูกุ นางครวญ นางคอย และเสนอมผลการศึกษาโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ โดยผลการศึกษากการใช้คำสร้างจินตภาพพบว่า มี 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำสร้างจินตภาพการมองเห็น 2) การใช้คำสร้างจินตภาพที่แสดงอาการและความเคลื่อนไหว 3) การใช้คำสร้างจินตภาพที่สื่ออารมณ์ความรู้สึก 4) การใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยิน 5) การใช้คำสร้างจินตภาพการสัมผัส และ 6) การใช้คำสร้างจินตภาพการไต่กลิ่น ส่วนในด้านการใช้ภาพพจน์สร้างจินตภาพพบว่ามี 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) อุปมา 2) อุปลักษณ์ 3) บุคลาธิษฐาน 4) อติพจน์ 5) ปฏิภาคพจน์ และ 6) ปฏิพจน์

คำสำคัญ: ภาษาจินตภาพ, นวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย

บทนำ

ภาษาเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารและวรรณกรรมเป็นงานศิลปะที่ต้องอาศัยภาษาสื่อความหมาย แสดงความรู้ ความคิด ทศนคติและอารมณ์ของผู้เขียน ดังที่ Nakwatchara (1977: 1) ได้แสดงทัศนะไว้ว่า “วรรณกรรมเป็นศิลปะแขนงหนึ่งที่ใช้ภาษาเป็นอุปกรณ์ ในการแสดงออกเพื่อถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของผู้เขียนมาเป็นภาพให้ผู้อ่านสัมผัสได้ด้วยประสบการณ์และจินตนาการของผู้อ่านเอง แต่ทั้งนี้ก็ต้องรวมไปถึงความสามารถในเชิงประพันธ์ของผู้เขียนด้วยว่าผู้เขียนมีกลวิธีอย่างไรในการสร้างจินตภาพให้

ปรากฏในโมนีกรของผู้อ่านและจินตภาพนั้น ๆ สื่ออะไรกับผู้อ่านบ้าง...”

Rodjanawong (2006: 2) ได้กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาจินตภาพไว้ว่า “การใช้ภาษาสื่อ จินตภาพถือเป็นศิลปะการประพันธ์ที่ทำให้งานเขียนมีคุณค่า มีความงดงามทางภาษา อีกทั้งยังสามารถแสดงความสามารถในการประพันธ์ของกวีสิ่งสำคัญของการใช้ภาษาสื่อจินตภาพอีกประการหนึ่งก็คือ ภาษาจินตภาพนั้นสามารถทำให้ผู้อ่านได้มองเห็นภาพความงาม ภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เขียนต้องการถ่ายทอดมายังผู้อ่านโดยเฉพาะงานเขียนที่ได้บันทึกเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้อ่านไม่เคยพบเจอมาก่อน”

การสื่อสารโดยการใช้ภาษาจินตภาพนั้นปรากฏในงานเขียนนวนิยายหลากหลายแนวโดยเฉพาะนวนิยายแนวลึกลับสยองขวัญ (Terror or Gothic Novel) ซึ่งเป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความน่าสะพรึงกลัวของภูตผีปีศาจ หรืออำนาจของดวงวิญญาณ พลังจิตตลอดจนอำนาจของสิ่งลึกลับต่าง ๆ รวมถึงความรุนแรง ความน่ากลัวที่เกิดจากผู้มีจิตวิปลาส ผู้แต่งจึงจำเป็นต้องเขียนเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรม โดยนักเขียนนวนิยายแนวลึกลับสยองขวัญรุ่นใหม่ที่เป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน คือ ภาคินัย กสิรักษ์ หรือที่รู้จักในนามปากกา “ภาคินัย” นับว่าเป็นนักเขียนแนวลึกลับสยองขวัญที่ได้รับความนิยมจากผู้อ่านเป็นอย่างมาก เพราะมีการนำนวนิยายของภาคินัยไปดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์หลายเรื่อง ดังที่ Khamkao (2016: 63) ได้กล่าวถึงภาคินัยว่า “นักเขียนที่ประสบความสำเร็จ เช่น ภาคินัย กสิรักษ์ ใช้นามปากกาว่า “ภาคินัย” เขียน นวนิยายแนวสยองขวัญมากมายหลายเรื่อง เช่น Lift ลิฟต์ซ่อนศพ, Haunted อาคารผีเรือนลั่นทม, Museum พิพิธภัณฑ์หุ่น-หุ่น-หิว, นางกรรม, โรงแรมศพ และเรื่องที่ถูกนำไปสร้างเป็นละครโทรทัศน์จนโด่งดัง (2015) คือเรื่อง นางชฎา”

จากการที่ผู้วิจัยได้อ่านนวนิยายชุด 4 ทิศตายของภาคินัย พบว่า ภาคินัยมีความสามารถในการใช้คำและภาพพจน์มาใช้เพื่อให้อ่านเกิดนึกเห็นภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ในเรื่อง คล้อยตามผู้แต่ง ทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกลุ้นระทึก มีอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครและเกิดความสนใจที่จะติดตามอ่านเนื้อเรื่องต่อไป ยกตัวอย่างเช่น

แต่แล้วครูแยมก็ต้องชะงักจนแทบเป็นลม เมื่อเห็นว่าใบหน้าที่หันมานั้นหาได้เป็นใบหน้าที่สวยงาม หากแต่เป็น**ใบหน้าี่ดูร้ายราวกับสัตว์ป่า** ดวงตาเป็นสีแดงเพลิง เขี้ยวยาวออกมาจากปาก**สีม่วงคล้ำ**เส้นเลือด**โปนขึ้นเต็มใบหน้าราวกับผีห่าซาตาน** ครูแยมถอยกรูดในขณะที่อีกฝ่ายเดินตรงเข้ามา**ราวกับจะกินเลือดกินเนื้อ** หญิงสาว**กรี๊ดร้อง**ด้วยความตกใจ

ก่อนจะวังล้มลูกคลูกหลานออกจากครัว

(Phakhinai, 2014d: 86)

จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ผู้แต่งเลือกใช้คำและใช้ภาพพจน์ที่ก่อให้เกิดภาพกระตุ้นความรู้สึกของผู้อ่านให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครด้วย ทำให้งานของผู้แต่งมีความโดดเด่นน่าสนใจ ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาภาษาจินตภาพในนวนิยายแนวลึกลับสยองขวัญของภาคินัยว่าผู้แต่งมีการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในลักษณะใดบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัยในด้านการใช้คำสร้างจินตภาพ
2. เพื่อศึกษาการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัยในด้านการใช้ภาพพจน์สร้างจินตภาพ

วิธีการวิจัย

การศึกษาค้นคว้านี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยศึกษาจากนวนิยายชุด 4 ทิศตาย ของภาคินัย ตีพิมพ์ครั้งแรกในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2557 จำนวน 4 เล่ม ได้แก่เรื่อง นางแค้น นางคุก นางครวญ และนางคอย โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลจากนวนิยายจำนวน 4 เล่ม คือ นางแค้น นางคุก นางครวญ และนางคอย
2. วิเคราะห์ข้อมูลในด้านการใช้คำสร้างจินตภาพและการใช้ภาพพจน์สร้างจินตภาพ
3. สรุป อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะ
4. รายงานผลการศึกษาผู้ศึกษารายงานผลการศึกษาดังด้วยวิธีพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

ผลการวิจัย

การศึกษาเรื่องการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัยนี้ ผู้ศึกษาได้แบ่งประเด็นการศึกษาเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ 1) การใช้คำสร้างจินตภาพ และ 2) การใช้ภาพพจน์สร้างจินตภาพ ดังนี้

1. การใช้คำสร้างจินตภาพ

ผลการศึกษา พบว่ามีทั้งหมด 6 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำสร้างจินตภาพการมองเห็น 2) การใช้คำแสดงอาการและการเคลื่อนไหว 3) การใช้คำสร้างจินตภาพแสดงอารมณ์ความรู้สึก 4) การใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยิน 5) การใช้คำสร้างจินตภาพการสัมผัส และ 6) การใช้คำสร้างจินตภาพการได้กลิ่น มีรายละเอียดดังนี้

1.1 การใช้คำสร้างจินตภาพการมองเห็น

การใช้คำสร้างจินตภาพการมองเห็น หมายถึง การใช้คำที่ผู้แต่งมุ่งสร้างภาพให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพของสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการนำเสนอ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้ที่ชัดเจนเหมือนมองเห็นได้ด้วยสายตาของผู้อ่าน

จากการศึกษาภาษาจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัยพบว่า ผู้แต่งใช้คำสร้างจินตภาพการมองเห็นทั้งหมด 7 ลักษณะ ดังนี้

1.1.1 การใช้คำแสดงภาพของสีสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1) การใช้คำแสดงภาพสีวรรณะเย็น เช่น ขาวนวล ขาวผ่อง เป็นต้น 2) การใช้คำแสดงภาพสีวรรณะร้อน เช่น แดงเพลิง แดงฉาน เป็นต้น 3) การใช้คำแสดงภาพสีวรรณะตรงข้ามกัน เช่น แดงสด-เขียวคล้ำ สีแดง-สีขาว เป็นต้น

1.1.2 การใช้คำแสดงภาพของแสง สามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ ได้แก่

1) การใช้คำแสดงภาพของแสงที่สว่างเจิดจ้า เช่น สว่างจ้า สาดแสง เป็นต้น 2) การใช้คำแสดงภาพของแสงที่ค่อย ๆ อ่อนลงหรือหายไป เช่น สลัวรางริบหรี่ เป็นต้น 3) การใช้คำแสดงภาพของแสงที่เป็นประกาย เช่น แวววาว วิบวับ เป็นต้น

1.1.3 การใช้คำเพื่อแสดงสภาพบรรยากาศ สามารถแบ่งได้เป็น

2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำแสดงสภาพบรรยากาศที่วังเวง เจ็บเหงาและไม่แจ่มใส เช่น อึมครึม วังเวง เป็นต้น 2) การใช้คำแสดงสภาพบรรยากาศที่วุ่นวาย เสียงดัง เช่น เซ็งเซ่ จ้าละหวั่น เป็นต้น

1.1.4 การใช้คำแสดงภาพของการเปลี่ยนแปลงสภาพเดิม เช่น โปน
ปลิ้น เป็นต้น

1.1.5 การใช้คำแสดงภาพความไม่เป็นระเบียบกระจัดกระจาย เช่น
เกลื่อน กระจาย เป็นต้น

1.1.6 การใช้คำแสดงภาพการกระทบกัน หรือการปะทะกัน เช่น
ชน ประสานงา เป็นต้น

1.1.7 การใช้คำแสดงภาพลักษณะของการบาดเจ็บ หรือเสียชีวิต เช่น
บอบช้ำ สะบักสะบอม เป็นต้น

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้คำสร้างจินตภาพการมองเห็น ในเรื่องนางคุดตอนที่
นายพลคำอยู่ในห้องพักของตัวเองเพียงลำพัง โดยที่ไม่ว่าตัวเองกำลังถูกคุกคามจาก
วิญญาณ ดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

“ใครมาเคาะประตูะ อย่าให้รู้ตัวนะ เอาตายแน่!” นายพลคำตะโกนออกไปใน
ความสลัวยามโพล้เพล้ เขาปิดประตูลงเช่นเดิมกำลังจะหันกลับไปนอนที่เตียงของตัวเอง
แต่แล้วก็ต้องผงะ เมื่ออยู่ ๆ หน้าต่างทุกบานภายในห้องพักกลับเปิดออกเอง ผ้าม่านสีขาว
พลิ้วไสวไปตามแรงลม เผยให้เห็นท้องฟ้าสีฟ้าเลือดซ้ำหนองไฟในห้องดับพรึบอย่างไม่มีปี่มี
ขลุ่ย ทำให้ทุกอย่างดูมืดมนไปเสียหมด ทั้ง ๆ ที่พระอาทิตย์ยังไม่ลับขอบฟ้าดี

(Phakhinai, 2014d: 298)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้แต่งสร้างภาพแสงและสีในการบรรยายฉาก โดยใช้คำว่า
'สีฟ้าเลือดซ้ำหนอง' หมายถึง สีที่มีลักษณะคล้ายมีเลือดและหนองปนกันออกสีม่วง ๆ ใช้
คำว่า 'สลัว' หมายถึง มัว, ไม่สว่างและใช้คำว่า 'มืดมน' แปลว่า มืดจนมองไม่เห็น การใช้
คำในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพฉากที่มีดลัว ไม่แจ่มใส ท้องฟ้ามีสี
ออกม่วง ๆ คล้ายมีเลือดและหนองปนกันอยู่ดูน่ากลัวซึ่งเป็นสัญญาณให้ผู้อ่านทราบว่
วิญญาณกำลังจะปรากฏกายขึ้นนั่นเอง

การใช้คำสร้างจินตภาพการมองเห็นในลักษณะต่าง ๆ มักพบในการบรรยาย
เหตุการณ์ที่ตัวละครประสบกับเหตุการณ์ชวนขนลุก หรือกำลังจะได้พบเจอกับสิ่งเหนือ
ธรรมชาติ รวมไปถึงนึกเห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงของตัวละครที่ได้รับบาดเจ็บ หรือ
เสียชีวิต ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่องและเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเรื่องได้ง่ายและ
ชัดเจนขึ้น

1.2 การใช้คำแสดงอาการและการเคลื่อนไหว

การใช้คำแสดงอาการและการเคลื่อนไหวหมายถึง การใช้คำที่ผู้แต่งมุ่งสร้างภาพให้ผู้ผู้อ่านนึกเห็นภาพลักษณะกิริยาท่าทางและการไม่หยุดนิ่งที่แตกต่างกันออกไปของคนหรือวัตถุสิ่งของ

จากการศึกษาภาษาจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย พบว่า ผู้แต่งใช้คำแสดงอาการและการเคลื่อนไหวทั้งหมด 13 ลักษณะ ดังนี้

1.2.1 การใช้คำแสดงอาการพูดสามารถแบ่งได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

1) การใช้คำแสดงอาการพูดออกคำสั่ง พูดให้เกรงกลัว เช่น ชู ห้าม เป็นต้น 2) การใช้คำแสดงอาการพูดขอร้อง เช่น อ้อนวอน ขอร้อง เป็นต้น 3) การใช้คำแสดงอาการพูดโต้แย้ง พูดคัดค้าน เช่น ท้วง เสียด เป็นต้น 4) การใช้คำแสดงอาการพูดไม่พอใจ เช่น คำว่า โวยวาย แผลเสียด เป็นต้น

1.2.2 การใช้คำแสดงอาการคลุ้มคลั่ง เช่น อาละวาด บ้าคลั่ง เสียสติ เป็นต้น

1.2.3 การใช้คำแสดงอาการตกใจและหวาดกลัว เช่น อึ้ง สะดุ้งโหยง เป็นต้น

1.2.4 การใช้คำแสดงอาการที่มีพิรุณ เช่น คำว่า ลับ ๆ ล่อ ๆ อึกอ๊ก เล็กเล็ก เป็นต้น

1.2.5 การใช้คำแสดงการเคลื่อนไหวที่แสดงการกระทำโดยใช้แรง เช่น ทูบ กระชาก เป็นต้น

1.2.6 การใช้คำแสดงการเคลื่อนไหวที่แสดงอาการดึง หรือรวบเอา โดยเร็ว เช่น ดึง กวาด เป็นต้น

1.2.7 การใช้คำแสดงการเคลื่อนไหวด้วยการเคลื่อนตัวไปด้านหน้า ด้วยความเร็วและแรง เช่น ถลา กระโจน เป็นต้น

1.2.8 การใช้คำแสดงการเคลื่อนไหวด้วยการเคลื่อนตัวออกไปพร้อมกัน เช่น แดกฮือ เป็นต้น

1.2.9 การใช้คำแสดงการเคลื่อนไหวด้วยการเคลื่อนตัวไปด้านหลัง เช่น เอน ถอยกูด เป็นต้น

1.2.10 การใช้คำแสดงการเคลื่อนไหวอย่างรีบร้อน รวดเร็ว เช่น วิ่ง กระหืดกระหอบ ว่องไว เป็นต้น

1.2.11 การใช้คำแสดงการเคลื่อนไหวในอากาศ เช่น ลอย บิน เป็นต้น

1.2.12 การใช้คำแสดงการเคลื่อนไหวกลับไปกลับมา เช่น โบกไปมา

แกว่งไปมา เป็นต้น

1.2.13 การใช้คำแสดงการเคลื่อนไหวอย่างช้า ๆ เช่น นวยนาด เยื้องย่าง เป็นต้น

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้คำแสดงการเคลื่อนไหวที่แสดงการกระทำโดยใช้แรงในเรื่องนางแคนตอนที่พ่อของศิวัชเมื่อรู้ว่าลูกชายของตนเป็นกะเทย จึงทုบตีด้วยความไม่พอใจเพราะต้องการให้ลูกชายกลับมาเป็นผู้ชายเหมือนเดิม ดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

ทันทีที่เขาเปิดประตูเข้าไปในบ้าน ผู้เป็นพ่อก็**กระชาก**ร่างของลูกชายเข้ามาก่อนจะ**ฟาด**ไม้เรียวไล่อย่างไม่ยั้งด้วยความโกรธเกรี้ยว

(Phakhinai, 2014a: 313)

จากตัวอย่างดังกล่าว ผู้แต่งใช้คำเพื่อแสดงการเคลื่อนไหวที่แสดงการกระทำโดยใช้แรงในการบรรยายกิริยาอาการของตัวละคร โดยใช้คำว่า ‘กระชาก’ หมายถึง ดึงเข้ามาโดยเร็วและแรง มาบ่งบอกกิริยาของตัวละครพ่อของศิวัชที่กำลังออกแรงดึงลูกชายด้วยความโกรธ ทำให้ผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพการเคลื่อนไหวของชายผู้หนึ่งที่ออกแรงโดยใช้มือฉุดดึงร่างของเด็กชายเข้ามาด้วยความเร็วและแรง และใช้คำว่า ‘ฟาด’ หมายถึง หวดเหวี่ยงมาบ่งบอกกิริยาของตัวละครพ่อของศิวัชที่กำลังออกแรงตีลูกชาย ทำให้ผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพการเคลื่อนไหวของชายผู้หนึ่งที่ออกแรงกระทำโดยใช้ไม้ตีซ้ำ ๆ หนัก ๆ ไปที่ร่างกายของลูกชายด้วยความไม่พอใจ

การใช้คำแสดงอาการต่าง ๆ มักเป็นการแสดงอาการในลักษณะที่ไม่ดี แสดงให้เห็นถึงอาการของตัวละครที่พบเจอกับเหตุการณ์ที่น่าหวาดกลัว น่าพรันพิริ่ง โดยเฉพาะเมื่อเจอเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ส่วนการใช้คำแสดงการเคลื่อนไหว ทำให้ผู้อ่านนึกเห็นถึงลักษณะของการเคลื่อนไหวด้วยอากัปกิริยาที่แตกต่างกันออกไปและเข้าใจได้ว่าตัวละครในเหตุการณ์นั้น ๆ แสดงกิริยาอาการอย่างไร หรือวัตถุสิ่งของในเรื่องนั้นมีการเคลื่อนไหวอย่างไร รวมถึงเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครในเหตุการณ์ต่าง ๆ นั้นด้วย

1.3 การใช้คำสร้างจินตภาพแสดงอารมณ์ความรู้สึก

การใช้คำสร้างจินตภาพแสดงอารมณ์ความรู้สึก หมายถึง การใช้คำที่ผู้แต่งมุ่งให้ผู้อ่านรับรู้ถึงอารมณ์และความรู้สึกนึกคิดของตัวละครต่อเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอ

จากการศึกษาภาษาจินตภาพในนวนิยายสองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย พบว่า ผู้แต่งใช้คำสร้างจินตภาพแสดงอารมณ์ความรู้สึกทั้งหมด 7 ลักษณะ ดังนี้ 1) การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกเศร้า เสียใจ หดหู่และสิ้นหวัง เช่น เศร้าสร้อย ผิดหวัง เป็นต้น 2) การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกเจ็บปวด และทุกข์ทรมาน เช่น เจ็บปวดรวดร้าว น้ำตาตกใน เป็นต้น 3) การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกตกใจ หวั่นไหว และกลัว เช่น ตื่นตระหนก หวั่นใจ เป็นต้น 4) การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกกดดัน สับสนและเคร่งเครียด เช่น เครียด สับสน เป็นต้น 5) การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกไม่พอใจ โกรธ และเบื่อหน่าย เช่น เอือมระอา เกลียดชัง เป็นต้น 6) การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกเบิกบาน มีความสุข และตกลงขบขัน เช่น สนุกสนาน ปลาบปลื้ม เป็นต้น และ 7) การใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกสงสัย เช่น พิศวงงงงวย งุนงง เป็นต้น

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้คำสร้างจินตภาพแสดงอารมณ์ความรู้สึก ในเรื่องนางคุณตอนที่วิญญานสาริยานึกถึงเหตุการณ์ในอดีตตอนที่เธอยังมีชีวิตอยู่ว่าเคยได้รับความทุกข์ทรมานภายในคุก BLOCK 14 อย่างมากดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

“หญิงสาวในชุดนักโทษยืนนิ่งอยู่ตรงนั้น มองย้อนภาพของตัวเองที่เคยทน**ทุกข์ทรมาน**อยู่ในห้องขังเล็ก ๆ แห่งนี้เมื่อสามสิบแปดปีก่อนอย่าง**ร้อนใจ**”

(Phakhinai, 2014c: 10)

จากตัวอย่างดังกล่าว ผู้แต่งใช้คำแสดงอารมณ์ความรู้สึกในการบรรยายอารมณ์ของตัวละคร โดยใช้คำว่า ‘ร้อนใจ’ หมายถึง สลดใจมากมีจิตใจหวั่นไหวมากเพราะความโศกสลด และใช้คำว่า ‘ทุกข์ทรมาน’ ความยากลำบาก การใช้คำในลักษณะดังกล่าวทำให้ผู้อ่านสามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของสาริยาที่เคยเผชิญกับเหตุการณ์อันโหดร้าย ใช้ชีวิตอย่างทนทุกข์ทรมานภายในห้องขังเล็ก ๆ มาก่อน

การใช้คำสร้างจินตภาพแสดงอารมณ์ความรู้สึก มักจะแสดงอารมณ์ความรู้สึกในทางลบมากกว่าทางบวก เพราะนวนิยายชุด 4 ทิศตายเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความสยองขวัญของภูตผีปีศาจ ซึ่งจะมีตัวละครที่ได้พบเจอกับวิญญาน หรือพบเจอเรื่องยุ่งยากลำบากใจ จึงสร้างความรู้สึกตกใจ หวาดหวั่น สับสนให้กับตัวละคร ทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่ประสบกับเหตุการณ์ดังกล่าวและทำให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกร่วมไปกับตัวละครในเรื่องนั้นด้วย

1.4 การใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยิน

การใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยิน หมายถึง การใช้คำที่ผู้แต่งมุ่งให้ผู้อ่านเกิดการรับรู้เสียงของสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอในเรื่อง

จากการศึกษาภาษาจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย พบว่า ผู้แต่งใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยินทั้งหมด 3 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยินจากสภาพทางธรรมชาติเช่น หวีดหวิว ครืน ๆ เปรี๊ยะ เป็นต้น 2) การใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยินจากวัตถุสิ่งของ เช่น แกร็ก แอ็ด เพล้ง เป็นต้น และ 3) การใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยินจากการกระทำของมนุษย์ เช่น ฟัดฟาด ตึงตึง เป็นต้น

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยินในเรื่อง นางคอย ตอนที่โสทรถูกวิญญาณปริศนาหลอกหลอนจนประสบอุบัติเหตุตั้งที่ผู้แต่งบรรยายว่า

“หญิงสาวลุกขึ้นนั่ง กวาดตามองหานางพยาบาลเวรที่ไม่รู้ว่าเป็นใคร ได้ยินเสียงอุปกรณ์ทางการแพทย์ดัง **ตืด ๆ** มาจากทางด้านหนึ่งของวอร์ด”

(Phakhinai, 2014b: 172)

จากตัวอย่างดังกล่าว ผู้แต่งใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยินจากวัตถุสิ่งของในการบรรยายเสียงอุปกรณ์ทางการแพทย์ โดยใช้คำว่า ‘ตืด ๆ’ หมายถึง ส่งเสียงตืด ๆ มาบ่งบอกเสียงอุปกรณ์ทางการแพทย์ทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนได้ยินเสียงอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่กำลังทำงานดังขึ้นเป็นจังหวะในขณะที่ตัวละครโสทรกำลังตื่นขึ้นมาจากเตียงในห้องพักของโรงพยาบาลที่มีอุปกรณ์ทางการแพทย์วางอยู่รอบตัว

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่าการใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยิน ที่แสดงถึงเสียงเหล่านี้จะช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าเหตุการณ์ในเรื่องนั้นเป็นอย่างไร เช่นคำว่า ตืด ๆ ผู้อ่านจะเข้าใจได้ว่าเป็นเสียงที่เกิดจากวัตถุสิ่งของ หรือเกิดจากแหล่งกำเนิดของเสียงที่เป็นสิ่งประดิษฐ์จากฝีมือของมนุษย์ ซึ่งจะช่วยให้ผู้อ่านได้นึกเห็นสภาพแวดล้อมโดยรอบตัวละครได้ด้วย

1.5 การใช้คำสร้างจินตภาพการสัมผัส

การใช้คำสร้างจินตภาพการสัมผัส หมายถึง การใช้คำที่ผู้แต่งมุ่งให้ผู้อ่านรับรู้ถึงการถูกแตะต้องกันทางร่างกายและยังหมายถึงการรู้สึกผ่านทางประสาทสัมผัส เช่น กอด เย็นยะเยือก เป็นต้น

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้คำสร้างจินตภาพการสัมผัสในเรื่อง นางครวญ ตอนที่รณภพกำลังขับรถเล่นเพื่อคลายความเครียด เพราะคิดไม่ตกเรื่องที่จะกำจัดลูกที่เป็นอมมุขย์ของเขาอย่างไร แต่จู่ ๆ เขากลับรู้สึกถึงความผิดปกติบางอย่าง ดังที่ผู้แต่งบรรยาย

“ใช่...ไม่มีตัวอะไรตัดหน้ารถของเขาหรอก แต่ตอนนี้สิ่งที่ผิดปกติคือบรรยากาศภายในรถที่เย็นยะเยือกเสียจนร่างสั่นทั้ง ๆ ที่เปิดเครื่องปรับอากาศในระดับที่พอดี”

(Phakhinai, 2014d: 207-208)

จากตัวอย่างดังกล่าว มีการใช้คำสร้างจินตภาพการสัมผัสในการบรรยายฉากและบรรยากาศ โดยใช้คำว่า ‘เย็นยะเยือก’ หมายถึง อากาศที่รู้สึกหนาวสะท้านถึงชั่วหัวใจ ทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงบรรยากาศรอบข้างของรณภพที่เริ่มผิดปกติบ่งบอกถึงการปรากฏตัวของสิ่งที่ไม่ดีหรือวิญญาน

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้คำสร้างจินตภาพการสัมผัสเพื่อบรรยายฉากและบรรยากาศ ทำให้ผู้อ่านรับรู้การตะตึงกันทางร่างกายและอากาศ หรืออุณหภูมิในสถานที่นั้น ๆ ที่มีความหนาวเย็นมากและยังช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่กำลังเผชิญเหตุการณ์และเกิดอารมณ์ร่วมไปกับตัวละครด้วย

1.6 การใช้คำสร้างจินตภาพการไต่กลิ่น

การใช้คำสร้างจินตภาพการไต่กลิ่น หมายถึง การใช้คำที่ผู้แต่งมุ่งให้ผู้อ่านรับรู้กลิ่นของสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดจากประสบการณ์ของบุคคลในลักษณะต่าง ๆ

จากการศึกษาภาษาจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัยพบว่า ผู้แต่งใช้คำสร้างจินตภาพการไต่กลิ่นทั้งหมด 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำสร้างจินตภาพการไต่กลิ่นหอม เช่น หอมกรุ่น หอมเย็น เป็นต้น และ 2) การใช้คำสร้างจินตภาพการไต่กลิ่นเหม็น เช่น เหม็นคูล่ง คาวเลือด เป็นต้น

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้คำสร้างจินตภาพการไต่กลิ่นในเรื่อง นางคอย ตอนที่โสณย้ายไปอยู่ที่หอพักแพทย์ที่อยู่ด้านหลังสุดของโรงพยาบาล แต่เธอกลับพบว่าห้องนอนของเธออยู่ข้างเมรุที่กำลังเผาพลงกลิ่นเหม็นไปทั่วบริเวณจนหญิงสาวไม่สามารถทนอยู่ได้ ดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

“โสณรู้ทันทีว่านั่นคือกลิ่นศพที่ลอยออกมาจากปล่องเมรุซึ่งยังตลบอบอวลอยู่

บริเวณนั้น หญิงสาวรีบปิดหน้าต่างโดยพลัน”

(Phakhinai, 2014b: 36)

จากตัวอย่างดังกล่าว มีการใช้คำสร้างจินตภาพการได้กลิ่นเหม็นในการบรรยายฉากและบรรยากาศ โดยใช้คำว่า ‘ตลบอบอวล’ หมายถึง มีกลิ่นตลบมีกลิ่นฟุ้งไปทำให้ผู้อ่านรับรู้ถึงกลิ่นเหม็นใหม่ของศพที่กำลังลอยเข้ามาในปริมาณมากและรุนแรงจนมีกลิ่นฟุ้งไปทั่วบริเวณ

จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่าผู้แต่งใช้คำสร้างจินตภาพการได้กลิ่นเพื่อทำให้ผู้อ่านรับรู้ว่าการกลิ่นนั้นเป็นกลิ่นที่หอม หรือเหม็นและเข้าใจได้ว่าการกลิ่นนั้นมีปริมาณมาก หรือน้อยเพียงใดและทำให้ผู้อ่านรู้สึกเหมือนได้กลิ่นสิ่งนั้นขึ้นมาจริง ๆ

2. การใช้ภาพพจน์สร้างจินตภาพ

ผลการศึกษา พบว่า มีทั้งหมด 6 ประเภท ได้แก่ 1) อุปมา 2) อุปลักษณ์ 3) บุคลาธิษฐาน 4) อติพจน์ 5) ปฏิภาคพจน์ และ 6) ปฏิพจน์ มีรายละเอียดดังนี้

2.1 อุปมา หมายถึง การใช้ถ้อยคำเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งที่มีความเหมือนกันโดยมีคำเชื่อมโยง เช่นคำว่า รวากับ เหมือน คล้าย ดังดูจ เปรียบดั่ง อย่างกับ ไม่ต่างจาก หรือไม่มีคำเหล่านี้ก็ได้

จากการศึกษาภาษาจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย พบว่า ผู้แต่งใช้ภาพพจน์อุปมาสร้างจินตภาพทั้งหมด 4 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเปรียบเทียบกับพฤติกรรมหรือลักษณะของมนุษย์ และสัตว์ 2) การเปรียบเทียบกับธรรมชาติ หรือปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ 3) การเปรียบเทียบกับวัตถุสิ่งของและ 4) การเปรียบเทียบกับอวัยวะของมนุษย์

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้ภาพพจน์อุปมา ในเรื่อง นางแค้น ตอนที่คุณทิพย์ตั้งโธ่ และเจ็ดแดงรับรู้ได้ถึงวิญญาณของซินดี้ เพราะเกิดเหตุผิดธรรมชาติเกิดขึ้นกะทันหันดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

“ยังไม่ทันจะได้มีใครออกความเห็นอะไรต่อ อยู่ ๆ ก็เกิดลมพัดแรงเสียงนทั้งสามต้องจับตัวกันไว้ด้วยกลัวจะปลิวไปกับสายลม เสียงลมหวีดหวีดดังขึ้นคล้ายเสียงร้องครวญครางของใครบางคนที่กำลังร้องเรียกหาความยุติธรรม”

(Phakhinai, 2014a: 164)

จากตัวอย่างข้างต้นผู้แต่งได้ใช้ภาพพจน์อุปมาโดยการนำพฤติกรรมของมนุษย์ คือ ‘เสียงร้องครวญคราง’ มาเปรียบเทียบกับเสียงของลม ทำให้ผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพ ฉากที่มีลมพัดหิวตหวิวคล้ายกับเสียงร้องที่ตั้งโหยหวนชวนขนลุกของมนุษย์และทำให้ผู้อ่าน เกิดอารมณ์ความรู้สึกขวิญฉวาไปกับตัวละครในเหตุการณ์นั้นด้วย

2.2 อุปลักษณ์ หมายถึง การใช้ถ้อยคำเปรียบสิ่งหนึ่งเป็นอีกสิ่งหนึ่ง โดยมีคำ เชื่อมโยง เช่นคำว่า เป็น คือ กลายเป็น หรือไม่มีคำเหล่านี้ก็ได้

จากการศึกษาภาษาจินตภาพในนวนิยายสองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย พบว่า ผู้แต่งใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์สร้างจินตภาพ 5 ลักษณะ ได้แก่ 1) การเปรียบกับลักษณะ หรือพฤติกรรมของมนุษย์และสัตว์ 2) การเปรียบกับบุคคล 3) การเปรียบกับธรรมชาติ ปราภฏการณั้ทางธรรมชาติ 4) การเปรียบกับวัตถุ สิ่งของและ 5) การเปรียบกับอวัยวะของ มนุษย์

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์ในเรื่อง นางคูก ตอนที่บริษัท ของสงกรานต์ได้จัดปาร์ตี้วันเกิดให้เขาหลังเลิกงาน พนักงานทุกคนจึงดื่มกินกันอย่างมีความสุข ดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

“พนักงานสาวฝ่ายบัญชีที่กลางวันเป็นป่าแวนสุดเซยพอเหล้าเข้าปากก็กลายเป็น เล็ดีก้าก้ากระโดดขึ้นเต้นแหกแข้งแหกขาบนโต๊ะรับแขก”

(Phakhinai, 2014c: 18)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งได้ใช้ภาพพจน์อุปลักษณ์โดยการเปรียบกับบุคคล คือ ‘เล็ดีก้าก้า’ ซึ่งเป็นศิลปินเพลงป๊อบชาวอเมริกันที่ชอบเต้นฉีกแข้งฉีกขามาเปรียบกับตัวละคร พนักงานสาวที่กำลังเต้น ทำให้ผู้อ่านนึกเห็นภาพตัวละครพนักงานสาวที่เต้นด้วยท่าวาบหวิว ไม่เรียบร้อยเพราะฤทธิ์ของสุราจึงมีพฤติกรรมที่ตรงข้ามกับภาพลักษณ์ของตนเอง

2.3 บุคลาธิษฐาน หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่สมมติให้สิ่งไม่มีชีวิต หรือสิ่งมีชีวิต อื่น ๆ ซึ่งไม่ใช่มนุษย์ให้มีอารมณ์ความรู้สึก นึกคิด หรือแสดงกิริยาอาการเหมือนอย่างมนุษย์

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้ภาพพจน์บุคลาธิษฐานในเรื่อง นางคอย ตอนที่โสทร รู้สึกสงสัยในท่าทีของนางพยาบาลอรที่มีกแสดงอาการหึงหวงทุกครั้งทีเธออยู่ใกล้หมอวาที ดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

“คำพูดของหมอวาที่ดังก้องในหู แต่เสียงความคิดของตัวโสนเองกลับค่อย ๆ กระซิบบว่ามันไม่ใช่อย่างนั้น ระหว่างหมอวาที่กับนางพยาบาลจะต้องมีความลับอะไรบางอย่างแน่”

(Phakhinai, 2014b: 46)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งได้ใช้ภาพพจน์บุคคลาธิษฐาน คือ ‘เสียงความคิดของตัวโสนเองกลับค่อย ๆ กระซิบบ’ ซึ่งการกระซิบบเป็นกิริยาอาการของมนุษย์ ทำให้ผู้อ่านเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของโสนที่รู้สึกสงสัยในความสัมพันธ์ของหมอวาที่กับนางพยาบาล

2.4 อติพจน์ หมายถึง การใช้ภาพพจน์ที่เกิดจากความคิดของผู้แต่งที่ต้องการย้ำความรู้สึกที่มีต่อความหมายนั้นให้เป็นเรื่องสำคัญหรือยิ่งใหญ่

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้ภาพพจน์อติพจน์ ในเรื่อง นางแคน ตอนที่คุณภาว์สารภาพกับสารวัตรบุลินว่าเขาแอบมีความสัมพันธ์ทางเพศกับซินดี้ ซึ่งเป็นสาวประเภทสอง แต่คนที่เขารักที่สุดคือคุณแพรวา ดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

“...ผมยอมรับครับว่าผมไม่ใช่ผู้ชายที่ตีนักหรือก ยิ่งกับซินดี้ที่สวยบาดจิตขนาดนั้น ยิ่งยากที่จะห้ามใจ ดังนั้นการอยู่ห่าง ๆ ไว้จึงเป็นวิธีที่ดีที่สุด ถึงผมจะเจ้าชู้ ผ่านผู้หญิงมานานับไม่ถ้วน แต่ผู้หญิงคนเดียวที่ผมรักคือคุณแพรวา”

(Phakhinai, 2014a: 109)

จากตัวอย่างดังกล่าว ผู้แต่งใช้ภาพพจน์อติพจน์ คือ ‘สวยบาดจิต’ ซึ่งความจริงแล้วนั้นเป็นไปได้ยากที่ความสวยจะสามารถบาดเข้าไปข้างในใจได้ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ว่าซินดี้เป็นคนที่สวยมาก สวยกว่าผู้หญิงทั่ว ๆ ไปจนทำให้ผู้ชายอย่างคุณภาว์หลงรักอย่างไม่อาจห้ามใจได้

2.5 ปฏิภาคพจน์ หมายถึง การใช้ถ้อยคำบอกความตรงข้าม หรือแสดงความหมายที่ดูเหมือนจะขัดแย้งกันหรือเป็นไปได้ที่ไม่ได้ที่เมื่อมองอย่างผิวเผินแล้วจะขัดกันเองหรือไม่น่าจะเป็นไปได้

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ปฏิภาคพจน์ ในเรื่อง นางคุก ตอนที่สาริยาถูกผู้คุมจับแยกจากสันต์และเสก เธอจึงต้องแสรมยิ้มให้น้องชายเพื่อแสดงให้เห็นว่าพวกเขาจะต้องปลอดภัย ดังที่ผู้แต่งบรรยายว่า

“หญิงสาวพยายามกลั่นกรองคนอื่นลงคอ มองหน้าน้องชายด้วยความหวังหาอาหาร แล้วยิ้ม...เป็นรอยยิ้มที่เศร้าที่สุดในโลก”

(Phakhinai, 2014c: 99)

จากตัวอย่างดังกล่าว ผู้แต่งได้ใช้ภาพพจน์ปฏิกิริยาพจน์ คือ ‘รอยยิ้มที่เศร้าที่สุดในโลก’ มาบ่งบอกถึงความผิดปกติของอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครสาร์ริยา โดยนำคำว่า ‘รอยยิ้ม’ มาใช้คู่กับคำว่า ‘เศร้า’ ซึ่งการที่บุคคลมีความรู้สึกทุกข์ หรือเศร้ามักจะไม่แสดงอาการยิ้มออกมา แต่การที่ผู้แต่งนำคำสองคำที่ขัดแย้งกันมาวางใกล้กันเพื่อให้ผู้อ่านสามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของสาร์ริยาที่เกิดความทุกข์ระทมใจแต่กลับต้องเสแสร้งทำเป็นยิ้มแย้มมีความสุขเพื่อให้น้องชายรู้สึกสบายใจ

2.6 ปฏิบุจฉา หมายถึง การใช้ข้อความที่เป็นคำถาม แต่ไม่ต้องการคำตอบ หรือ ทราบคำตอบอยู่ในตัวแล้ว เป็นการใช้คำถามเพื่อย้ำความหมายลงไปอีก หรือเพื่อกระตุ้นให้ ผู้อ่านคิดในลักษณะต่าง ๆ จากการศึกษาภาษาจินตภาพในนวนิยายของขวัญชุด 4 ทิศตายน ของภาคินัย พบว่า ผู้แต่งใช้ภาพพจน์ปฏิบุจฉาสร้างจินตภาพทั้งหมด 2 ลักษณะ ได้แก่ 1) การใช้คำถามที่ตัวละครถามตัวเองหรือตัวละครคู่สนทนาและ 2) การใช้คำถามที่ผู้แต่งถามให้ผู้อ่านคิด

ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างการใช้ภาพพจน์ปฏิบุจฉา ในเรื่อง นางครวญ ตอนที่ครูแยม ซึ่งมีลูกชายเป็นอมมุขย์ กำลังพูดขู่ลูกชายว่าจะทำร้ายร่างกายถ้าไม่ยอมเข้ามาหาตามที่เขา สั่งตั้งที่ผู้แต่งบรรยายว่า

“ยังไม่มาอีกจะลองตีกับแม่ใช่ไหม?” ครูแยมทำเสียงดุอีกครั้ง ก่อนจะเดินตรงไปหาลูกชาย ปลายมีดแหลมพร้อมที่จะกรีดลงบนเรือนร่างของมันอีกครั้งอย่างที่เคยทำมา”

(Phakhinai, 2014d: 254)

จากตัวอย่างดังกล่าว ผู้แต่งได้ใช้ภาพพจน์ปฏิบุจฉา คือ ‘จะลองตีกับแม่ใช่ไหม’ มาบ่งบอกอาการพูดของตัวละครครูแยมที่กำลังพูดขู่บังคับลูกชายของตนเอง ทำให้ผู้อ่านนึกภาพเห็นอาการพูดของครูแยมที่ขู่แถมบังคับเพื่อให้ลูกชายของตนเองไม่กล้า ตื้อและยอมทำตามที่ตนเองสั่ง

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าภาพพจน์ที่พบมากที่สุดคือ อุปมา ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบหนึ่งเหมือนอีกสิ่งหนึ่ง เนื่องจากนวนิยายชุด 4 ทิศตายเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความน่า

สะพรั่งกล้วยของฤดูผีปีศาจ และเรื่องเหนือธรรมชาติที่นึกเห็นภาพและเข้าใจได้ยาก ผู้แต่งจึงต้องใช้อุปมาเพื่อทำให้ผู้อ่านรับรู้และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการนำเสนอได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น และยังช่วยให้เนื้อเรื่องมีความน่าสนใจและยังช่วยให้ผู้อ่านเกิดอารมณ์ความรู้สึกที่ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

สรุปและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้าแสดงให้เห็นว่าภาคินัยมีความสามารถในการใช้ภาษาสร้างจินตภาพได้หลายลักษณะ โดยมุ่งให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพของความโหดร้าย ความน่าสะพรั่งกลัว ความทุกข์ ความเศร้า และความหดหู่ จินตภาพเหล่านี้ล้วนเป็นจินตภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระของเรื่องที่เกี่ยวข้องกับภูตผีวิญญูณและความสยองขวัญ ทำให้ผู้อ่านสามารถนึกเห็นภาพเป็นรูปธรรมและเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องการนำเสนอได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ผู้แต่งยังมีการเพิ่มรายละเอียดของสิ่งที่น่าสนใจมาเปรียบให้เห็นได้เด่นชัดขึ้น ทำให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจเนื้อเรื่องได้อย่างรวดเร็ว ชวนให้ติดตามและรู้สึกเหมือนได้มีส่วนร่วมอยู่ในเหตุการณ์นั้น ๆ จนเกิดความรู้สึกคล้อยตามไปกับตัวละครด้วย

จากการศึกษาการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจ ดังนี้

การใช้คำสร้างจินตภาพที่ผู้ศึกษาสังเกตเห็นมาก คือ การใช้คำสร้างจินตภาพการมองเห็น เช่น แสงสี และบรรยากาศ เพราะนวนิยายชุด 4 ทิศตายของภาคินัยเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวิญญูณผู้แต่งจึงต้องเขียนเรื่องที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น เช่น รูปลักษณะของปีศาจ หรือภูตผี ความตายที่น่าสยดสยอง สร้างความสะพรั่งกลัว หวาดผวา และลุ้นระทึกให้ผู้อ่านสามารถเกิดความเข้าใจรายละเอียดต่าง ๆ ที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอและสนใจที่จะติดตามเนื้อเรื่องต่อไป นอกจากนี้ลักษณะเด่นในการใช้คำของผู้แต่งอีกประการหนึ่ง คือ การใช้คำแสดงอาการและการเคลื่อนไหว ซึ่งมักเป็นการแสดงอาการในลักษณะที่ไม่ดี แสดงให้เห็นถึงอาการของตัวละครที่พบเจอกับเหตุการณ์ที่น่าตื่นกลัว หรือตื่นตกใจ โดยเฉพาะเมื่อเจอเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด การนำเสนอจึงเน้นให้เห็นถึงเหตุการณ์ กิริยาอาการ หรือพฤติกรรมของตัวละครที่ดูน่าเวทีย ไม่สงบ และการเคลื่อนไหวก็มักเป็นการเคลื่อนไหวด้วยความรวดเร็วเพื่อสร้างความตื่นเต้น ลุ้นระทึก และเร้าอารมณ์ความรู้สึกของผู้อ่าน

ส่วนด้านการใช้ภาพพจน์สร้างจินตภาพที่ผู้ศึกษาสังเกตเห็นมาก คือ อุปมา และบุคลาธิษฐาน แสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถของผู้แต่งที่มีการนำกิริยาอาการของตัวละคร รูปลักษณะของตัวละคร ฉากและบรรยากาศมาเปรียบเทียบกับเห็นภาพและแสดงถึงความมีจินตนาการของผู้แต่งมาใช้ในการบรรยายสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้ผู้อ่านเกิดจินตภาพและเกิดอารมณ์ความรู้สึกถึงสิ่งที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอได้อย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

จากผลการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัยนั้น แตกต่างจากการใช้ภาษาจินตภาพในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของ Rodjanawong (2006) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับลักษณะของภาษาจินตภาพในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ โดยพบการใช้คำบอกสี การใช้คำบอกแสง การใช้คำบอกอารมณ์ ความรู้สึก และการใช้คำบอกความเคลื่อนไหวเหมือนกัน แต่การใช้คำสร้างจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของ ภาคินัยจะมีการใช้คำสร้างจินตภาพการได้ยิน การสัมผัส และการไต่กลิ่นด้วย เนื่องจากผู้แต่งต้องการนำเสนอเกี่ยวกับวิญญาณ ผีसाง ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมให้ผู้่านสามารถนึกเห็นภาพและรู้สึกเหมือนได้อยู่ในเหตุการณ์ต่าง ๆ ร่วมไปกับตัวละคร จึงมีการใช้จินตภาพการได้ยิน การสัมผัส และการไต่กลิ่นเพื่อช่วยเพิ่มอรรถรสในการอ่าน

ส่วนในด้านการสร้างจินตภาพโดยการใช้ภาพพจน์ พบว่า มีความแตกต่างกันโดยในนวนิยายสยองขวัญจะมีการใช้ภาพพจน์ปฐภาคพจน์และปฏิบัติจาดด้วย เนื่องจากผู้แต่งต้องการให้ผู้อ่านสามารถรับรู้ถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ผู้แต่งต้องการนำเสนอเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติได้อย่างแจ่มชัดลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น และให้ผู้อ่านคิดตามและรู้สึกคล้อยตามไปกับตัวละครในเรื่องอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

การศึกษากการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายสยองขวัญชุด 4 ทิศตายของภาคินัย ผู้ศึกษาพบว่ายังมีประเด็นที่นำศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ควรมีการศึกษากการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายประเภทสยองขวัญของนักเขียนท่านอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษากเปรียบเทียบการใช้ภาษาสร้างจินตภาพในนวนิยายประเภทสยองขวัญกับนวนิยายประเภทอื่น ๆ

References

- Khamkaeo, K. (2016). *Phi Pathombot haeng khwam na saphruengklua phatthanakan khong phi Thai phi Bupphakan su phiphanit.* (In Thai) [The Ghost of the Horrors Development of Thai Ghost Ghost of the Ghost to Commercial Ghost]. *Rusamilae Journal*, 37(3): 83.
- Nakwatchara, C. (1977). **Wannakhadi wichan lae Wannakhadi sueksa.** (In Thai) [Literature criticism and educational literature] (2nd edition). Bangkok: Social Sciences Association of Thailand.
- Phakhinai. (2014a). **Nang Khaen.** (In Thai) [wrathful] (2nd edition). Bangkok: Kaokradot Publishing.
- Phakhinai. (2014b). **Nang Khuk.** (In Thai) [Prison girl] (4th edition). Bangkok: Kaokradot Publishing.
- Phakhinai. (2014c). **Nang Khruan.** (In Thai) [Lament] (6th edition). Bangkok: Kaokradot Publishing.
- Phakhinai. (2014d). **Nang Khoi.** (In Thai) [await] (7th edition). Bangkok: Kaokradot Publishing.
- Rodjanawong, J. (2006). **Phasa chintaphap nai nawaniyai lng prawattisat.** (In Thai) [Imagthery language in historical novels]. Master of Arts Thesis, Thai language field, Graduate School, Kasetsart University.

ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษของคนไทยถิ่นใต้ : ผี เปรต และเทวดา

Beliefs about ancestral spirits of southern Thai people:
ghosts, beavis and angels

ณัทรัตน์จุฑา ไชยสวัสดิ์ / Natharatchutha Chaisawat

---

*Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences,
Songkhla Rajabhat University
Songkhla 90000, Thailand
Email: ratne_a@hotmail.com*

Received: July 12, 2019
Revised: August 26, 2019
Accepted: August 28, 2019

Abstract

This article aims to study beliefs about ancestral spirits of the southern people that appear in various forms, as well as to analyze the relationship between the role of ancestor spirits in society and Buddhism. It is found that many legends of local Thai narratives speak of the respect that people have for their ancestors, which created good-evil karma when a human being is reborn in another world, it may be a ghost or an angel who appears in the form of people, some animals, some trees, all of which have magical powers that can perform miracles to inspire good-bad things to the offspring that are still alive. The living descendants then expressed gratitude to their ancestors with faith, as well as sacrifices with special offerings

Keywords : belief, ancestral spirits, ghosts, angels

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้เป็นการศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณบรรพบุรุษของคนใต้ที่ปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษต่อสังคมกับแนวคิดพุทธศาสนา พบว่า ตำนานเรื่องเล่าท้องถิ่นไทยภาคใต้หลายเรื่องได้กล่าวถึงความเคารพนับถือที่ผู้คนมีต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ซึ่งได้สร้างกรรมดี-ชั่วเอาไว้ เมื่อครั้งเป็นมนุษย์จะเกิดใหม่ในอีกภพภูมิหนึ่ง อาจเป็นผี เป็นเปรต เป็นเทวดา ที่ปรากฏอยู่ในรูปของ คนบ้าง สัตว์บ้าง ต้นไม้บ้าง ซึ่งล้วนแล้วแต่มีอิทธิฤทธิ์สามารถแสดงปาฏิหาริย์ สามารถดลบันดาลสิ่งดี-ร้ายให้เกิดแก่ลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ได้ ลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่จึงแสดงความกตัญญูตเวทีต่อบรรพบุรุษของตนด้วยความเชื่อ ความศรัทธา ตลอดจนการสักการบูชาด้วยเครื่องเช่นสรวงพิเศษต่าง ๆ

คำสำคัญ: ความเชื่อ, วิญญาณบรรพบุรุษ, ผี, เปรต, เทวดา

บทนำ

ความเชื่อของมนุษย์เริ่มต้นจากความไม่รู้ ความไม่เข้าใจต่อสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว โดยเฉพาะปรากฏการณ์ที่ไม่สามารถพิสูจน์หรืออธิบายได้ มนุษย์จึงจินตนาการถึงสิ่งที่สามารถใช้เป็นคำตอบของข้อสงสัยหรือสิ่งที่ไม่รู้ นั่น การอธิบายเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติจึงเกิดขึ้นและครอบงำความนึกคิดของคนได้โดยกว้าง

มนุษย์จินตนาการคิดสร้างเทวดา ผีศาจ นางไม้ ภูมิจีปีศาจ วิญญาณต่าง ๆ ขึ้นเป็นการสมมุติแทนสิ่งลึกลับที่มีอำนาจ เมื่อสร้างขึ้นหรือสมมุติขึ้นแล้ว ก็ต้องแสดงออกด้วยความเคารพยำเกรง โดยจัดทำพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นการบวงสรวง เพื่อให้สิ่งที่มีอำนาจหรือผู้บันดาลคุณหรือโทษแก่มนุษย์พอใจ จะได้มีเมตตา ไม่ทำร้าย และบันดาลความสุขให้แก่มนุษย์ ความเชื่อเช่นนี้มีทุกท้องถิ่นทุกประเทศ และออกมาในรูปของไสยศาสตร์หรือลัทธิบูชาเทพคล้ายคลึงกัน โดยต่างมีเทพเจ้า นางฟ้า ภูตผีปีศาจต่าง ๆ เป็นผู้ทรงอำนาจเหนือมนุษย์ ดังปรากฏในเทพนิยายของชาติต่าง ๆ (Sakunasing, 2013: 3)

Bunchuai (2001: 16) ได้ศึกษาประเภทของความเชื่อจากนักวิชาการหลายคนสรุปว่า “ความเชื่อมีการแสดงออกได้หลายแบบ มีการจัดแบ่งประเภทของความเชื่อได้หลายประเภท ในแต่ละประเภทสามารถแยกย่อยได้อีกหลายประเภท กระนั้น สามารถสรุปเป็น

ประเด็นใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1. ความเชื่อที่มนุษย์มีต่อมนุษย์ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับการเกิด-การตาย ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องเพศ เป็นต้น
2. ความเชื่อที่มนุษย์มีต่อธรรมชาติ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับยารักษาโรค ความเชื่อเกี่ยวกับอาชีพ เป็นต้น
3. ความเชื่อที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น ความเชื่อในผีบรรพบุรุษ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

ความเชื่อที่มนุษย์มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นความเชื่อในผีบรรพบุรุษ ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ภูตผี วิญญาณ เทพเทวดา เป็นความเชื่อหนึ่งที่ผูกพันอยู่กับชีวิตมนุษย์ทุกกลุ่มทุกเชื้อชาติ Nillakarn (2018: 14) กล่าวว่า ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณหรือผีบางเทวดาเป็นสิ่งที่ไม่มีตัวตน แต่มีพลังอำนาจลึกลับสามารถบังคับ ควบคุมธรรมชาติบางอย่างได้ระดับหนึ่ง หรือให้คุณให้โทษได้ ขณะที่บางกลุ่มจะมีความเชื่อว่ามีมนุษย์บางกลุ่ม สัตว์ และพืชบางชนิดก็อาจจะมีพลังลึกลับจำนวนหนึ่ง พลังอำนาจลึกลับเหล่านี้ มีความสัมพันธ์สามารถเชื่อมโยงถึงกัน รวมพลังเข้าด้วยกันในการจัดการเรื่องราวบางสิ่งบางอย่างได้ การแสดงออกซึ่งความเชื่อ จะช่วยบรรเทาความทุกข์ยากต่าง ๆ และความเชื่อเหล่านี้จะช่วยให้สถานการณ์ต่าง ๆ คลี่คลายไปในทิศทางที่ดีกว่าเดิม

สำหรับคนไทยในท้องถิ่นภาคใต้นั้นเชื่อว่าเมื่อบรรพบุรุษตายไปจะกลายเป็นผีเป็นเปรต ที่มีความรักความผูกพันต่อลูกหลาน รอคอยวันที่จะได้กลับมาเยี่ยมลูกหลานยังภพภูมิเดียวกัน และเป็นเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่เรียกว่า “ทวด” คอยปกป้องรักษาลูกหลานให้อยู่ดีมีสุข คอยปิดเป่าภัยอันตรายเมื่อยามมีภัย แต่จะบันดาลให้เกิดภัยร้ายหากลูกหลานกระทำการลบหลู่แสดงความไม่เคารพ บรรพบุรุษที่กลายเป็นเทวดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านี้ บางทีก็ปรากฏในรูปของคน บ้างก็ปรากฏในรูปของสัตว์ หรือสถิตอยู่ ณ ที่ใดที่หนึ่ง เช่น ถนนหนทาง ภูเขา ป่า เรือกสวนไร่นา แม่น้ำลำคลอง หรือสถานที่สำคัญ ๆ เป็นต้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความคิดและความเชื่อของคนในท้องถิ่นไทยภาคใต้ พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลความคิดความเชื่อเหล่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการรวบรวมความเชื่อเรื่องทวดที่ปรากฏอยู่ในถิ่นต่าง ๆ การศึกษาเรื่องเปรตที่เชื่อมโยงกับประเพณีสารทเดือนสิบ ตลอดจนการอธิบายให้เห็นว่าความคิดความเชื่อ

ต่าง ๆ ของชาวบ้านมีผลกระทบต่อชุมชนและสังคมของตน ทั้งในด้านที่เป็นกลไกการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม และการเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพชุมชนของตนให้เข้มแข็งขึ้น ซึ่งล้วนแล้วแต่แสดงให้เห็นว่าความเชื่อเหล่านี้มีความสำคัญ และยังสืบทอดแนบแน่นอยู่กับชาวไทยถิ่นใต้

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณบรรพบุรุษของคนไทยถิ่นใต้ ตลอดจนวิเคราะห์แนวคิดพุทธศาสนาที่สัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษ

ขอบเขตในการศึกษา

ผู้เขียนศึกษาความเชื่อเรื่องผี เปรต และเทวดา ที่สัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษของชาวไทยท้องถิ่นภาคใต้

ผลการศึกษา

1. ความเชื่อเรื่องจิตวิญญาณบรรพบุรุษของคนไทยถิ่นใต้

ชาวไทยถิ่นใต้เชื่อว่าบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว ยังมีจิตผูกพันและห่วงใยลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ ดังนั้น ไม่ว่าจะดวงวิญญาณจะเดินทางไปยังภพภูมิใดแล้วก็ตาม จะหวนกลับมาอยู่ใกล้ชิดลูกหลานของตนจนได้ เพื่อบันดาลสิ่งดีให้เกิดขึ้นแก่ลูกหลานเป็นการให้พร หรือให้รางวัลกับลูกหลานที่มีความประพฤติ หมั่นทำความดี เคารพบูชาบรรพบุรุษอย่างสม่ำเสมอ หรือบันดาลสิ่งเลวร้ายเพื่อตักเตือนลูกหลานที่มีความประพฤติชั่ว หรือไม่เคารพบูชาตน ซึ่งวิญญาณบรรพบุรุษเหล่านี้สามารถปรากฏรูปได้หลากหลายแบบ ไม่ว่าจะเป็น ปรากฏในรูปคน สัตว์ หรือสิ่งไม่ปรากฏรูปร่างชัดเจน

Rueangnarong (2016: 22-25) กล่าวว่า คนใต้มีความเชื่อที่สืบทอดกันมา โดยยึดมั่นว่าจะช่วยให้ปลอดภัยและมีความสุขในชีวิต หนึ่งในความเชื่อของคนใต้ ก็คือความเชื่อเรื่องผีสามเทวดา ได้แก่ ผีแม่ซ้อ ผีครูหมอ ผีตายาย และเทวดา ซึ่งในด้านของวรรณกรรม

ความเชื่อเหล่านี้ได้มีอิทธิพลต่อกวี จึงได้มีการกล่าวถึงไว้ในวรรณกรรมหลายเรื่อง

นักวิชาการในภาคใต้จำนวนหนึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษของชาวใต้ ที่ปรากฏแพร่หลาย พบว่า ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณบรรพบุรุษถูกเรียกชื่อต่างกันไป ได้แก่ เรียกว่า “ผี” เรียกว่า “เปรต” และเรียกว่า “เทวดา” หรือ “ทวด” ดังนี้

1.1 ผี

ชาวไทยถิ่นใต้เชื่อว่าบรรพบุรุษเมื่อล่วงลับไปแล้ว กลายเป็นผีและเดินทางจากไปยังภพภูมิของผี แต่ยังคงมีจิตผูกพันกับลูกหลานดวงวิญญาณเหล่านั้นแม้จะเดินทางไปยังภพภูมิอื่นแล้ว แต่ยังคงเดินทางกลับมาเยี่ยมลูกหลานอยู่บ้างในรอบปีอาจจะครั้งหรือสองครั้ง ตรงกับวันฤกษ์ดีตามความเชื่อเรื่องจันทรคติ ได้แก่ ผีครุหมอ และผีตายาย

1.1.1 ผีครุหมอ

ในช่วงเดือน 6 เดือน 7 ตามจันทรคติ ตรงกับวันพฤหัสบดี ชาวบ้านในท้องถิ่นภาคใต้ จะทำสำรับกับข้าวอย่างพิถีพิถัน แล้วเดินทางไปรวมตัวกันที่บ้านของคนทรงเจ้าในวันไหว้ “ครุหมอ” ชาวบ้านเชื่อว่าวันนี้จะเป็นวันที่วิญญาณบรรพบุรุษที่มีวิชาความรู้เก่งกล้าจะสามารถติดต่อกับลูกหลานได้ผ่านทางคนทรงซึ่งเป็นลูกหลานของครุหมอเหล่านั้นเช่นกัน ในช่วงของพิธีกรรมลูกหลานจะนำสำรับกับข้าวที่ทำไว้มาวางเรียงรายด้านหน้าของคนทรง เพื่อถวายแก่ครุหมอ หากลูกหลานเคยบนบานสิ่งใดไว้กับครุหมอก็จะนำสิ่งของมาแก้บนในพิธีนี้ด้วย คนทรงจะร่ายคาถาอัญเชิญครุหมอมาประทับร่าง จากนั้นก็จะกล่าวทักทายให้อโวกาทแก่ลูกหลาน แล้วเรียกให้ลูกหลานคลานเข้าไปหาที่ละคนเพื่อจะพูดคุยกับลูกหลานคนนั้นเป็นกรณีเฉพาะ เนื่องจากมีความห่วงใยต่อเขาเป็นพิเศษ

“ครุหมอ” หรือ “ผีครุหมอนี้” บางคนก็จะเรียกว่า “ครุหมอตายาย” หมายรวมถึงวิญญาณบรรพบุรุษผู้มีวิชาความรู้ อาจเป็นความรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น เป็นหมอไสยศาสตร์ เป็นหมอสุมานไพร เป็นนักรบเชี่ยวชาญศาสตราวุธ เป็นต้น ซึ่งในอดีตล้วนได้รับความเคารพนับถือของคนทั่วไป แต่เมื่อเวลาผ่านไปลูกหลานในรุ่นหลังอาจไม่สามารถระบุได้ว่าบรรพบุรุษเหล่านั้นคือใคร รู้เพียงแต่ว่าต้องเคารพบูชาครุหมอซึ่งมีความศักดิ์สิทธิ์ และมีอำนาจเหนือคนธรรมดาทั่วไป

1.1.2 ผีตายาย

Rueangnarong (2010: 255-256) ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องผีทักผีทอ ถึงผีตายาย ของชาวไทย โดยอธิบายเกี่ยวกับผีตายายไว้ว่า “ชาวไทยมักตั้งหิ้งตายายไว้ในบ้าน เพื่อให้ลูกหลานบูชากราบไหว้ บนหิ้งนอกจากมีดอกไม้และธูปเทียนแล้ว ยังมีโกศขนาดเล็กบรรจุกระดูกของบรรพบุรุษ หรือญาติในตระกูลที่ล่วงลับไปแล้วในวันสารทหรือวันทำบุญเดือนสิบ ลูกหลานจะนำโกศดังกล่าวไปทำพิธีที่วัด โดยพระภิกษุจะสวดบังสุกุล และลูกหลานกรวดน้ำแผ่กุศลอุทิศบุญแก่ญาติผู้ตาย วันสารทเดือนสิบ ชาวไทยมีความเชื่อว่าผีคณาญาติที่ไปตกนรกหรือขึ้นสวรรค์ตามผลกรรม ซึ่งผีเหล่านั้นเรียกว่า “ผีตายาย” เช่นกัน ต่างเดินทางมาเยี่ยมลูกหลานที่ยังมีชีวิตอยู่ โดยใช้เวลาในช่วง 15 วัน นับตั้งแต่วันตาย คือวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 และวันส่งตายาย คือวันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 ในวันส่งตายายนั้นชาวไทยที่เป็นลูกหลานต่างเดินทางมาพร้อมหน้าพร้อมตา ถึงอยู่ไกลแสนไกลหรืองานล้นพันมือ ก็ต้องเดินทางมาทำบุญที่วัด ณ ภูมิลำเนาของตน โดยมีความเชื่อว่าผีตายายจะได้เห็นหน้าและท่านจะให้พร”

1.2 เปรต

ตามคติไตรภูมิ เปรต คือ ผู้ที่เกิดในวิบัติวิสัย หรือแดนเปรต เป็นภูมิแห่งผู้ที่หิวกระหาย ไร้ซึ่งความสุข วิญญาณ เหา่ตระกูล กล่าวว่า “เปรตหมายถึงผู้ที่ล่วงลับไปแล้ว หรือผู้ที่ล่วงลับไปแล้วและไปเกิดยังเปตวิสัยในนรก เพราะในขณะที่ยังเป็นมนุษย์อยู่ได้ทำบาปกรรมไว้ และจะมีรูปร่างต่าง ๆ ตามผลกรรมที่ตนได้ทำมา ความเชื่อในเรื่อง เปรตนั้น มาจากเรื่องบุพเพตพลีที่ว่าด้วยเรื่องราวของพระเจ้าพิมพิสารที่ได้ทำบุญกุศลอย่างมาก แต่มิได้กรวดน้ำอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลนั้น ให้แก่บรรดาญาติพี่น้องของพระองค์ ทำให้ในเวลาบรรทมพระองค์จึงถูกญาติพี่น้องมารบกวน พระพุทธเจ้าจึงทรงแนะนำให้พระองค์อุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้แก่บรรดาญาติและบรรพบุรุษจึงเกิดเป็นความเชื่อเรื่องเปรต ซึ่งเปรตนั้นมีอยู่หลายชนิดตามผลกรรมที่ตนได้ทำไว้เมื่อครั้งยังเป็นมนุษย์

เปรตที่ชาวจังหวัดนครศรีธรรมราชได้ทำบุญอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลไปให้ในวันสารทเดือนสิบนั้นคือ “ปรตตตูปชีวีเปรต” ปรตตตูปชีวีเปรตเป็นเปรตจำพวกเดียวเท่านั้น ที่อาจจะรับส่วนบุญกุศลที่ญาติมิตรของตนอุทิศให้ ทั้งนี้เพราะเปรตพวกนี้มีอกุศลเบาบาง และเมื่อตายไปก็ไปเกิดในเปตภูมิเป็นเหตุที่ทำให้มนุษย์ต้องทำการเช่นไหว้จนเกิดเป็นประเพณี และถือเป็นการแสดงความกตัญญูต่อบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับไปแล้ว จากการที่ลูกหลาน

ต้องทำบุญไปให้เปรตเหล่านี้ จึงทำให้เกิดเป็นประเพณีสารทเดือนสิบและได้มีการปฏิบัติ สืบต่อกันมาจนถึงปัจจุบัน”

Rueangnarong (2010: 256) ได้กล่าวถึงความเชื่อเรื่องผีทัก ผีทอ ถึงผีตายาย ของชาวไทยโดยอธิบายเกี่ยวกับผีตายายไว้ว่า “ความเชื่อเรื่องผีตายายในประเพณีสารทเดือนสิบ เล่าว่าเมื่อผีตายายบางส่วนพากันเดินทางไปเยี่ยมลูกหลานที่มาทำบุญพร้อมหน้ากันที่วัด ผีตายายที่เป็นผีเปรตจากรกภูมิ ต่างไม่สามารถเข้ามาในบริเวณวัดหรือเขตพัทธสีมา จึงยืนรออยู่นอกบริเวณวัดเฝ้าชะเง้อมองลูกหลานตน ลูกหลานจึงตั้งร้านเปรตหรือ “หลาเปรต” โดยจัดวางข้าวของขนมมนมเนยให้แก่เปรต ขณะที่พระสงฆ์สวดบังสุกุล ลูกหลานส่วนมากจะชิงข้าวของขนมมนมเนยและเศษสตางค์ จึงเรียกว่า “ชิงเปรต” และเชื่อว่า สิ่งที่ได้จากการชิงเปรตคือส่วนที่เปรตให้พรลูกหลาน การชิงเปรตจึงเป็นส่วนของการทำบุญวันสารทเดือนสิบ หรือวันทำบุญแก่ผีตายาย”

1.3 เทวดา หรือ ทวด

คนใต้เรียก “เทวดา” ว่า “ทวด” (tuat) หมายถึง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นดวงวิญญาณ ศักดิ์สิทธิ์ของ พ่อแม่ ปู่ย่าตายาย บรรพชน หรือผู้มีบุญวาสนาที่ล่วงลับดับสูญไปแล้ว และรวมถึงเทวดากิ่งสัตว์ ประเภทพญาสัตว์ อันมีลักษณะพิเศษที่สง่าและน่ายำเกรงกว่าบรรดาสัตว์สามัญโดยปกติทั่วไป คนไทยถิ่นใต้มีความเชื่อว่าหากมีการเช่นสรวงบูชาแก่ทวดแล้ว จะก่อให้เกิดความรุ่งเรืองและได้รับความคุ้มครอง แต่ทำการลบหลู่ก็จะได้รับโทษ (Chairot, 2006: คำนำ) ดังนั้นสำหรับชาวไทยถิ่นใต้ ทวด ก็คือ เทวดาซึ่งอาจสถิตอยู่ที่ใดก็ได้ เพื่อคอยดูแลปกป้องรักษาลูกหลานที่เป็นมนุษย์ให้มีความร่มเย็นเป็นสุข ดลบันดาลโชคลาภและสิ่งที่ดีให้เกิดแก่ลูกหลานที่ให้ความเคารพบูชาทวด และลงโทษผู้ไม่เคารพยำเกรง ไม่กราบไหว้บูชาทวด ซึ่งทวดก็จะมีทั้งทวดที่สถิตอยู่ในสถานที่สำคัญ และทวดที่เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์ ดังนี้

1.3.1 ทวดที่สถิตอยู่ในต้นไม้และสถานที่สำคัญ

บรรพบุรุษที่ทำความดีเมื่อครั้งเป็นมนุษย์ เมื่อล่วงลับไปแล้วดวงวิญญาณจะกลายเป็นเทวดา มีอิทธิฤทธิ์ สามารถดลบันดาลสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นได้ตามปรารถนา ชาวไทยถิ่นใต้เชื่อว่าดวงวิญญาณเหล่านี้ยังมีความผูกพันกับลูกหลาน จึงคอยวนเวียนอยู่ใกล้ชิด สถิตอยู่ในต้นไม้ในแม่น้ำลำคลอง เรือกสวนไร่นา ในป่าในเขา ถ้ำ จอมปลวก หรือสถานที่สำคัญต่าง ๆ ชาวไทยถิ่นใต้เรียกว่า “ทวด” ทั้งสิ้น เช่น ดวงวิญญาณทวดบ้างสิงสถิตอยู่ในต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ที่มีอายุมาก เปรียบเสมือนเทวดาอารักษ์ประจำต้นไม้ จะคอยบันดาล

ความร่มเย็นเป็นสุข ป้องกันภัยอันตรายต่าง ๆ ให้แก่ลูกหลานและชาวบ้าน ทั้งนี้ เรื่องทวดที่เล่าเชื่อมโยงกับต้นไม้ ได้กล่าวถึงต้นไม้หลายชนิด เช่น ต้นมะม่วง ต้นโพธิ์ ต้นไทร ต้นเลียบ ต้นมะขาม และต้นโตหรือต้นประดู่ เป็นต้น

บ้านหนองไทร ตำบลทุ่งใหญ่ อำเภอลาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีต้นมะม่วงใหญ่ต้นหนึ่งอยู่บริเวณริมถนนสายบ้านหนองไทร ชาวบ้านเล่าต่อกันมาว่า เป็นต้นมะม่วงศักดิ์สิทธิ์เป็นที่สถิตของทวด วันดีคืนดีจะมีคนเห็นชายแก่อยู่บริเวณต้นมะม่วงนั้นในเวลาที่ไม่น่าจะมีชาวบ้านออกมาทำอะไรทำนา ชาวบ้านที่เชื่อเรื่อง “ทวดต้นม่วง” ก็จะทำผ้าแพรมาพันรอบลำต้นของมะม่วง หลายคนเมื่อสัญจรผ่านถนนเส้นนั้น แล้วต้องผ่านต้นมะม่วงศักดิ์สิทธิ์ก็จะกตแดตรสัญญาณเป็นการทำความเคารพ เพื่อเป็นการขอผ่านทาง หรืออีกนัยหนึ่งก็เพื่อขอพรให้การเดินทางราบรื่นก็ได้

ต้นโพธิ์เป็นต้นไม้ที่ถูกพูดถึงในประวัติของพระพุทธเจ้าในศาสนาพุทธ และได้รับการเคารพสักการะเสมอมา ชาวพุทธในท้องถิ่นไทยภาคใต้ก็รับรู้เรื่องราวนี้ และเชื่อว่าต้นโพธิ์เป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ โดยเฉพาะต้นโพธิ์ใหญ่ที่มีอายุยืนยาว ชาวบ้านจะพากันนำผ้าแพรผ้าที่มีสีสันทามูกรอบต้นโพธิ์ เป็นการแสดงความเคารพอย่างหนึ่ง และเชื่อว่าโพธิ์ต้นใหญ่นี้เองเป็นที่สถิตของทวดเช่นกัน บางคนมักกราบไหว้ต้นโพธิ์ เพื่อบนบานขอให้ตนประสบความสำเร็จในสิ่งที่มุ่งหวัง

ต้นเลียบเป็นต้นไม้ขนาดใหญ่ ยังมีอายุมากลำต้นก็จะใหญ่มากขึ้นเรื่อย ๆ มักแผ่กิ่งก้านสาขาให้ร่มเงา และมีผลเล็ก ๆ ให้สัตว์ชนิดต่าง ๆ ได้เก็บกิน ด้วยความที่ต้นเลียบเป็นไม้มียืนต้นขนาดใหญ่นี้เองทำให้มีลักษณะน่าเกรงขาม ผู้คนจึงเชื่อกันว่าต้นไม้นี้มักเป็นที่อยู่อาศัยของเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือดวงวิญญาณของผู้มีวิชา ที่คอยปกป้องรักษาลูกหลานและผู้ที่ศรัทธาให้อยู่ดีมีสุข ในจังหวัดสงขลา มีเรื่องเล่าเกี่ยวกับต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นต้นเลียบใหญ่ที่ยืนต้นสง่างามแผ่กิ่งก้านให้ร่มเงาแก่ลานกว้างอันเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปองค์ใหญ่ สุสานของบรรพชนเจ้าของที่ดินในอดีต และศาลพระภูมิเจ้าที่ ชาวสงขลาต่างเล่าเรื่องราวสืบต่อกันมาว่าต้นไม้ใหญ่นี้คือที่สถิตของดวงวิญญาณบรรพชนที่อยู่มานาน และถูกเรียกขานว่า “ปู่เลียบ” หรือ “ทวดเลียบ” ผู้ที่นับถือศรัทธาเมื่อเดินผ่านก็จะยกมือไหว้เพื่อแสดงความเคารพ และหากต้องการขอพรหรือบนบานเรื่องใดก็สามารถกระทำได้ ทวดเลียบจะคอยปกป้องรักษา และบันดาลผลให้พรต่าง ๆ ที่ขอเป็นจริงสมดังปรารถนา

เรื่องเล่าทวดที่มีการเชื่อมโยงกับต้นไม้ มักจะกล่าวถึงต้นไม้ที่มีขนาดใหญ่ เป็นต้นไม้ที่มีอายุมาก อาจมีการตั้งศาลหรือนำพระพุทธรูปมาประดิษฐานบริเวณใต้ต้นไม้ หากต้นไม้ขึ้นอยู่บริเวณใกล้ เมื่อมีคนสัญจรไปมา ก็จะยกมือไหว้หรือกตัตเรศเพื่อทำความเคารพ หรือเป็นการขอผ่านทาง ขอให้ทวดปกป้องรักษาให้การเดินทางราบรื่น ไม่มีอุปสรรค นอกจากนี้ผู้คนที่เคารพศรัทธาจะกราบไหว้และบนบานขอให้ความปรารถนาของตนประสบผลสำเร็จ เมื่อสำเร็จแล้วก็จะนำเอาผ้าสีมาพันรอบลำต้นไม้ เสมือนการนุ่งห่มผ้าแพรพรรณสวยงามให้กับทวด

เรื่องเล่าเกี่ยวกับทวดที่สถิตอยู่กับสถานที่ต่าง ๆ ที่มีลักษณะโดดเด่น เช่น ภูเขาสูงใหญ่ที่มียอดเขาสูง วัด ศาสนสถาน บ้านเรือนที่มีอายุยาวนาน จอมปลวก เป็นต้น อาจมีผู้คนพบเห็น ทวดปรากฏตัวออกมาในรูปคน หรืออาจไม่มีใครเคยพบเห็นก็ได้ แต่คนส่วนใหญ่ที่เคารพศรัทธานั้นเชื่อว่าทวดมีอยู่จริง และไม่ควรแสดงพฤติกรรมหรือมีคำพูดที่เป็นการลบหลู่ทวด นอกจากนี้ชาวบ้านในท้องถิ่นภาคใต้มีความเชื่อว่าในหมู่บ้าน ตำบล มีเทวดาสักคี่สิทธิ์ หรือ ทวด คอยปกป้องรักษาอยู่ แต่ละหมู่บ้าน ตำบล จึงมักสร้างศาลาขึ้นมาเป็นที่รวมตัวกันของชาวบ้านในวันใดวันหนึ่งในรอบปีอันเป็นวันดีตามที่ทุกคนเห็นพ้องต้องกัน เพื่อทำพิธีแสดงความเคารพบูชาทวดสักคี่สิทธิ์ ที่สถิตอยู่ ณ ศาลานั้น

1.3.2 ทวดที่อยู่ในรูปสัตว์

การศึกษาประวัติความเป็นมาของมนุษย์ ในสมัยโบราณกาลมักกล่าวว่ามีมนุษย์ถือกำเนิดขึ้นโดยมีความสัมพันธ์กับสัตว์ มนุษย์บางกลุ่มเชื่อว่าสัตว์เป็นต้นตระกูลเป็นบรรพบุรุษของตน บางกลุ่มเชื่อว่าสัตว์เป็นเทพเจ้าสักคี่สิทธิ์ ส่วนการศึกษาความเชื่อของชาวบ้านทางภาคใต้ของประเทศไทยมักพบว่า ความเชื่อเรื่องวิญญาณบรรพบุรุษและสิ่งสักคี่สิทธิ์ ที่ชาวใต้เรียกว่า “ทวด” มักมีตำนานที่เล่าเรื่องทวดปรากฏอยู่ในรูปของสัตว์ต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ซึ่งสัตว์เหล่านี้ล้วนมีขนาดใหญ่ เป็นสัตว์ดุร้าย เช่น งู ช้าง จระเข้ และเสือ ดังนี้

1.3.2.1 ทวดงู

นับเป็นเวลานานมาแล้วที่มนุษย์ถือกำเนิดขึ้นมา พร้อมกับความเชื่อที่ว่า “งู” เป็นสัตว์ศักดิ์สิทธิ์อันมีมาพร้อมกับโลก จึงเป็นเรื่องไม่ผิดแปลกที่จะปรากฏตำนานพงศาวดาร หรือนิทานพื้นบ้านของชนชาติต่าง ๆ ปรากฏมีเรื่องราวเล่าขานเกี่ยวกับงูอย่างแพร่หลาย ทางตอนใต้ของประเทศไทยและทางตอนเหนือของประเทศมาเลเซียปรากฏความ

เชื่อเรื่องนี้ หรืองูใหญ่อันเป็นงูศักดิ์สิทธิ์ (sacred snake) ว่า “ทวดงู” “งูทวด” “งูเจ้าที่” หรือ “งูเจ้า” (Inthamano, 2011: 27-28) ซึ่งชาวไทยถิ่นใต้และชาวมาเลเซียที่อยู่ในรัฐทางเหนือของประเทศ ที่เรียกตนเองว่า “ไทยสยาม” กล่าวกันว่า งูทวด หรือ งูศักดิ์สิทธิ์ ถือกำเนิดมาจากดวงวิญญาณของบรรพชนอันประกอบกรรมดีหรือกรรมชั่วเอาไว้อย่างแรงกล้าในชาติภพก่อน ประกอบกับที่ยังเป็นห่วงลูกหลาน วงศ์ตระกูล รวมถึงคนในรุ่นต่อมา พอตวงวิญญาณมาเกิดในชาติภพใหม่ ด้วยความผูกพันรวมถึงบุญกุศลที่ได้สร้างไว้จึงดลบันดาลให้เกิดเป็นทวดงู คอยเฝ้าดูแลปกป้องคุ้มครองเฝ้าพันธุของตนและคนในรุ่นต่อ ๆ มา ให้บังเกิดแต่ความสุขสงบ เจริญรุ่งเรืองสืบไปในวันข้างหน้า (Chairot, 2006: 5)

ทวดงู งูศักดิ์สิทธิ์ หรืองูเทวดา ในท้องถิ่นภาคใต้มีการเล่ากันมานาน และมีอยู่ทั่วไป มีชื่อเรียกต่างกันไป ตามเนื้อเรื่องตำนานที่เล่า เช่น งูทวดเฝ้าเทวดาน้ำร้อน จังหวัดกระบี่ เล่ากันมาว่า มีบ่อน้ำพุร้อนสองลูกเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ ชาวบ้านเรียกบ่อน้ำสองลูกนี้ว่า “บ่อไผ่-บ่อเหมีย” (บ่อตัวผู้-บ่อตัวเมีย) เนื่องจากบ่อน้ำทั้งสองลูกเป็นบ่อที่ให้น้ำศักดิ์สิทธิ์ ที่เชื่อกันว่าสามารถรักษาโรคร้ายให้หายได้ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อบ่อน้ำนี้เสียใหม่ว่า “เทวดาน้ำร้อน” และบริเวณบ่อน้ำพุร้อนทั้งสองลูกนี้เองปรากฏมีงูใหญ่สองตัว เฝ้ารักษาบ่อน้ำอยู่ เพื่อมิให้ผู้ใดเข้าครอบครองบ่อน้ำพุร้อนนี้ และหากผู้ที่มีจิตใจชั่วร้าย ภายมาสู่เทวดาน้ำร้อนศักดิ์สิทธิ์นี้ก็จะได้รับอันตรายจากงูทวด หรืองูเจ้าที่ ปัจจุบันแม้บ่อน้ำพุร้อนดังกล่าวจะสูญหายไปแล้วหนึ่งบ่อเนื่องจากมีการตัดถนนผ่านบริเวณดังกล่าว แต่ความเชื่อเรื่องพญางูใหญ่ หรือ งูเจ้าที่ ยังคงสถิตอยู่ในใจของชาวบ้านมิได้สูญหายไปด้วย (Chairot, 2006: 33-34)

ชาวบ้านโดยทั่วไปในท้องถิ่นภาคใต้มักกล่าวถึงพญางูที่มีขนาดใหญ่กว่างูทั่วไป มักไม่ค่อยมีคนพบเห็นงูใหญ่นขนาดนี้มากนัก คนไทยถิ่นใต้มักเชื่อกันว่า เป็นงูเจ้าที่ งูศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถบันดาลโชคและเคราะห์ให้เกิดแก่ผู้คนได้ ผู้ใหญ่จึงมักสอนลูกหลานว่าอย่าได้ลบหลู่งูเจ้าที่ นอกจากนี้ยังปรากฏเรื่องเล่าเกี่ยวกับทวดงูทั่วไปในภาคใต้ เช่น งูทวดพญายอดน้ำ งูทวดพ่อตาเขาวง จังหวัดสุราษฎร์ธานี, งูทวดพ่อตาหลวงรอง งูทวดเฝ้าทรัพย์ที่คลองแห จังหวัดสงขลา, งูทวดควนขนุน งูทวดพญาขันธุ์ จังหวัดพัทลุง (Chairot, 2006) เป็นต้น

1.3.2.2 ทวดข้าง

ทวดข้าง เป็นทวดในรูปสัตว์อีกประเภทหนึ่งที่มีตำนานเล่ากันโดยทั่วไป ในท้องถิ่นภาคใต้ ยกตัวอย่างเช่น ตำนานทวดข้างในจังหวัดสงขลามักจะมีความเกี่ยวข้องกับ การอธิบายเหตุการณ์เกิดขึ้นของภูเขา ได้แก่ “เขารูปข้าง” ภูเขาลูกหนึ่งที่ตั้งอยู่ที่ตำบลเขารูปข้าง อำเภอเมืองสงขลา ชาวบ้านเล่าเรื่องต่อกันมามีหลายสำนวน ดังนี้

สำนวนแรกเล่าว่า “นานมาแล้วพญาหลักแก้วได้นำบริวารจากดินแดนตอนใต้ โดยมีใจตั้งมั่นจะนำทรัพย์สมบัติ แก้วแหวนเงินทอง ไปร่วมสร้างพระบรมธาตุเมืองนครศรีธรรมราช เมื่อเดินทางมาถึงพื้นที่บริเวณเขารูปข้างในปัจจุบัน ได้เกิดพายุใหญ่พัดกระหน่ำอย่างรุนแรง ทำให้ไม่สามารถเดินทางต่อไปได้ และต้องหยุดพักไพร่พล ต่อมา มีข้างสองเชือกนามว่า “พลายแก้ว” และ “แม่พังงา” ได้ตายลงในบริเวณนี้ พร้อมกับควาญข้างอีกสองคน พญาหลักแก้วจึงจัดการเผาศพข้างทั้งสอง ควาญข้างทั้งสอง ไปพร้อมกับทรัพย์สินเงินทอง และตั้งรกรากอาศัยอยู่ที่บริเวณนี้ จนเวลาล่วงเลยมานานได้เกิดเหตุการณ์อัศจรรย์ขึ้น คือ มีหินสองก้อนผุดขึ้นมา มีรูปร่างคล้ายข้าง ชาวบ้านจึงพากันเรียกเขาลูกนี้ว่า “เขารูปข้าง” ตั้งแต่บัดนั้นเป็นต้นมา และเชื่อว่าหินทั้งสองก้อนเกิดขึ้นมาจากพลายแก้วและแม่พังงา

อีกตำนานหนึ่ง เล่าว่า “มีชายคนหนึ่งชื่อนายแรง ประกอบอาชีพทำไร่นำสวนอยู่ที่อำเภอกระแสดินธุ์ ในจังหวัดสงขลา วันหนึ่งมีข้างป่าโหลงใหญ่ลงมาจากเทือกเขาบรรทัด ได้เหยียบย่ำและกัดกินพืชผลของชาวบ้านเป็นจำนวนมาก จึงมีชาวบ้านพากันเดือดร้อนไปทั่ว เมื่อนายแรงรู้ข่าว จึงอาสาไปปราบข้างโหลงนั้น ผลปรากฏว่านายแรงสามารถขับไล่ข้างโหลงนั้นให้กลับขึ้นไปบนเขาได้สำเร็จ และจับเอาข้างจำฝูงฟุ่มลงกับพื้นตกลงที่เมืองสงขลาได้ ข้างเชือกนั้นตายกลายเป็นภูเขาลูกหนึ่ง ชาวบ้านเรียกกันว่า “เขาลูกข้าง” ในภายหลังจึงออกเสียงเพี้ยนเป็น “เขารูปข้าง” ส่วนนายแรงมีฐานะร่ำรวยขึ้นกลายเป็นเศรษฐีใหญ่ในที่สุด”

ทวดข้างเป็นทวดที่ชาวสงขลานั้นถือศรัทธาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะชาวบ้านที่อาศัยอยู่แถบตำบลเขารูปข้าง มักจะนำเอาเครื่องสักการบูชาไปถวาย ณ ศาลทวดข้าง และจัดรูปเทียนเพื่อไหว้ขอพรทวดอย่างอยู่เป็นประจำ

1.3.2.3 ทวดเสือ

สังคมไทยมีเรื่องเล่าเกี่ยวกับเสือที่มีวิญญาณชั่วร้ายสิ่งสู่ เรียกว่า เสือสมิง อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะทางภาคเหนือของประเทศ ดังมีเรื่องเล่ากันต่อ ๆ มาว่า เสือสมิง คือ ผีหรือปีศาจที่มีรูปเป็นเสือโคร่งขนาดใหญ่ มักออกกินคนเป็นอาหาร ชาวบ้านเชื่อกันว่า เป็นเสือที่เกิดอาคมของผู้มีวิชา บ้างก็ว่าเสือสมิงคือเสือที่กินคนเข้าไปมากแล้ว ดวงวิญญาณของคนที่ถูกกินได้สิงสู่อยู่ในเสือตัวนั้น จนกลายเป็นเสือสมิงในที่สุด นอกจากนี้ ยังเล่ากันอีกว่าเสือสมิงนั้นมีรูปร่างเป็นคนธรรมดาในตอนกลางวัน แต่ในเวลากลางคืนจะกลายร่างเป็นเสือเพื่อออกมาหาเหยื่อ และมักจะล่องลวงเหยื่อด้วยการกลายร่างกลับเป็นคนอีกครั้ง

เนื่องจากเสือตัวนั้นนับว่าเป็นสัตว์ดุร้ายอีกชนิดหนึ่งที่มีให้พบเห็นได้ง่ายในสมัยก่อนที่ทรัพยากรป่าไม้ยังมีมาก สัตว์เหล่านี้จึงมีมาก แต่ก็เป็นที่หวาดกลัวของชาวบ้านพากันหวาดกลัว ด้วยพลังกำลังที่มีมากและความดุร้ายทำให้ไม่มีชาวบ้านธรรมดาไว้รักษาอาคมคนใดกล้าพอที่จะเผชิญหน้ากับสัตว์ชนิดนี้

ในท้องถิ่นไทยภาคใต้มีความเชื่อเรื่องเสือศักดิ์สิทธิ์อยู่มาก เรียกว่า “ทวดเสือ” เป็นความเชื่อเรื่องทวดที่ปรากฏในรูปสัตว์อีกชนิดหนึ่ง ที่มีการเล่ากันมากในท้องถิ่นไทยภาคใต้ โดยมีเรื่องเล่ากันมาว่า ทวดเสือเดิมเทวดาที่มีอิทธิฤทธิ์หรือเป็นคนที่มีความวิชาอาคมมาก สามารถกลายร่างเป็นเสือได้ บ้างก็ว่าเป็นเสืออายุมาก มีขนาดใหญ่กว่าเสืออื่น ๆ ที่ถูกวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับเข้าสิงเพื่อคอยปกป้องรักษาลูกหลานจากภัยอันตรายต่าง ๆ

เรื่องราวของทวดเสือที่เล่ากันในท้องถิ่นภาคใต้ปรากฏอยู่หลายเรื่อง เช่น ทวดโต้แสงหรือทวดเสือแห่งควนขี้แรด ทวดตาขุนดำและทวดโต๊ะปะหวัง ทวดเสือแห่งน้ำตก โตนงาช้าง จังหวัดสงขลา เป็นต้น

1.3.2.4 ทวดจระเข้

จระเข้ เป็นสัตว์น้ำที่มีความดุร้ายชนิดหนึ่ง และสามารถพบเจอได้มากในสมัยอดีต ตำนานความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับน้ำ จึงมักเล่าถึงจระเข้ให้ได้ยินอยู่เสมอ ส่วนทวดจระเข้ นั้น ว่ากันว่า เป็นจระเข้ที่มีขนาดใหญ่กว่าจระเข้ทั่วไป และมีอิทธิฤทธิ์อำนาจพิเศษเหนือกว่ามนุษย์และจระเข้ทั่วไป

“ทวดจระเข้” หรือ “จระเข้ทวด” จัดเป็นทวดครึ่งสัตว์ครึ่งเทวดาในลักษณะหนึ่ง ซึ่งในคติทางความเชื่อของชาวไทยท้องถิ่นภาคใต้ เชื่อกันว่าเป็น “จระเข้ศักดิ์สิทธิ์” หรือเรียกว่า “เข้เจ้า” อันมีดวงวิญญาณของบรรพชนสถิตอยู่ มีอำนาจที่จะสามารถให้คุณให้โทษแก่ผู้คนได้ (Chairot, 2006:93)

เรื่องเล่าเกี่ยวกับทวดจระเข้ในภาคใต้ของไทยปรากฏอยู่หลายเรื่อง เช่น เรื่องของทวดกลาย หรือ จระเข้ศักดิ์สิทธิ์ในอำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช ชาวบ้านเล่ากันว่า ในอดีตทวดกลายเป็นชาวมุสลิมที่เคร่งครัดในทางศาสนาและมีวิชาอาคมที่สืบเชื้อสายมาจากเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชซึ่งสืบเชื้อสายมาจากเจ้าเมืองไทรบุรีอีกที ต่อมาเกิดเรื่องบาดหมางกับทางกรุงศรีอยุธยาและเจ้าเมืองนครศรีธรรมราชคนใหม่ที่ทางกรุงศรีอยุธยาแต่งตั้ง จึงรบรากับจนทวดกลายได้เสียชีวิตลง ชาวบ้านเชื่อกันว่า ดวงวิญญาณของทวดกลายยังมีได้ไปไหนแต่ยังสถิตอยู่ที่คลองกลายจึงมีการตั้งศาลทวดกลาย อยู่บริเวณสะพานฝั่งตำบลสระแก้ว วันดีคืนดี ทวดกลายจะปรากฏตัวออกมาในรูปของจระเข้ใหญ่

ทวดจระเข้แห่งคลองวง จังหวัดสงขลา ผู้เฒ่าผู้แก่ชาวสงขลาเล่ากันมาว่า ในอดีตในคลองวงมีจระเข้ใหญ่มากตัวหนึ่ง มีขนาดใหญ่กว่าจระเข้ทั่วไป เป็นจระเข้ศักดิ์สิทธิ์ และมีนิทานเล่ากันมาว่า จระเข้แห่งคลองวงตัวนี้มีความรักและกตัญญูต่อทวดเหนียวซึ่งเป็นหญิงสาวที่มีจิตเมตตาเคยช่วยชีวิตจระเข้เอาไว้จากความตาย ทั้งยังคอยซื้อขนมเงินให้จระเข้กินอีกด้วย ทำให้จระเข้ตัวนี้คอยว่ายน้ำอยู่ใกล้ ๆ เรือของทวดเหนียวเสมอ และเมื่อทวดเหนียวเสียชีวิตลง จระเข้ตัวนี้ก็ได้เดินทางมางานศพของด้วยเหนียวด้วย แต่หลังจากงานศพเสร็จสิ้นไปก็ไม่มีใครได้เห็นตัวของจระเข้ขึ้นอีก มีเพียงตำนานทวดจระเข้แห่งคลองวงที่เล่าสืบกันมา และศาลทวดจระเข้เท่านั้นที่กลายเป็นที่เคารพบูชาของชาวบ้าน

นอกจากนี้ ตำนานเรื่องทวดจระเข้ยังมีเล่ากันทั่วไปในท้องถิ่นภาคใต้ โดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ที่มีแม่น้ำลำคลอง เช่น ทวดจระเข้หัวเขาแดง ทวดจระเข้คลองบางกล้า ทวดแหลมจาก ของจังหวัดสงขลา, ทวดจระเข้คลองนางเรียม ทวดตาขุนเล่ากันแถบทะเลน้อย บริเวณจังหวัดสงขลาและจังหวัดพัทลุง, ทวดพญาท่าข้าม จังหวัดสุราษฎร์ธานี, ทวดโต๊ะหินขวาง จังหวัดกระบี่ (Chairot, 2006) เป็นต้น

2. บทบาทของความเชื่อเรื่องวิญญานบรรพบุรุษต่อสังคมกับแนวคิดพุทธศาสนา

นักวิชาการหลายท่านศึกษาเรื่องของความเชื่อเรื่องวิญญานบรรพบุรุษ ความเชื่อเรื่องเปรต และความเชื่อเรื่องเทวดาหรือทวดในวัฒนธรรมท้องถิ่นไทยภาคใต้ พบว่าความเชื่อเหล่านี้มีบทบาทสำคัญต่อชุมชนและสังคมในหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นในด้านสังคมความเป็นพวกพ้อง ด้านเศรษฐกิจการประกอบอาชีพ ด้านการควบคุมสังคม ด้านศิลปวัฒนธรรม และประเพณี ตลอดจนด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

Bunchuai (2001) ได้ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากความเชื่อเรื่องทวดในคาบสมุทรมหานคร จังหวัดสงขลา พบว่า ความเชื่อเรื่องทวดทำให้เกิดอาชีพในท้องถิ่น ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นหมู่เป็นพวกเดียวกัน ตลอดจนทำให้เกิดกลไกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

Rueangnarong (2016) กล่าวว่า ผีตายายนั้นเป็นความเชื่อของชาวลำพูนที่แฝงความหมายเชิงแสดงออกซึ่งคารวะธรรมโดยเฉพาะความกตัญญูต่อบรรพบุรุษ

จากการศึกษาบทบาทของความเชื่อเรื่องวิญญานบรรพบุรุษต่อสังคม บทบาทเหล่านี้สัมพันธ์กับแนวคิดทางพุทธศาสนา คือ แนวคิดทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว กับแนวคิดเรื่องความกตัญญูทดแทนที่ ดังนี้

2.1 แนวคิดทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว

แนวคิดทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว เป็นแนวคิดที่สัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องวิญญานบรรพบุรุษของคนไทยถิ่นใต้อย่างชัดเจน นับตั้งแต่มีการอธิบายว่าวิญญานบรรพบุรุษในรูปลักษณะต่าง ๆ เป็นผลมาจากกรรมดี ชั่ว หรือ บุญ บาป ที่ได้เคยสร้างไว้เมื่อครั้งเป็นมนุษย์ธรรมดา

วิญญานบรรพบุรุษที่เคยสร้างกรรมดีหรือสร้างบุญไว้ก่อนเมื่อตายจากความเป็นมนุษย์ ก็จะไปเกิดเป็นเทวดา เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่ชาวใต้เรียกกันว่า ทวด มีอำนาจอิทธิฤทธิ์เหนือมนุษย์ทั้งหลาย สามารถลดบันดาลสิ่งดี ร้ายต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นได้ มีหน้าที่ปกป้องรักษาให้ลูกหลานที่ประพฤติปฏิบัติดีให้อยู่ดีมีความสุข แคล้วคลาดจากภัยอันตรายต่าง ๆ นานา และลงโทษลูกหลานที่ประพฤติปฏิบัติชั่วด้วยเคราะห์ภัยต่าง ๆ หรือหากลูกหลานไม่แสดงออกซึ่งความเคารพศรัทธาที่มีต่อบรรพบุรุษไม่ว่าบรรพบุรุษเหล่านั้นจะเกิดอยู่ในรูปใด จะมีผลบุญหรือบาปติดตัวก็ตาม ภัยร้ายต่าง ๆ ย่อมจะเกิดขึ้นแก่เขาคนนั้นและครอบครัว

ของเขาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ อันเป็นผลจากอิทธิฤทธิ์บันดาล คนส่วนมากจึงพยายามหลีกเลี่ยงคำพูดหรือการกระทำต่าง ๆ ที่เชื่อว่าจะนำมาซึ่งภัยร้ายเหล่านั้น แต่หากผลออกหรือกระทำสิ่งเหล่านั้นไปแล้ว เพื่อเป็นการแก้ไขความผิดพลาดจึงได้มีการสร้างพิธีกรรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อเป็นการขอขมา ก่อนที่ภัยร้ายจะเกิดแก่ตัวหรือก่อนที่ภัยเหล่านั้นจะทวีความรุนแรงมากขึ้น

แนวคิดทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว จึงไม่เพียงเกี่ยวข้องกับวิญญาณบรรพบุรุษเท่านั้น แต่กลับเกี่ยวข้องกับคนที่ยังมีชีวิตอยู่ด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ผลจากการปฏิบัติหรือการแสดงออกต่อวิญญาณบรรพบุรุษจะส่งผลต่อผู้ปฏิบัติด้วยเสมอ หากปฏิบัติดีก็ได้รับผลดี หากปฏิบัติไม่ดีก็จะได้รับผลร้าย ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้เช่นเดียวกัน

2.2 แนวคิดเรื่องความกตัญญูตเวที

การอธิบายหรือเล่าต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่นที่ว่า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่มีพลังอำนาจ มีอิทธิฤทธิ์บันดาล ดี-ร้ายต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นกับผู้คนได้ เป็นบรรพบุรุษที่ได้ตายไปในอดีต ยังคงรักและผูกพันกับลูกหลาน

ดวงวิญญาณของท่านเหล่านั้นจึงยังไม่ไปไหน แต่ได้ปรากฏในรูปแบบอื่น ๆ เพื่อคอยปกป้องรักษาคุ้มครองลูกหลานให้พ้นภัยอันตราย มีชีวิตที่เป็นสุขมีความเจริญในชีวิต ทำให้ผู้คนเกิดความศรัทธาในบุญบารมี ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความผูกพันในฐานะที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์เหล่านั้นเปรียบเสมือนญาติผู้ใหญ่ในครอบครัวของตน ต่างกันเพียงแต่ท่านคือญาติผู้ใหญ่ที่ล่วงลับไปแล้วเท่านั้น

นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ในรูปแบบเครือญาตินี้ ยังอาจหมายถึงเครือญาติที่มีได้ประกอบกรรมดีไว้มากนักร่วมครั้งเป็นมนุษย์ พอตายไปจึงไปเกิดอยู่ในภพภูมิอื่นอันอยู่อย่างทุกข์ทรมานเป็นเปรต มีรูปร่างประหลาด และอยู่อย่างทุกข์ทรมาน แต่ด้วยความผูกพันที่มีต่อลูกหลาน จึงพยายามหาทางกลับมาพบเจอเยี่ยมลูกหลานของตน

การอธิบายถึงสายใยความผูกพันของคนกับสิ่งที่มองไม่เห็นเหล่านี้ในรูปแบบของเครือญาติได้ทำให้ความกลัวต่อสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ถูกลดทอนลง มีผลให้คนกลุ่มหนึ่งแสดงออกด้วยการปกป้องรักษา ให้ความดูแลเอาใจใส่ต่อสัตว์ ต้นไม้ สถานที่ อันมีความเกี่ยวข้องกันบรรพบุรุษเหล่านั้น ตลอดจนการเอาใจด้วยการเช่นสรวงบูชา มีการแสดงความเคารพศรัทธาออกมาในรูปแบบของพิธีกรรมต่าง ๆ

ดังนั้น ไม่ว่าวิญญาณของบรรพบุรุษจะกลายเป็นผี เป็นเทวดา มีอำนาจอิทธิฤทธิ์หรือกลายเป็นเปรต เกิดจากบุญบาปที่ทำเมื่อครั้งยังมีชีวิตเป็นมนุษย์ สำหรับคนรุ่นหลังแล้วต่างรับรู้และเชื่อไปในทิศทางเดียวกันว่า ตนคือลูกหลาน และวิญญาณเหล่านั้นคือบรรพบุรุษอันมีคุณ พ่อแม่ ปู่ย่าตายายชาวดั้งจึงสั่งสอนลูกหลานในตระกูลเรื่อยมาว่า สิ่งทีลูกหลานควรแสดงออกต่อวิญญาณบรรพบุรุษเหล่านั้นคือความกตัญญูรู้คุณ และตอบแทนคุณนั้นด้วยการแสดงออกซึ่งความเคารพ การบูชา จึงเกิดมีพิธีกรรมขึ้นเป็นช่องทางที่ลูกหลานและบรรพบุรุษทั้งหลายจะได้ติดต่อสื่อสารกัน กลายเป็นการปฏิบัติที่สืบทอดร่วมกันเป็นประเพณีประจำถิ่น

สรุปและอภิปรายผล

ความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณบรรพบุรุษของคนใต้ สามารถแบ่งเป็นความเชื่อเรื่องผีคือ ผีครุหมอและผีตายาย เชื่อว่าเป็นวิญญาณบรรพบุรุษที่ตอนเป็นมนุษย์มีความเก่งกล้าสามารถในเรื่องต่าง ๆ และเป็นที่เคารพนับถือของคนทั่วไป ความเชื่อเรื่องเปรต ซึ่งเป็นวิญญาณบรรพบุรุษที่เคยทำบาปสร้างกรรมชั่วไว้มากเมื่อยังเป็นมนุษย์ เมื่อตายไปจึงเกิดเป็นเปรต มีรูปร่างประหลาด และทุกข์ทรมาน และความเชื่อเรื่องเทวดา หรือที่คนไทยถิ่นใต้เรียกว่า ทวด ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับสัตว์ใหญ่ที่มีความดุร้าย ได้แก่ กู ช้าง เสือ และจะระเซ่ตลอดจนเชื่อมโยงกับต้นไม้และสถานที่ที่มีความพิเศษต่าง ๆ

วิญญาณบรรพบุรุษ ได้แก่ “ผี” “เปรต” และ “เทวดา” หรือ “ทวด” สัมพันธ์กับแนวคิดทำดีได้ดีทำชั่วได้ชั่วทางพุทธศาสนาอย่างเห็นได้ชัด เนื่องจากวิญญาณบรรพบุรุษตามความเชื่อเหล่านี้มีผลมาจากกรรม

ตี-ชั่วจากอดีต ความเชื่อต่าง ๆ ของคนใต้ทั้งความเชื่อเกี่ยวกับผีครุหมอ ผีตายาย ความเชื่อเรื่องเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือทวด ที่เชื่อมโยงกับสิ่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็น สัตว์ ต้นไม้ หรือสถานที่ หรือแม้แต่ความเชื่อเรื่องเปรต อยู่ภายใต้แนวคิดหลักเดียวกัน คือ การเล่าเรื่องว่าบรรพบุรุษที่ล่วงลับไป ได้เกิดใหม่ในรูปที่เหมือนหรือต่างกันล้วนมาจากบุญบาปที่ได้กระทำเมื่อครั้งยังมีชีวิต

หลังจากความตายไม่ว่าบรรพบุรุษจะกลายเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือไม่ ย่อมปรารถนาจะได้อยู่ใกล้กับลูกหลานทั้งสิ้น ก็ด้วยความรักความผูกพันแบบเครือญาติ ในขณะเดียวกัน

ชาวบ้านซึ่งเชื่อว่าเป็นลูกหลานก็ต้องแสดงออกซึ่งความกตัญญูรู้คุณ ต้องเคารพบูชาดวงวิญญาณของบรรพบุรุษเหล่านั้น และหลีกเลี่ยงจากการแสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่เป็นการลบหลู่ การไม่เคารพ เพื่อมิให้บรรพบุรุษเหล่านั้นโกรธและดลบันดาลเรื่องร้ายให้เกิดขึ้น คำว่าของ Rueangnarong (2016) ที่ว่า ฝึบบรรพบุรุษเป็นความเชื่อของชาวไทยที่แฝงความหมายเชิงแสดงออกซึ่งคารวะธรรมโดยเฉพาะความกตัญญู

References

- Bunchuai, A. (2001). **Sueksa tamnan lae khwamchuea Kiaokap tuat nai khapsamuth satingphra Changwat Songkhla.** (In thai) [Study the Myths and Beliefs about the Tuat in the Satingphra Peninsula. Songkhla]. Bachelor's Thesis, Thai folklore, Thaksin University, Songkhla.
- Chairot, K. (2006). **Tuat nai rup sat (tuatngu tuatchorake tuatchang lea tuatsuea).** (In thai) [Sacred Animals (Sacred Snakes Sacred Crocodile Holy Elephant and the Sacred Tiger)]. Songkhla: Wanida Printing.
- Haotrakun W. (2017). *Sueksa khwamchuea rueang pret nai prapheni sat duean sip : korani sueksa prachakon tambon naimueang Amphoe Mueang Changwat Nakhon Si Thammarat.* (In thai) [A Study of Beliefs in Beavis in the History of Sat Duean Sip: A Case Study of Population in Nai Mueang Subdistrict, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province]. **Journal of Nakhon Lampang Buddhist College.** 6(2): 9-18.
- Inthamano, S. (2011). **Tuat : lomhaichai haeng kan damrong yu nai krasae khwam thansamai.** (In thai) [Tuat: A breath of existence in the modern trend]. Master's Thesis, Prince of Songkhla University.

- Ninlakan, L. (2018). “*watthanatam khwamchuea kap kanchatkan sattha khong chumchon*”. (In thai) [“Culture, Beliefs and Community management”]. **Narkbhut Paritat Journal Nakhon Si Thammarat Rajabhat University**, 10(2): 11-20.
- Royal Institute. (2011). **Photchananukrom Sap Wannakhadi Thai samai Sukhothai Traiphumphruang**. (In thai) [Thai Literature Dictionary in the Sukhothai Period, Trai Phumphruang]. (2nd ed.). Bangkok: Royal Institute.
- Rueangnarong, P. (2016). **wannakam lae pasa thin tai**. (In thai) [Literature and Southern Dialects]. Bangkok: Sathapornbooks.
- Rueangnarong, P. (2010). **100 Rueang mueang tai**. (In thai) [100 Stories of Southern Thai]. Bangkok: Amarin.
- Sakunasing, L. (2013). **Khwamchuea lae prapheni: koet taengngan tai**. (In thai) [Beliefs and Traditions: Birth, Marriage, Death]. Bangkok: Phrao Press (2002).

การศึกษานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา
และการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕
จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ

A Study of Learning Achievement on the
Literature Critical Thinking Unit and Analytical Thinking of
Twelfth Grade Students through the Six Thinking Hat Method

โอภาส ขำมะลิ¹/ สิรินาถ จงกลกลาง²
Aophat Khammalang¹/ Sirinat Jongkonklang²

---

^{1,2}Curriculum and Instruction Program,
Faculty of Education Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Nakhon Ratchasima 30000, Thailand
Email: opas657@gmail.com

Received: July 22, 2019
Revised: August 10, 2019
Accepted: August 12, 2019

Abstract

This research article aims to 1) compare learning achievement on the literature critical thinking unit of 12th grade students before and after using six thinking hats method 2) compare learning achievement after the lessons integrated with six thinking hats method with the criterion 70 per cent 3) compare students' analytical thinking skill before and after using six thinking hats method 4) study learning retention on learning achievement after learned through the six thinking hats method and 5) study learning retention on students' analytical thinking after the lessons integrated with

the six thinking hats method. The research samples were 41 12th grade students from Lamplaimat School, Amphoe Lamplaimat, Buriram Province in in second semester of the academic year 2018 selected by cluster random sampling. The instruments of this study consisted of 6 learning lesson plans 12 hour, learning achievement tests about literature critical thinking and analytical thinking tests were implemented and analyzed by percentage, average, standard deviation and t-score. The study revealed that; 1) After learning through the six thinking hats method, students' learning achievement was higher than before using the method at the .05 level of significance. 2) Students' learning achievement was higher than 70 percent criteria at the .05 level of significance. 3) The analytical thinking skill of after using the six thinking hats method was higher than before at the statistical significance of .05. 4) The learning retention of learning achievement was not a significant difference at the .05 level. 5) The learning retention of student' analytical thinking was a significant difference at the .05 level.

Keywords: Six thinking hats, Analytical thinking, Learning retention

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ 4) ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบและ 5) ศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ

จังหวัดบุรีรัมย์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 41 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 6 แผน 12 ชั่วโมง 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา และ 3) แบบวัดการคิดวิเคราะห์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ พบว่า หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 4) ความคงทนในการเรียนรู้ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 และ 5) ความคงทนในการเรียนรู้การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การคิดแบบหมวกหกใบ, การคิดวิเคราะห์, ความคงทนในการเรียนรู้

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงทั้งการเมือง เศรษฐกิจ วิถีชีวิต วัฒนธรรม การสื่อสารและเทคโนโลยีที่มีความเจริญรุดหน้า ข้อมูลข่าวสารส่งถึงทั่วทุกมุมโลกอย่างรวดเร็ว คนไทยจำเป็นต้องเรียนรู้ให้รวดเร็วขึ้น รู้เท่าทันผู้อื่นและสังคม อยู่ในสังคมอย่างมีความสุข การศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการศึกษาที่เน้นให้คนมีปัญญาจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะกระบวนการ สร้างความรู้ด้วยตนเองและสามารถถ่ายโอนความรู้ นำความรู้ไปใช้ได้ จัดให้สอดคล้องกับความสนใจความถนัดและศักยภาพของผู้เรียน เน้นการผสมผสานสาระการเรียนรู้หรือเน้นบูรณาการค้นคว้าจากแหล่งความรู้หลากหลาย ทั้งแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตและแหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีชีวิต สามารถพัฒนาปัญญาหลากหลายด้าน ตลอดจนมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ทักษะที่สำคัญในการที่ผู้เรียนใช้เพื่อสร้าง

ความรู้ นั้นคือ กระบวนการทางปัญญาซึ่งหมายถึงการคิดและกระบวนการคิด ในการจัดการเรียนการสอนนั้น ผู้สอนต้องมีการส่งเสริมจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการสอนและอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ (Dechakhu and Yindeesuk, 2014: 134)

ภาษาไทย มีความสำคัญมาก เพราะนับว่าเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และเป็นเครื่องมือสื่อสารสำคัญที่สุดของคนไทย เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพสำหรับคนไทยทุกคน นอกจากนี้ภาษายังเป็นเครื่องมือในการพัฒนาบุคลิกภาพส่วนบุคคล สร้างเสริมความสามัคคีอันดีในหมู่คณะให้ประชาชน สังคม และประเทศชาติมีความเจริญรุ่งเรือง (Somprayun, 2010: 187) ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพความสามารถในการคิด ซึ่งการมีทักษะการคิดจะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ทำให้สามารถแก้ปัญหา รวมทั้งเลือกตัดสินใจได้อย่างเหมาะสมและมีเหตุผลในยุคข่าวสารเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้า (Susaorat, 2013: 5)

การคิดวิเคราะห์เป็นการคิดประเภทหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้และการดำเนินชีวิต เป็นพื้นฐานการคิดทั้งหมด บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะมีความสามารถอื่น ๆ เหนือกว่าบุคคลทั่วไป ทั้งทางด้านสติปัญญาและการดำเนินชีวิต (Susaorat, 2013: 5) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะเป็นข้อเท็จจริง หรือความคิดเห็นได้ จัดประเภทสิ่งต่าง ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ มีความกระจ่างชัดเจน เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ การแสวงหาความรู้ สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ใกล้เคียงความเป็นจริง นำไปสู่การตัดสินใจที่เหมาะสม แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล (Sinthaphanon, 2012: 31)

สภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนภาษาไทยในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานได้ เนื่องจากมีปัจจัยจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่ยังไม่สามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้มากนัก ผู้เรียนไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ไม่มีความสุขในการเรียน ทำให้ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ (Suttirat, 2010: 3-4)

จะเห็นว่าความต้องการด้านคุณภาพ ของมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการคิด โดยได้เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้กระบวนการคิดเพื่อให้

เกิดทักษะและสามารถนำไปปรับใช้ได้ในชีวิตจริง แต่จากผลการสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนลำปลายมาศ ปีการศึกษา 2558-2560 นักเรียนมีคะแนนสาระวรรณคดีและวรรณกรรม ร้อยละ 50.80 ร้อยละ 46.32 ร้อยละ 43.52 ตามลำดับและจากรายงานผลการทดสอบแห่งชาติ (องค์การมหาชน) สาระที่ควรเร่งพัฒนาเนื่องจากมีคะแนนเฉลี่ยของโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ คือ สาระวรรณคดีและวรรณกรรม ซึ่งถือว่าเป็นสาระที่มีความสำคัญเพราะ เป็นมรดกอันงดงามของภาษา ภูมิปัญญา ที่มีคุณค่าของชาติ โดยตัวชี้วัดในสาระวรรณคดีและวรรณกรรมเน้น การคิดวิเคราะห์จากวรรณคดีและวรรณกรรม แต่ผลการทดสอบระดับชาติ บ่งชี้ว่าครูควรพัฒนาผู้เรียนด้านทักษะในสาระวรรณคดีและวรรณกรรม เนื่องจากผลการสอบต่ำกว่าระดับชาติ ผลคะแนนดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และความสามารถในการวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนา (Lamplaimat School, 2018: 5)

การจัดการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาการคิดเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียน ได้ฝึกฝนและเกิดทักษะในการคิด ซึ่งมีผู้เสนอรูปแบบการคิดที่ช่วยให้ผู้เรียนพยายามคิด ทั้งคิดให้รอบ คิดทั้งจุดดี จุดด้อย จุดที่น่าสนใจ คือ De Bono ซึ่งได้พัฒนารูปแบบการคิด ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ โดยใช้สีของหมวกเป็นเครื่องหมายในการกำหนดทิศทางการคิด สามารถทำให้คิดเรื่องเดียวได้ 6 ทิศทาง 6 มุมมอง ช่วยให้รอบคอบและคิดง่ายขึ้น (De Bono, 1999: 11) การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ มุ่งเน้นพัฒนาทักษะการคิดให้มีความสามารถด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ได้อย่างเป็นขั้นตอน กระตุ้นให้สามารถคิดและตั้งคำถาม กระตุ้นให้เกิดความสนใจใฝ่รู้ และคิดหาคำตอบที่ถูกต้อง ผู้เรียนได้ถูกคิดเกิดข้อสงสัย ใคร่รู้เพื่อแสวงหาคำตอบและความรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด ผู้เรียนจึงคิดได้และคิดเป็น ลักษณะเด่นคือการใช้คำถามหมวกหกใบ คือ “สีหมวก” ได้แก่ หมวกสีขาว หมวกสีแดง หมวกสีเหลือง หมวกสีดำ หมวกสีเขียว และหมวกสีฟ้า เป็นกรอบแนวการตั้งคำถามเพื่อค้นหาคำตอบ ผู้เรียนสามารถค้นหาคำตอบเรื่องใดเรื่องหนึ่งได้อย่างรอบด้าน และได้แสดงบทบาทการคิดในทุกแง่มุมของหมวก และยังช่วยพัฒนาทางด้านอารมณ์และความรู้สึก ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยเพิ่มพูนทักษะการคิดของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Office of the Education Council, 2007: 1)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมีความสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบที่มีผลต่อความคงทนในการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ กับเกณฑ์ร้อยละ 70
3. เพื่อเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ
4. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ
5. เพื่อศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ของการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบเป็นการนำสีมาเป็นชื่อหมวก เพื่อเป็นสัญลักษณ์ในการสื่อความหมายแทนการคิดด้านต่าง ๆ ซึ่งแต่ละสีจะมีความหมายที่ แตกต่างกันไป ลักษณะการคิดนั้นจะมีความสัมพันธ์กับความหมายของสีนั้นด้วย หมวกที่มีสีต่างกันแทนประเภทของการคิดในแต่ละแบบ เมื่อผู้สวมหมวกใบใดก็จะต้องทำหน้าที่คิดแบบนั้น (De Bono, 1992: 192-195)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบมาใช้ในกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนคิดหลากหลายรอบด้านไม่คิดในแง่มุมใดมุมหนึ่งเท่านั้น

เป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรอบคอบ ก่อนที่จะตัดสินใจ ส่งผลให้สามารถทำงานต่าง ๆ สู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีขั้นตอนที่ปรับจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบของ De Bono (1991: 18-19) ดังนี้ 1) ชี้นำ ครูจัดกิจกรรมเน้นกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ 2) ขั้นปฏิบัติ นักเรียนรับสารด้วยการอ่าน ฟัง ดู แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบโดยใช้หมวกลักษณะเป็นชุด 3) ขั้นสรุป ทบทวน สรุป อภิปรายแลกเปลี่ยนสิ่งที่ได้เรียนรู้ และ 4) ขั้นวัดผล โดยให้นักเรียนทำแบบฝึกทักษะ ส่วนการคิดวิเคราะห์ เป็นการกลั่นกรองข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์หรือสิ่งนั้น ๆ เพื่อชี้ให้เห็นส่วนต่าง ๆ โครงสร้าง และแหล่งข้อเท็จจริง (Jame W. Potter (2005: 52) ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการคิดวิเคราะห์ของ Bloom (1956:201-207) ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ความสำคัญ 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และ 3) การวิเคราะห์หลักการ และผู้วิจัยยังสนใจศึกษา ความคงทนในการเรียนรู้ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ซึ่งเป็นกระบวนการของสมองที่เก็บเอาสิ่งที่เรียนรู้ไว้ และสามารถที่จะนำออกมาใช้ในสถานการณ์ที่จำเป็นได้ (Thonggok, 1994: 171) โดยวัดด้วยวิธีการการรู้จัก (Recognition) หลังการจัดการเรียนรู้ ผ่านไป 2 สัปดาห์ (Tengtrairat, 2011: 139) มีกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบการทดลองเบื้องต้น (Pre-Experimental Designs) มีกลุ่มตัวอย่าง 1 กลุ่ม และมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One group pretest-posttest design) (Luenam, 2018: 229)

2. ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ โรงเรียนลำปลายมาศ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 6 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 225 คนกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 จำนวน 41 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) (Tanya, 2013:113) โดยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างสัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง เป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ตัวจัดกระทำ ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหวมวกทกใบ และตัวแปรที่ศึกษาได้แก่

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา
- 2) การคิดวิเคราะห์ และ
- 3) ความคงทนในการเรียนรู้

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดการคิดวิเคราะห์ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหวมวกทกใบ รายวิชาภาษาไทย 6 รหัสวิชา ท31102 หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง ดังนี้ 1) สามัคคีเภทคำฉันท์ 2) ตำนานครุฑขุนาค 3) นิทานท้องถิ่นท้าวปาจิตนางอรพิม 4) ภาพยนตร์สั้น เรื่อง "เซย" 5) นิทานพื้นบ้านอีสานผาแดง นางไอ่ และ 6) เพลงเลือกคำว่าเจ็บเก็บไว้คนเดียว และหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญซึ่งพิจารณาตามแบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (Tanya, 2005: 161-162) สรุปว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.89

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

3.2.1 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรม พิจารณาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามตัวชี้วัด จุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก ซึ่งหาคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับตัวชี้วัด ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 จากนั้นนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความยากง่ายซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.24 ถึง 0.80 และค่าอำนาจจำแนกซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.28 ถึง 0.68 และหาค่า นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder และ Richardson (Tanya, 2011: 172) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

3.2.2 แบบวัดการคิดวิเคราะห์ เป็นที่สร้างขึ้นตามองค์ประกอบการคิดวิเคราะห์ของ Bloom ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ การวิเคราะห์ความสำคัญ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ และการวิเคราะห์หลักการซึ่งหาคุณภาพ โดยผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับองค์ประกอบของการคิดวิเคราะห์ ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 จากนั้นนำแบบวัดการคิดวิเคราะห์ทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความยากง่ายซึ่งมีค่าตั้งแต่ 0.28 ถึง 0.79 และค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.21 ถึง 0.61 และหาค่า นำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดการคิดวิเคราะห์ทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 ของ Kuder และ Richardson (Tanya, 2011: 172) ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.92

4. การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดการคิดวิเคราะห์ทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา จำนวน 6 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ชั่วโมง เมื่อทดลองสอนครบตามแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วจึงทดสอบหลังเรียนด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์แบบวัดฉบับเดิม จากนั้นเมื่อเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ จึงทดสอบความคงทนในการเรียนรู้ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ด้วยแบบวัดฉบับเดิม

วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าร้อยละ (%) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากนั้นเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ ก่อนเรียนกับหลัง

เรียน และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนกับการทดสอบเมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์โดยทดสอบค่าที่แบบไม่อิสระ (t-test for dependent) และเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยทดสอบค่าที่แบบกลุ่มเดียวกับเกณฑ์ (t-test for one sample)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา และการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบมีผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	41	30	7.22	2.29	30.814*	.000
หลังเรียน	41	30	21.66	1.87		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	คะแนน ร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	41	30	21	21.66	1.87	2.260*	.015

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	41	30	7.15	2.47	31.360*	.000
หลังเรียน	41	30	20.90	1.28		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณ์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ และการทดสอบเมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ .05 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบกับการทดสอบเมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	41	30	21.66	1.88	1.308	0.198
ผ่านไป 2 สัปดาห์	41	30	22.15	2.50		

5. การคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ และการทดสอบเมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงว่าผู้เรียนไม่มีความคงทนในการเรียนรู้ดังตาราง 5

ตาราง 5 ผลการเปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบกับการทดสอบเมื่อผ่านไป 2 สัปดาห์

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	41	30	20.90	1.28	4.774*	.000
ผ่านไป 2 สัปดาห์	41	30	18.46	3.41		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลและสรุปผลการวิจัย

การศึกษาลักษณะสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณาและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ มีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่า เกณฑ์ร้อยละ 70 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ และรอบด้าน ตามลักษณะคำถามของหมวกแต่ละสี ซึ่งหน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณา เป็นการเรียนรู้เรื่องการวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมรูปแบบต่างๆ ผู้เรียนได้ฝึกวิเคราะห์ด้วยการตอบคำถามที่ตั้งตามลักษณะสี

ของหมวกทั้งหกใบ ช่วยให้คิดได้ง่ายขึ้นและกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ผู้เรียนจึงให้ความสนใจและกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก เกิดการจัดการความคิดที่เป็นระบบ โดยใช้กระบวนการกลุ่มและคิดไปในลักษณะเดียวกันพร้อม ๆ กัน จึงลดการยึดติดในความคิดของตนเป็นใหญ่ จนสามารถร่วมกันหาคำตอบได้อย่างรอบด้านที่แสดงถึงความหลากหลายของการคิดที่เป็นไปตามลักษณะคำถามของหมวกแต่ละสี ซึ่งสอดคล้องกับ Office of the Education Council (2550: 2-4) กล่าวว่าการพัฒนากระบวนการคิดด้วยการใช้คำถามหมวกการคิดหกใบ สามารถนำไปพัฒนาทักษะการคิด อารมณ์ และความรู้สึกของผู้เรียนได้อย่างเป็นขั้นตอนโดยการใช้สีของหมวกเป็นเครื่องหมายกำหนดมุมมอง หรือทิศทาง และดังที่ Sinthaphanon, (2012: 17) กล่าวว่าจัดการการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกการส่งเสริมให้ผู้เรียนคิดหลากหลายรอบด้านไม่คิดในแง่มุมใดมุมหนึ่งเท่านั้น เป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรอบคอบ ก่อนที่จะตัดสินใจ ส่งผลให้สามารถทำงานต่าง ๆ สู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นการฝึกประสบการณ์ในการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มได้อย่างดี

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Prasert (2011) ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ดินแดนร่มเย็นและการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และสูงกว่าร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sonchangreed (2016) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้พินิจวรรณกรรมและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

นอกจากนี้ความคงทนในการเรียนรู้ของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพินิจ พบว่าหลังเรียนและเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ ไม่แตกต่างกันแสดงว่าผู้เรียนมีความคงทนในการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ใช้ทักษะกระบวนการคิด มีอิสระในการแสดงความคิดเห็นตามลักษณะของสีหมวกแต่ละใบได้สวมบทบาทในการคิดที่หลากหลาย โดยไม่ยึดติดความคิดของตนเป็นหลัก อีกทั้งกิจกรรมวิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นเนื้อหาที่ผู้เรียนให้สนใจมากอยู่แล้ว การหาคำตอบจากวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องต่าง ๆ

จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้เรียน นอกจากนั้นผู้เรียนยังได้ร่วมกันคิดภายในชั้นเรียน เกิดการรับฟังการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนร่วมชั้น ทำให้ชั้นเรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และมีความคิดที่หลากหลาย ผู้เรียนได้ร่วมกันหาคำตอบที่เหมาะสมที่สุด ผู้เรียนจึงเข้าใจและจดจำได้ดีขึ้น นอกจากนี้ผู้เรียนยังได้รับการสอนด้วยวิธีเดิมซ้ำ ๆ จำนวน 6 แผน เวลา 12 ชั่วโมง จากวรรณคดีและวรรณกรรม 6 เรื่อง จึงส่งผลให้เกิดความคงทนในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Susaorat (2013:280) กล่าวว่าเทคนิคการสวมบทบาทของหมวกทั้งหกใบ นักเรียนจะมีโอกาสสวมบทบาทในการคิดทั้ง 6 แบบที่แตกต่างกัน การแสดงบทบาทสมมติ เป็นการฝึกแสดงบทบาทที่ชัดเจนในตัวเองและแสดงบทบาทอื่น ๆ ที่แตกต่างจากตัวเอง กำหนดและควบคุมความคิด เพื่อเป็นการควบคุมความคิดให้มีความคิดเฉพาะด้าน ฝึกให้คิดที่หลากหลาย และกระตุ้นให้เกิดความสมดุลในสมอง การคิดของมนุษย์มีหลายรูปแบบหลากหลายมุมมอง โดยกำหนดให้คิดที่ละรูปแบบจะเป็นเงื่อนไขในการสร้างความสมดุลของสารเคมีในสมอง ยังเกิดความสนุกสนานในการคิด ผู้เรียนจะกระตือรือร้นและสนใจในรูปแบบการคิดแต่ละรูปแบบ อันจะฝึกให้รู้จักคิดที่ชัดเจน และมีทิศทาง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaya (2013: 1134-1139) ได้วิจัยเรื่องผลการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบที่มีผลต่อความคงทนในการเรียนรู้ วิชาภูมิศาสตร์ พบว่าการเรียนจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบมีอัตราความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่าการเรียนรู้อัตโนมัติ

2. ผลการคิดวิเคราะห์ พบว่านักเรียนที่เรียนจากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ มีผลการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ช่วยให้ผู้เรียนฝึกคิดวิเคราะห์ จำแนกแยกแยะองค์ประกอบ แสดงความคิดเห็น ตรวจสอบข้อมูล หาความสัมพันธ์ของวรรณคดีและวรรณกรรม หรือเหตุการณ์ในเรื่องนั้น ๆ สามารถสรุปตัดสินใจ ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ De Bono (1999: 11) สามารถช่วยให้คิดง่ายขึ้น และคิดสร้างสรรค์ไปพร้อมกัน สามารถนำมาใช้พัฒนาทักษะการคิด อารมณ์ ความรู้สึกอย่างเป็นขั้นตอน นำไปใช้ได้ง่ายเพราะเป็นกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อน โดยจะใช้สีเป็นชื่อหมวก ได้แก่ สีขาว สีแดง สีดำ สีเหลือง สีเขียว และสีฟ้า เพื่อให้มองเห็นภาพของหมวกได้ง่ายซึ่งสีของหมวกแต่ละใบ สอดคล้องกับแนวคิดของหมวกแต่ละใบ และยังเป็นการบอกให้ทราบว่าต้องการให้คิดไปในทิศทางใด ประโยชน์ของการใช้หมวกจะช่วยให้ผู้เรียนพยายามคิด ทั้งคิด

ให้รอบ คืดทั้งจุดดี จุดด้อย จุดที่น่าสนใจ ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งนั้นๆ ช่วยให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการคิด ผู้เรียนจะรู้จักการใช้ความคิดวิเคราะห์ของตนเองและขยายไปสู่ระบบกลุ่ม การจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบจึงทำให้มีผลการคิดวิเคราะห์ที่สูงขึ้น

สอดคล้องกับ Sinthaphanon (2012: 33) ที่ได้เสนอแนวทางการฝึกคิดวิเคราะห์ โดยครูต้องกำหนดสิ่งสำเร็จรูปสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ หรือเรื่องราวเป็นตัวต้นเรื่องกำหนดคำถามหรือปัญหาเพื่อค้นหาความจริง จากนั้นให้ผู้เรียนพินิจวิเคราะห์แยกแยะสิ่งที่กำหนดให้ออกเป็นส่วนย่อย แล้วจึงสรุปเป็นคำถาม หรือตอบปัญหานั้น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chatsuwon (2013) ที่ได้ศึกษาการปฏิบัติการพัฒนาทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้โดยใช้เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ มีทักษะการคิดวิเคราะห์หลังปฏิบัติการสูงกว่าก่อนปฏิบัติการ และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Chongson (2556) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ หน่วยเศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบอยู่ในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 77.73 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Kenny (2003: 105-112) ที่ได้วิจัยเรื่องการศึกษาคิดวิเคราะห์ของนักศึกษาพยาบาล ด้วยเกมหมวกหกใบ แนวคิดของ Edward de Bono ที่ช่วยส่งเสริมการคิดเพื่อกระตุ้นการคิดวิเคราะห์โดยมีผู้เชี่ยวชาญดูแล ผลการวิจัยพบว่า เกมหมวกหกใบช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาพยาบาลฝึกคิดอย่างรอบด้าน ส่งเสริมให้เกิดการคิดวิเคราะห์อย่างสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาวิธีการช่วยเหลือผู้ป่วยได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ความคงทนในการเรียนรู้ของการคิดวิเคราะห์ พบว่าหลังเรียนและเวลาผ่านไป 2 สัปดาห์ แตกต่างกัน แสดงว่าผู้เรียนไม่มีความคงทนในการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจาก การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดขั้นสูง ที่ต้องอาศัยความสามารถในการจำแนกให้เหตุผล จับประเด็นเชื่อมโยงความสัมพันธ์ ต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องใช้เวลาในการฝึกฝน ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ใช้เวลาเพียง 12 ชั่วโมง และหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้เรียนไม่ได้รับการฝึกคิดวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลให้ไม่เกิดความคงทนในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ Charoenwongsak (2003: 63) ได้กล่าวว่าความคิดวิเคราะห์เป็นการคิดขั้นสูง ต้องมีทักษะความสามารถในการตีความ การวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ความรู้

ความเข้าใจในเรื่อง ที่จะวิเคราะห์ ความช่างสังเกต ช่างสงสัยและช่างถาม ความสามารถในการหาความสัมพันธ์เชิงเหตุผล เชื่อมโยงกับเรื่องที่เกิดขึ้น และต้องฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง จึงจะเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ ซึ่งสอดคล้องกับ Munkham (2011: 19) ที่กล่าวว่า การที่จะเกิดการคิดวิเคราะห์นั้นจำเป็นต้องมีกระบวนการที่เหมาะสม คือต้องกำหนดสิ่งที่ต้องการวิเคราะห์ ประเด็นข้อสงสัยจากปัญหาของสิ่งที่ต้องการจะวิเคราะห์ ซึ่งอาจจะกำหนดเป็นคำถามหรือเป็นการกำหนดวัตถุประสงค์ของการวิเคราะห์ เพื่อค้นหาความจริงสาเหตุ มีหลักการหรือกฎเกณฑ์พิจารณาแยกแยะ วิเคราะห์ทำการแยกแยะแล้วจึงสรุปคำตอบ รวบรวมประเด็นที่สำคัญเพื่อหาข้อสรุป ทั้งนี้การที่บุคคลจะเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ได้ จำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์และการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1.1 เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดที่เชื่อมโยงกับเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน อาจใช้เนื้อหาที่หลากหลาย เช่น ฝึกการคิดจาก ข่าวบทความ สารคดี

1.2 จากการศึกษาความคงทนในการเรียนรู้ครั้งนี้พบว่า การคิดวิเคราะห์ไม่เกิด ความคงทนในการเรียนรู้ เนื่องจากใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้น้อย หากต้องการศึกษา ความคงทนในการเรียนรู้ควรใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ที่มากกว่าการวิจัยครั้งนี้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ ในรายวิชาอื่น และระดับชั้นอื่น ๆ เนื่องจากการคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานของการคิดขั้นสูง ขึ้นไป

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการคิดประเภทอื่น เช่น การคิดอย่างมี วิจารณ์ญาณ การคิดสร้างสรรค์ เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคงทนในการเรียนรู้

References

Benjamin, S., B. (1979). **Taxonomy of Education Objectives.**

New York: David Mc Kay Company.

Charoenwongsak, K. (2003). **Kan khit wikhro.** (In Thai) [Critical Thinking].

Bangkok: Phet Kasem.

Chatsuwan, L. (2013). **Kanpatibatkan phatthana thaksa krabuankan khith wikhro doi chai theknik kan khith bæp muak hok bai klum sara kan rianru sangkhommasueksa satsana læ watthanatham radap chan matthayommasueksa pi thi nung rongrian Ban Non yanang sangkat samnakngan khet phuenthi kan sueksa prathom sueksa Ubon Ratchathani khet sam.** (In Thai)

[A Development of Analytic Thinking Skills by Using the Six-Hat Thinking Technique in the Learning Unit of Social Studies on Religion and Culture at Mattayom Suksa One Level in Ban Nonyanang School under Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 3]. Ubon Ratchathani: Ubon Ratchathani Rajabhat University.

De Bono, E. (1992). **Six thinking hats for school.** London: Haer

Brownlow Education

Dechakhu, P. (2014). **Kanchatkan rianru nai satawat thi 21.** (In Thai)

[Learning Management in the 21st Century]. Bangkok: Chulalongkorn University.

Jame W., Potter. (2005). **Becoming a Strategin Thinker Developing Skills for Success.** New Jersey: Person Prenit.

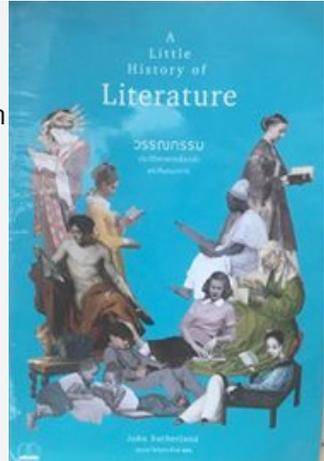
- Kaya, M. F. (2013). The Effect of Six Thinking Hats on Student Success in Teaching Subjects Related to Sustainable Development in Geography Classes. *Educational Sciences. Journal of Theory & Practice*, 13(2), 1134-1139.
- Lamplaimat School. (2018). **Raingan kanpramoen toneng khong sathan sueksa.** (In thai) [Self – Assessment Report]. Buriram: Lamplaimat School.
- Luenam, K. (2018). **Withikan wichai thangkan sueksa.** (In thai) [Education Research Methodology]. NaKhon Ratchasima:Korat Marketing Production.
- Munkham, S. (2011). **Konlayut kanson khit wikhro.** (In thai) [Analytical Teaching]. Bangkok: Phap Kanphim.
- Office of the Education Council. (2007). **Kanchatkan rianru bæp phatthana krabuan kan khit duai kan chai khamtham muak khwamkhit hok bai.** (In thai) [Learning Development Management The Use of Six Thinking Hats Method]. Bangkok: Ministry of Education.
- Prasert, K. (2011). **Kansueksa phon samrit thang kanrian nuai kan rianru dindæn romyen læ kan khit yang mi wicharanayan khong nakrian chan matthayommasueksa pi thi sam chak kanchatkan rianru duai theknik kan khit bæp muak hok bai.** (In thai) [A Study of Learning Achievement on The Land Green Unit and Critical Thinking of Matthayomsuksa 3 Students Using The Six Thinking Hats Technique]. *Journal of Ratchaphruek*, 9(2), 135-139.
- Sinthaphanon, S. (2012). **Phatthana thaksa kan khit tam næo patirup kansueksa.** (In thai) [Develop Thinking Skills Based on Educational Reform]. Bangkok: Techniques Printing.

- Somprayun, W. (2010). **Theknik kanson phasa Thai**. (In thai)
[Thai Language Teaching Techniques]. Bangkok: Dok Ya.
- Sonchangreed, S. (2016). **Kansueksa phon samrit thangkan rian nuai kan rianru phinit wannakam læ kan khit yang mi wicharanayan khong nakrian chan matthayommasuksa pi thi hok chak kan chatkan rianru duai theknik kan khit bæp muak hok bai**. (In thai) [A Study of Learning Achievement on The Literature Critical Thinking Unit and Critical Thinking Skill of Twelfth Grade Students through the Six Thinking Hats Method]. NaKhon Ratchasima: NaKhon Ratchasima Rajabhat University.
- Susaorat, P. (2013). **Kanphatthana kan khit**. (In thai) [Development of thinking]. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Suttirat, W. (2010). **Khvamkhith læ khvamkhith sangsan**. (In thai)
[Ideas and creativity]. Bangkok: Dok ya.
- Tanya, S. (2013). **Kanwichai thangkan sueksa**. (In thai) [Education research]. NaKhon Ratchasima: NaKhon Ratchasima Rajabhat University.
- Tengtrairat, J. et.al. (2011). **Chittawitthaya**. (In thai) [Psychology]. Bangkok: Thammasat University.
- Thongngok, N. (1994). **Chittawitthaya kanrian kanson**. (In thai)
[Teaching Psychology]. NaKhon Ratchasima: NaKhon Ratchasima Rajabhat

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

ชื่อหนังสือ	วรรณกรรม : ประวัติศาสตร์เรื่องเล่า แห่งจินตนาการ
ผู้แปล	สุรเดช โชติอุดมพันธ์
แปลจาก	A Little History of Literature (2013) ของ John Sutherland
ปีที่พิมพ์	2561
จัดพิมพ์โดย	กรุงเทพฯ: บริษัท บุ๊คสเคป จำกัด
จำนวนหน้า	424 หน้า

ปรากฏการณ์แห่งเรื่องเล่าสู่วรรณกรรมในหนังสือ “วรรณกรรม : ประวัติศาสตร์เรื่องเล่าแห่งจินตนาการ”

The Phenomenon of Narratives to Literature in the Book
"Literature: Historical Stories of Imagination"

ณภัทร เซาว์นวม / Napat Chawnuam

¹Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences
Buriram Rajabhat University
Buri Ram 31000, Thailand
Email: junenapat1985@gmail.com

Received: July 11, 2019
Revised: August 2, 2019
Accepted: August 6, 2019

Abstract

This article aims to study critical literature, literature: historical stories of imagination composed by Assoc. Prof. Dr. Suradech Chotidompant who translated from the work ‘Little History of Literature’ of Prof. John Sutherland’s. It is a book that tells the history of a storytelling that is

transmitted through time. Some of the stories are regarded as some epic that have been evaluated as literature; some of them have been appreciated as a literature; some of the aforementioned numbers were adapted and presented in the form of plays or movies. At the same time, the reading channel, receiving and storing a literature also evolved according to technological advances. As the book is developed as an e-book, it is the choice of readers and writers to receive and send information. The collected articles of Sutherland by its content not only provides literary history, the background of the literary creator of the modern era in the Western world and imposition of preliminary literary theory, but also inspires readers to keep an eye on human literary behavior and reflects their reading habits as well.

Keywords: narratives, literature, phenomenon

บทคัดย่อ

บทความนี้ศึกษาเชิงวิพากษ์หนังสือวรรณกรรมแปล : ประวัติศาสตร์เรื่องเล่าแห่งจินตนาการ ผู้แปลคือรองศาสตราจารย์ ดร. สุรเดช โชติอุดมพันธ์ แปลจากหนังสือ Little History of Literature ของศาสตราจารย์จอห์น ซัทเทอร์แลนด์ (Sutherland John) เป็นหนังสือที่ประมวลเรื่องราวของเรื่องเล่าซึ่งถ่ายทอดผ่านกาลเวลามาหลายยุคสมัย บางเรื่องได้รับการยกย่องเป็นมหากาพย์ บางเรื่องได้รับการประเมินค่าเป็นวรรณกรรม และบางเรื่องในจำนวนดังกล่าวถูกนำมาดัดแปลงและนำเสนอในรูปแบบละครเวทีหรือภาพยนตร์ ในขณะที่งานชิ้นนี้ช่องทางการอ่าน เสพรับและบรรจุวรรณกรรมก็วิวัฒน์ไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ดังที่มีการพัฒนารูปเล่มหนังสือเป็น e-book จึงเป็นทางเลือกของนักอ่าน และนักเขียนทั้งหลายในการรับสารและส่งสาร บทความรวมเล่มของซัทเทอร์แลนด์นอกจากให้ความรู้ด้านประวัติวรรณกรรม ภูมิหลังของนักสร้างสรรค์วรรณกรรมแห่งยุคสมัยในโลกตะวันตก และแทรกทฤษฎีวรรณกรรมศึกษาเบื้องต้นแล้ว เนื้อหายังมีนัยยะเชิญชวนให้ผู้อ่านจับตามองพฤติกรรมการอ่านวรรณกรรมของมนุษยชาติและย้อนกลับไปสำรวจพฤติกรรมการอ่านของตนเองด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: เรื่องเล่า, วรรณกรรม, ปრაกฏการณ์

บทนำ

วรรณกรรม : ประวัติศาสตร์เรื่องเล่าแห่งจินตนาการ ผลงานแปลของรองศาสตราจารย์ ดร.สุรเดช โชติอุดมพันธ์ คือผลงานอันเป็นที่กล่าวถึงอย่างกว้างขวางในแวดวงวรรณกรรมศึกษานับตั้งแต่มีการพิมพ์เผยแพร่ใน พ.ศ. 2561 จนถึงปัจจุบัน ผู้อ่านที่ได้สัมผัสสัมผัสรูปเล่มและพลิกไปที่ปกหลังของหนังสือนี้ ย่อมสนใจเปิดอ่านและท่องโลกประวัติศาสตร์วรรณกรรมที่ผู้แปลตั้งใจถ่ายทอด ใจความบางส่วนของปกหลังกล่าวว่า “จากตำนานที่บอกเล่าปากต่อปาก สู่ตัวอักษรที่จัดจรัสบนหน้ากระดาษ พัฒนามาถึงนวนิยายจากไอแพด ทั้งหมดนี้ คือผลงานสร้างสรรค์อันเป็นอมตะเหนือการเวลาที่มีชื่อว่า **วรรณกรรม**” (Chotiudompant, 2018) ข้อความดังกล่าวชวนให้ผู้อ่านจินตนาการตามผู้แปลได้ว่าหนังสือต้นฉบับ Little History of Literature โดยศาสตราจารย์จอห์น ชัตเทอร์แลนด์ เป็นหนังสือที่ประมวลเรื่องราวของเรื่องเล่าที่เกิดการวิวัฒนาการกำเนิดเป็นรูปแบบของงานวรรณกรรมไปจนถึงการดัดแปลงเป็นละครเวทีหรือภาพยนตร์ โดยผู้แปลได้ให้ข้อมูลความเป็นมาของการแปลผลงานเรื่องนี้ของศาสตราจารย์ชัตเทอร์แลนด์ไว้ในส่วนคำนำว่า ผู้แปลได้รับการทาบทามให้แปลหนังสือเล่มล่าสุดของชัตเทอร์แลนด์ ซึ่งถือเป็นโอกาสอันดีที่ผู้แปลจะได้มีส่วนร่วมนำเสนอปฏิภาณและอารมณ์ขันของศาสตราจารย์ท่านนี้ในด้านการวิเคราะห์วรรณกรรมอังกฤษและอเมริกันให้ผู้อ่านชาวไทยในวงกว้างได้ศึกษา สิ่งสำคัญคือผู้แปลเห็นว่าวงการหนังสือไทยยังขาดตำราประวัติวรรณกรรมที่เล่าเรื่องราวตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันที่มีความทันสมัย อนุমানได้ว่าหนังสือเล่มนี้เป็นหนังสือในขายนั่น

ผลงานของชัตเทอร์แลนด์ไม่เพียงแต่แสดงให้เห็นความเชี่ยวชาญในการนำเสนอองค์ความรู้เกี่ยวกับวรรณกรรมคลาสสิก อาทิ โศกนาฏกรรมกรีก วรรณกรรมกวีของเชกสเปียร์ แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความสนใจที่มีต่อประเด็นโลกวรรณกรรมร่วมสมัย ในประเด็นเรื่องลิขสิทธิ์ รางวัลโนเบล รวมไปถึงรูปแบบการจัดเก็บและเผยแพร่วรรณกรรมอย่าง e-book (Chotiudompant, 2018: 8-9) ทั้งนี้ ผู้แปลได้กล่าวไว้ว่าความโดดเด่นของผลงานนี้ของชัตเทอร์แลนด์ไม่ได้จำกัดอยู่เพียงขอบเขตการนำเสนอที่กว้างไกลอย่างน่าอัศจรรย์ หากแต่ยังรวมถึงการจัดแบ่งเนื้อหาให้เป็นบทที่ไม่ยาวจนเกินไปและจัดเรียงบทต่าง ๆ ตามลำดับของเวลา จึงทำให้เนื้อหาที่ซับซ้อนอ่านเข้าใจได้ง่าย นอกจากนี้การนำเสนอของชัตเทอร์แลนด์นั้นไม่ได้เป็นทางการจนน่าอึดอัดโดยเล่าด้วยน้ำเสียงที่เป็นมิตรและได้แทรกเกร็ดต่าง ๆ ซึ่งหาอ่านจากที่อื่นได้ยาก ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงความตั้งใจและความรอบรู้ของผู้เขียนที่ทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นตำราประวัติวรรณกรรมที่อ่านเข้าใจง่าย (Chotiudom-

pant, 2018, 8-9) เนื้อหาบทความที่สืบบทจำนวนสี่ร้อยหน้าเศษได้ร้อยเรียงตามยุคสมัยแห่งวรรณกรรม แสดงปรากฏการณ์แห่งเรื่องเล่าสู่การเป็นมหากาพย์ เป็นวรรณกรรม นับเป็นสิ่งแสดงอัจฉริยภาพของนักเขียนหรือกวีได้อย่างน่าอัศจรรย์

ในบทแรกซึ่งเสมือนเป็นบทนำสำหรับผู้อ่าน “วรรณกรรมคืออะไร” ชัตเทอร์แลนด์เริ่มต้นด้วยคำถาม ลองจินตนาการดูว่าคุณคิดเกาะร้างจวบจนสิ้นชีวิตเหมือนกับ Robinson Crusoe คุณอยากได้อะไรหนังสือเล่มไหนติดตัวไว้มากที่สุด ซึ่งเป็นคำถามจากประสบการณ์ตรงของตนเองจากการฟังรายการวิทยุคลื่นปีซีซี เพลงบนเกาะร้าง (Desert Island Discs) เป็นวิธีการเล่าเรื่องถึงเรื่องเล่าที่นำพาให้ผู้อ่านขบคิดตามว่าจะตอบคำถามนี้อย่างไร ชัตเทอร์แลนด์ได้เกริ่นถึงนักเขียนนักประพันธ์หลายคนที่มีผลงานอันนับได้ว่าเป็นเรื่องเล่าแห่งยุคสมัย เช่น เจน ออสเตน (Jane Austen) แวกเกอร์ (William Makepeace Thackeray) ประกอบกับการกล่าวถึงบทบาทและมิติของเรื่องเล่าเพื่อเชื่อมโยงสู่การให้คำนิยามสิ่งนี้ในเวลาต่อมาว่า วรรณกรรม ซึ่งต่อมารวมวรรณกรรมก็มีหน้าที่ หรือที่นิยมใช้คำว่าภารกิจของวรรณกรรม ในรูปแบบต่าง ๆ

ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างเชิงอุปมาเพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวรรณกรรมว่า “วรรณกรรมคือการผสมผสานที่เป็นเอกลักษณ์ระหว่างสัญลักษณ์สีดำตัวเล็กจ้อยยี่สิบหกแบบบนกระดาษสีขาว หรือก็คือ ตัวอักษร .... วรรณกรรมเป็นจิตวิญญาณของมนุษย์ซึ่งสำแดงศักยภาพสูงสุดในการถ่ายทอดและตีความโลกรอบตัวเรา วรรณกรรมที่ดีเลิศไม่ได้ทำให้สิ่งต่าง ๆ ง่ายขึ้น แต่ช่วยขยายขอบเขตของจิตใจและความรู้สึกอันละเอียดอ่อน จนมาถึงจุดที่เราสามารถจัดการกับความซับซ้อนต่าง ๆ ได้ดีขึ้น แม้ว่าบ่อยครั้งเราอาจไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่เราอ่านเสียทีเดียว แล้วเราอ่านวรรณกรรมกันทำไมเล่า ก็เพราะว่าวรรณกรรมทำให้ชีวิตรุ่มรวยขึ้นในแบบที่ยากจะหาสิ่งใดเทียบเทียม วรรณกรรมทำให้เราเป็นมนุษย์ยิ่งขึ้น และยิ่งเราเรียนรู้ที่จะอ่านวรรณกรรมให้ดีมากขึ้นเท่าไร วรรณกรรมก็ยิ่งทำหน้าที่ได้ดีขึ้นเท่านั้น” (Chotiudompant, 2018, 19) ข้อเปรียบเทียบและอภิปรายนี้ได้นำเสนออย่างชัดเจนว่าวรรณกรรมแต่ละเรื่องจะทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างสมบูรณ์เมื่อมีผู้อ่านและเข้าถึงวรรณกรรมเรื่องนั้น

ในบทต่อ ๆ มาชัตเทอร์แลนด์ได้นำเสนอการพัฒนารูปแบบของแนววรรณกรรม ซึ่งไม่ได้หมายถึงตัวบทวรรณกรรมเพียงเท่านั้น หากแต่หมายรวมถึงบริบทแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ทั้งโดยตรงและโดยนัย เช่น นักเขียน นักประพันธ์ กวี การเมือง สังคม ตลอดจนรสนิยม

ของผู้อ่าน ประเด็นหลักที่เปิดมุมมองและเชิญชวนให้นักอ่านหรือผู้เสพเรื่องเล่าได้ขบคิด มีดังนี้

จากเรื่องเล่า ตำนาน สุ่มหาคาพย์แห่งยุคสมัย

สิ่งที่เกิดมีและงอกงามพร้อมกับวิถีของมนุษยชาติคือการเล่าเรื่องและการสร้างสรรค์เรื่องเล่า ผู้เขียนได้ทำความเข้าใจกับผู้อ่านว่าเรื่องที่เรียกขานกันว่าตำนานนั้น ไม่ใช่เรื่องประเภท “หายบ ่ และป่าเถื่อน” ซึ่งแม้จะเป็นเรื่องที่ผู้เขียนมองว่าเป็นเรื่องค่อนข้างซับซ้อนที่จะอธิบายบริบทของตำนานได้อย่างกว้างขวางลึกซึ้ง ทว่าเขาได้หยิบยกกลวิธีอันเป็นเกมทางจิตวิทยาของ นักวิจารณ์นาม แฟรงค์ เคอร์โม (Frank Kermode) ผู้ซึ่งนำประเด็น “การเชื่อมต่อ” จากตัวอย่างของการทำงานของนาฬิกาข้อมือมาเป็นกรณีศึกษาที่แสดงถึงการทำงานของส่วนที่เล็ก ๆ อันเชื่อมโยงกันนำไปสู่การขับเคลื่อนที่เป็นกระบวนการและส่งผลถึงกันเป็นพลวัต เสมือนการเชื่อมต่อของเรื่องเล่า ตำนาน วรรณกรรม กระทั่งดำรงอยู่ตราบ่วงยุคสมัย บางเรื่องได้รับการขนานนามเป็น มหาคาพย์ เช่น เรื่องเล่าผ่านลำนำและตัวอักษรของของโฮเมอร์ (Homer) เรื่อง Iliad และ Odyssey

ในประเด็นดังกล่าวซัตเทอร์แลนด์กล่าวถึงภาพยนตร์รางวัลออสการ์อันเป็นตำนานแห่งยุคสมัย เรื่อง ไททานิก ของเจมส์ คาเมรอน ว่าแม้ภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่ได้จัดเป็นมหาคาพย์ตามขนบของวรรณกรรมมหาคาพย์ที่ต้องมีวีรบุรุษผู้กอบกู้มนุษยชาติหรือต่อสู้เพื่อมวลชนอย่างภาพยนตร์ Iron man ซึ่งเมื่อเทียบกันแล้ว ไททานิก ดูจะห่างจากความเป็นมหาคาพย์มากกว่า ทว่าซัตเทอร์แลนด์ได้กล่าวว่าคุณสมบัติเหตุกลางมหาสมุทรแอตแลนติกของเรือเดินสมุทรขนาดใหญ่ลำนี้มีนัยเรื่องตำนานแห่งเทพเจ้ายักษ์อย่าง ไททัน เหตุการณ์โศกสลดที่เกิดขึ้นถูกนำมาเชื่อมกับการตั้งชื่อเรือเพื่อสื่อถึงความยิ่งใหญ่และกำลังมหาศาล ดูจะเทพเจ้าไททัน ทว่าเทพเจ้ายักษ์กลุ่มนี้ก็มีจุดอ่อนและพ่ายแพ้แก่เทพที่มีกำลังมากกว่า เสมือนเป็นเครื่องเตือนใจแก่คนรุ่นหลังไม่ให้ประมาทกำลังของสรรพสิ่ง จึงเกิดกวีนิพนธ์ “The Convergence of the Twain” ที่ผู้แปลให้ชื่ออย่างสละสลวยว่ากรบรรจบกันของสองสิ่ง ของ ทอมัส ฮาร์ดี้ (Thomas Hardy) นักประพันธ์ผู้ยิ่งใหญ่ กวีนิพนธ์นี้แสดงให้เห็นว่ากวีจัดเป็นผู้มองโลกในแง่ร้าย แต่ต้องยอมรับว่าฮาร์ดี้เป็นผู้มองโลกแง่ร้ายตามความจริงอย่างที่เป็น เขามองเห็นพลังแห่งจักรวาลอันลึกลับและสอดคล้องกับตำนานเทพเจ้าไททัน ดังนี้ (Chotiudompant, 2018, 28)

ในขณะที่กำลังสรรสร้าง
 สิ่งมีชีวิตที่กางปีกแยกออก
 พลังอันชุกชอนที่กระตุ้นและผลักดันทุกสิ่ง
 ได้เตรียมของขวัญอันเลวร้าย
 สำหรับเธอ ผู้ยิ่งใหญ่และสดใส
 ในรูปของน้ำแข็ง ซึ่ง ณ ขณะนั้นอยู่แสนไกลและไร้สัมผัสซึ่งเกี่ยวข้องกับ

อย่างไรก็ตาม การประเมินค่างานเขียนให้ได้ชื่อว่าเป็นมหากาพย์ นั้น ย่อมต้องมี ขนบเรื่องเล่าเกี่ยวข้องกับวีรบุรุษ หรือการกำเนิดชาติ ชัดเทอร์แลนด์จึงได้กล่าวถึงงาน วรรณกรรมที่อยู่ในขนบตามนิยาม มหากาพย์ อย่างกวีนิพนธ์ Beowulf ซึ่งใช้ภาษาอังกฤษ โบราณ เป็นเครื่องมือถ่ายทอดเรื่องราว อันเป็นเรื่องราวของเจ้าชายแห่งสวีเดนผู้ปกป้องและ สานต่ออารยธรรมที่เฟื่องก่อร้างให้รอดพ้นการคุกคามของฝ่ายเกรนเดล ชัดเทอร์แลนด์ วิเคราะห์หว่ามหากาพย์ทำหน้าที่บอกให้รู้ว่ามีมนุษยจำเป็นต้องต่อสู้ถวายชีวิตเพื่อรักษา อารยธรรมให้เติบโตงอกงามต่อไป นอกจากนี้ได้นำเสนอรายนามงานวรรณกรรมบางส่วนที่ ได้รับการประเมินค่าเป็นมหากาพย์ อาทิ The Epic of Gilgamesh (เมโสโปเตเมีย) Odyssey (กรีซโบราณ) มหาภารตะ (อินเดีย) Aeneid (โรมโบราณ) Beowulf (อังกฤษ) La Chanson de Roland (ฝรั่งเศส) El Cantar de Mio Cid (สเปน) Nibelungenlied (เยอรมนี) La Divina Commedia (อิตาลี) Os Lusíadas (โปรตุเกส)

ข้อสังเกตสำคัญที่ชัดเทอร์แลนด์ตั้งคำถามว่าควรพิจารณาวรรณกรรมของ ประเทศสหรัฐอเมริกาด้วยหรือไม่ ในเมื่อ ณ ขณะนี้สหรัฐอเมริกา นับเป็นชาติมหาอำนาจ ของโลก แต่เมื่อนำหลักการทางประวัติศาสตร์มาเป็นบรรทัดฐาน สหรัฐอเมริกาก็เปรียบ เหมือนเป็นผู้เยาว์เมื่อเทียบกับประเทศกรีซหรือประเทศอังกฤษ (Chotiudompant, 2018, 38) ทั้งที่งานวรรณกรรมของอเมริกาหลายเรื่องมีเนื้อหาและรูปแบบความเป็นมหา กาพย์ อาทิ เรื่อง คาวบอย เรื่อง Moby Dick มหากาพย์สมัยใหม่ในรูปแบบภาพยนตร์ อย่าง Star Wars ของ จอร์ ลูคัส อันเป็นที่กล่าวถึงของวงการภาพยนตร์ในยุคสมัยนั้น ทั้งนี้ วรรณกรรมเรื่องหนึ่ง ๆ ควรค่าจะเป็นมหากาพย์หรือ (ยัง) ไม่ควร นั้น ชัดเทอร์แลนด์ได้ให้ แนวทางการพิจารณาไว้ว่า ตามขนบแล้ว วรรณกรรมมหากาพย์มีองค์ประกอบสี่อย่างด้วย กัน ได้แก่ มีขนาดยาว แสดงลักษณะแบบวีรบุรุษ ปลูกใจให้รักชาติ และหากอยู่ในรูปแบบ วรรณศิลป์ที่บริสุทธิ์ที่สุด ต้องประพันธ์เป็นบทวี โดยมิพสรรเสริญและบทโศกเป็นส่วน ประกอบสำคัญของเนื้อหา (Chotiudompant, 2018, 39) เหมือนเป็นการให้คำตอบอยู่

ในที่ว่าวรรณกรรมของอเมริกาควรจัดเป็นมหากาพย์หรือไม่

ปฏิบัติการแห่งเรื่องเล่าของ (ชีวิต) นักเขียนและกวีแห่งยุคสมัย

ซัตเทอร์แลนด์กล่าวถึงนักเขียน นักประพันธ์และกวีแห่งยุคสมัย ผู้มีชื่อเสียงนับตั้งแต่สร้างสรรค์ผลงานตราบจนปัจจุบัน เจน ออสเตน นักเขียนสุภาพสตรีคือบุคคลที่ซัตเทอร์แลนด์เอ่ยถึงทั้งในแง่ของชีวประวัติและผลงานมากที่สุด ในหนังสือนี้ นอกเหนือจากบทความที่เขียนถึงออสเตนโดยเฉพาะ เช่นบทความเรื่อง ที่สุดของความหลักแหลม : เจน ออสเตน เนื้อหาในบทความบทยื่น ๆ ก็ได้กล่าวอ้างผลงานของเธอเป็นกรณีศึกษาในแง่มุมต่าง ๆ

นอกจากนักเขียนสุภาพสตรีท่านนี้ ซัตเทอร์แลนด์ได้กล่าวถึงนักเขียน นักประพันธ์ กวีท่านอื่นเช่นกัน เช่น เรื่องราวของ มิลตันและสเปนเซอร์ จากบทความเรื่อง ซาติบงเกิดบทความชีวิตในวรรณกรรมว่าด้วยเรื่องของครอบครัวบรอนเต บทความดอกไม้แห่งความเสื่อมทราม ที่กล่าวถึง ไวลด์ พรุสท์ และวิตแมน บทความเกี่ยวกับผลงานของเทนนีสัน เรื่อง กวีราชสำนัก บทความเรื่องผู้มองโลกในแง่ร้ายที่ยิ่งใหญ่ ที่นำเสนอตัวตนและผลงานของฮาร์ดี เรื่องราวของคิปลิง คอนราด และฟอร์สเตอร์ในบทความจักรวรรดิ บทความกวีนิพนธ์แห่งการล่มสลาย ในช่วงชีวิตและหลังช่วงชีวิตของกวีนาม โลเวลล์ แพทล ลาร์คิน และฮิวส์ซึ่งซัตเทอร์แลนด์ได้อภิปรายว่าพวกเขาและเธอเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีชีวิตประวัติและผลงานวรรณกรรมอันมีมิติทางสังคม การเมืองเป็นปัจจัยหล่อหลอมชุดความคิดในการสร้างสรรค์ผลงานอย่างน่าพิจารณา

มหากวีแห่งยุคสมัยผู้มีช่วงชีวิตอันน่าอดูรอย่าง เซกสเปียร์ ก็ถูกกล่าวถึงเช่นกัน ปัญหาในวรรณกรรมของเขาคือปมชีวิตบางส่วนที่เขาแทรกไว้ในบทประพันธ์ เรื่องราวและผลงานของนักเขียน นักประพันธ์ กวีแต่ละท่านที่ซัตเทอร์แลนด์อภิปรายไว้ มีประเด็นที่น่าขบคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างตัวตนของนักเขียนกับผลงานแต่ละชิ้น ทว่าในบางยุคสมัย นักเขียนบางคนเลือกสร้างผลงานเพื่อรับใช้อำนาจเบื้องบนมากกว่าแสดงตัวตนออกมาผ่านผลงานของตนเอง หรือในทางกลับกัน นั่นอาจเป็นตัวตนหรือหนทางของนักเขียนเป็นประเด็นที่ผู้สนใจใคร่รู้สามารถค้นหาคำตอบมาอภิปรายเพิ่มเติมจากข้อสังเกตของซัตเทอร์แลนด์ต่อไปได้

รูปแบบการเล่าเรื่องในแต่ละช่วงเวลา

ตามและผู้แปลกล่าวถึงบทความแต่ละบทความของซัตเทอร์แลนด์ไว้ในเบื้องต้นว่าเขาได้เรียบเรียงเนื้อหาแต่ละบทความได้อย่างเหมาะสม คือไม่ยาวจนเกินไปและแต่ละบทความมีเนื้อหาที่ส่งต่อเชื่อมโยงกัน หากผู้อ่านพิจารณาเนื้อหาทั้งหมดของหนังสือนี้จะพบประเด็นที่น่าพิจารณาซึ่งซัตเทอร์แลนด์ตั้งใจนำเสนอโดยตรงหรือตั้งใจสอดแทรกไว้ในบางส่วนของเนื้อหา ก็ตาม นั่นคือประเด็นรูปแบบการเล่าเรื่องในแต่ละช่วงเวลา

หากเทียบเคียง *รูปแบบการเล่าเรื่อง* กับภาษาด้านวรรณกรรมศึกษา สามารถเทียบเคียงได้กับกลวิธีการเล่าเรื่อง ในบทความหลายบทความของซัตเทอร์แลนด์ได้นำเสนอเชิงอภิปรายถึงรูปแบบ หรือ กลวิธี ของนักเล่าเรื่อง ในแต่ละช่วงเวลา ที่ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นพื้นฐานทัศนคติของนักเล่าเรื่อง ซึ่งต่อมาหมายรวมถึงนักเขียน นักประพันธ์และกวีนั่นเอง ไม่ว่าจะเป็นบทความในช่วงต้น เช่น ความเป็นปुरुชน นิทานอังกฤษ ละครข้างถนน หนังสือแห่งหนังสือ บ้านแห่งเรื่องแต่ง และโกหกสมจริง โดยในช่วงกลางถึงช่วงท้ายของหนังสือ หรือบทความที่ซัตเทอร์แลนด์อภิปรายก็ยังปรากฏประเด็นชวนพิเนจเกี่ยวกับรูปแบบการเล่าเรื่องที่มีพลวัต เช่น ภายใต้ผ้าห่ม : *วรรณกรรมกับเด็ก* กล่องมายากล : *เรื่องเล่าที่ซับซ้อน* สีสันวรรณกรรม : *วรรณกรรมกับเชื้อชาติ*

บทความที่ซัตเทอร์แลนด์นำเสนออันเชื่อมโยงกับทฤษฎีวรรณกรรมวิจารณ์และวรรณกรรมศึกษาในโลกปัจจุบันที่ปรากฏในช่วงท้ายของหนังสือ ตัวอย่างเช่น บทความปีที่เปลี่ยนแปลงทุกสิ่ง 1922 กับนักเขียนโมเดิร์นนิสม์ ซัตเทอร์แลนด์ตามรอยจุดกำเนิดของโมเดิร์นนิสม์โดยกล่าวถึงศตวรรษ 1890 และทศวรรษที่เป็น “จุดจบของศตวรรษ” อันมีผลงานที่อาจเรียกได้ว่าเป็นวรรณกรรมนำร่องนวัตกรรมในปี 1922 คือเรื่อง *Ulysses* ของเจมส์ จอยซ์ และกวีนิพนธ์ *The Waste Land* ของ ที. เอส. เอลเลียต ซึ่งผลงานเรื่องอื่น ๆ ของกวีคนอื่น ๆ ที่ออกมาที่ปรากฏในรูปแบบโมเดิร์นนิสม์ รูปแบบดังกล่าวเสมือนการตกผลึกทางมุมมองอีกขั้นหนึ่งของกวี ช่วงท้ายของบทความซัตเทอร์แลนด์ที่ประเด็นชวนพิจารณาเกี่ยวกับความนิยมผลงานของกวีที่เคยรุ่งโรจน์แต่ผลงานของเขาอาจเป็นที่กล่าวถึงเพียงในช่วงเวลาหนึ่งเท่านั้น ตัวอย่างเช่น โรเบิร์ต บริดเจส ผู้เป็นกวีราชสำนักในปี 1922 มีคนร่วมหนึ่งพันคนซื้อกวีนิพนธ์ขนาดยาวเรื่อง *The Testament of Beauty* ของกวีผู้หนึ่งที่ตีพิมพ์ใน 1929 ต่อผู้อ่านกวีนิพนธ์ *The Waste Land* จำนวนหนึ่งคน ซึ่งชวนตระหนักว่า ณ ขณะนี้บทกวีของโรเบิร์ต บริดเจสกลับไปกองอยู่ในถังขยะแห่งโลกวรรณกรรม

ส่วน The Waste Land ยังคงเป็นที่กล่าวถึงกระทั่งปัจจุบันนี้ (Chotiudompant, 2018, 301) และเป็นไปได้อย่างยิ่งว่ากวีนิพนธ์เรื่องนี้จะยังคงอยู่บนชั้นหนังสือของคนรุ่นหลังตราบนานเท่าที่ทุกคนยังอ่านบทกวี

นอกจากนี้ บทความเรื่อง สัจนิยมมหัศจรรย์ : *โคลอสต์ กราสส์ รัชตี และมาร์เกซ* และบทความเรื่อง สาธารณรัฐแห่งอักษรศาสตร์ : *วรรณกรรมข้ามพรมแดน* ได้แสดงให้เห็นการขับเคลื่อนของเรื่องเล่า อันหมายรวมถึงวรรณกรรม และงานที่สร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องเช่น ภาพยนตร์สู่รูปแบบอันไม่จำเป็นต้องอยู่ในขอบของรูปแบบ นับเป็นปรากฏการณ์ของวิถีแห่งเรื่องเล่าที่เกิดขึ้นแล้ว ซึ่งจะดำเนินต่อไปอย่างค่อย ๆ ปรับปรนและเปลี่ยนแปลงไปทุกขณะพร้อมกับยุคสมัยที่ขับเคลื่อนไปตามกาลเวลา

กรรมสิทธิ์แห่งเรื่องเล่าและขอบเขตการเผยแพร่เรื่องเล่า

ในยุคสมัยที่ยังไม่มีระเบียบหรือกฎหมายลิขสิทธิ์มารองรับ ซึ่งเป็นเรื่องชวนหม่นหมองของผู้สร้างสรรค์เรื่องเล่าที่กลั่นกรองแล้วถ่ายทอดออกมาเป็นงานวรรณกรรม ทว่าก่อนที่จะได้นำเสนอด้านมืดดังกล่าว ซัตเทอร์แลนด์ได้อธิบาย ขยายความและยกตัวอย่างเพื่อให้เข้าใจบริบทของการถือครองหรือเป็นเจ้าของผลงานวรรณกรรม ไว้ในช่วงต้นของหนังสือ ในบทความเรื่อง ใครเป็น “เจ้าของ” วรรณกรรม : *การพิมพ์ การเผยแพร่ และลิขสิทธิ์* ซึ่งเขาได้จำลองสถานการณ์เพื่อให้ผู้อ่านได้เกิดจินตภาพและทำความเข้าใจบริบทของประเด็นดังกล่าว ไว้ในส่วนต้นของบทความ ดังนี้

หนังสือที่คุณกำลังถืออยู่ในมือตอนนี้ไม่ใช่งานวรรณกรรม แต่เราจะลองใช้เล่มนี้เป็นตัวอย่างง่าย ๆ ผมเขียนหนังสือเล่มนี้ ชื่อผมปรากฏอยู่ในหน้าชื่อเรื่องและในข้อมูลลิขสิทธิ์ ดังนั้นหนังสือเล่มนี้จึงเป็นหนังสือ “ของผม” (ของจอห์น ซัตเทอร์แลนด์) แต่ไม่ได้หมายความว่าผมเป็น “เจ้าของ” หนังสือที่คุณถืออยู่ในมือ ตัวเล่มหนังสือนั้นไม่ได้เป็นของผม ถ้าคุณซื้อ หนังสือก็เป็นของคุณ แต่ลองจินตนาการว่าใครบางคนลักลอบเข้าไปในบ้านและขโมยคอมพิวเตอร์ของผม ขณะที่ผมกำลังเขียนงานชิ้นนี้อยู่ เขาเปิดเจดตัวบทที่ผมเขียน และนำไปตีพิมพ์โดยใช้ชื่อเขา อะไรจะเกิดขึ้น ถ้าผมพิสูจน์ได้ว่าตัวบทต้นฉบับเป็นของผม ผมสามารถฟ้องโจรลึกลับละเมิดลิขสิทธิ์ เนื่องจากคัดลอกงานต้นฉบับของผมโดยไม่ได้รับอนุญาตและทำให้คนอื่น ๆ คิดว่าเป็นงานของเขา [เราเรียกพฤติกรรมนี้ว่า “ลักลอก” (plagiarism)] (Chotiudompant, 2018, 119)

ต่อจากนั้นซัตเทอร์แลนด์ได้เล่าย้อนถึงพัฒนาการการเผยแพร่เรื่องเล่าสู่แบบงานวรรณกรรม ทั้งนี้ได้นำเสนอข้อเท็จจริงที่ว่าในหน้าประวัติศาสตร์ยุโรปมักเข้าใจว่าโยฮันเนส กูเทินแบร์ก (Johannes Gutenberg) วิลเลียม แคนซตัน (William Caxton) และอัลดัส มานูตีอุส (Aldus Manutius) คือผู้บุกเบิกคนสำคัญในหน้าประวัติศาสตร์เยอรมัน อังกฤษ และอิตาลี ตามลำดับ ทว่าในอีกซีกโลกหนึ่งนั้น การพิมพ์เกิดในประเทศจีนมายาวนานแล้วแต่ชาวจีนต้องเผชิญปัญหาสำคัญเนื่องจากภาษาเขียนของจีนเป็นภาษาที่ใช้อักษรภาพจำนวนร่วมสองพันตัว จึงจำเป็นต้องใช้แท่นพิมพ์ประมาณ 60 แท่น เทียบได้กับขนาดผนังเล็ก ๆ เพื่อให้รองรับตัวอักษรทั้งหมดได้ ถือเป็นโจทย์ยากในการพัฒนาให้แท่นพิมพ์มีขนาดที่เหมาะสมเพื่อต่อยอดเป็นอุตสาหกรรมการพิมพ์ได้อย่างซีกโลกยุโรป

เมื่ออุตสาหกรรมการพิมพ์ในยุโรปเติบโตและขยายตัว นำไปสู่การจัดจำหน่ายที่ต้องมีข้อตกลงหรือการทำสัญญาด้านสิทธิประโยชน์ระหว่างผู้สร้างผลงานกับสำนักพิมพ์ ตลอดจนร้านค้าผู้จัดจำหน่าย พัฒนาลิขสิทธิ์สมัยใหม่อันคู่ขนานไปกับวรรณกรรมรูปแบบใหม่ ในช่วงศตวรรษที่ 18 ซึ่งเกิดขึ้นเพื่อรองรับเทคโนโลยีใหม่ เนื้อหาที่ซัตเทอร์แลนด์ได้เปิดประเด็นไว้ในบทต้น ๆ ของหนังสือ เชื่อมโยงกับเนื้อหาในบทท้าย ๆ ของหนังสือที่กล่าวถึงบริบทของการเติบโตในวงการภาพยนตร์และรูปแบบการอ่านวรรณกรรมผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่าง e-book กระนั้น ในช่วงเวลาหนึ่ง ซัตเทอร์แลนด์ได้บอกความอัปมงคลของวงการละครเวทีที่นำผลงานวรรณกรรมไปดัดแปลงเพื่อจัดแสดงและกอบโกยผลประโยชน์ไว้อย่างมีนัยสำคัญที่น่าจะตีความคำว่า “ดัดแปลง” กับ “ลักลอก” ที่สื่อถึงจรรยาบรรณของการประกอบธุรกิจการละครเวที

การเติบโตและขยายตัวของเรื่องเล่า ในยุคการพัฒนาอุตสาหกรรมการตีพิมพ์ไปจนถึงการพัฒนาเป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซัตเทอร์แลนด์ได้นำเสนอประเด็นอันน่าสนใจเกี่ยวกับการถูกจำกัดการเล่าเรื่องไว้ประปราย อันนับเนื่องจากบริบทของสังคม การเมืองในยุค นั้น ในบทความบทที่ 25 ของซัตเทอร์แลนด์จึงนำเสนอประเด็นนี้อย่างชัดเจนไว้ภายใต้ชื่อ บทความ หนังสือต้องห้าม : *วรรณกรรมกับการเซ็นเซอร์* โดยเขาได้เริ่มต้นเนื้อหาในบทนี้ไว้อย่างตรงไปตรงมา ดังนี้

ไม่ว่าแห่งหนใดในช่วงเวลาใดของประวัติศาสตร์ ผู้มีอำนาจล้วนหวังวิตกเกี่ยวกับหนังสือเสมอ พวกเขามองว่าหนังสือมีส่วนปลุกปั่นและอาจเป็นอันตรายต่อรัฐ เป็นที่รู้กันว่าเพลโตวางรากฐานความมั่นคงของรัฐในอุดมคติของเขาโดยขับกวีทุกคนออกไปจากรัฐ (Chotiudompant, 2018, 261)

ซัตเทอร์แลนด์ยกย่องผู้สร้างผลงานวรรณกรรมที่ทำทนายโทสะของผู้มีอำนาจในขณะนั้นว่าเป็น *นักเขียนผู้ยิ่งใหญ่* นำไปสู่การสร้างผลงานอันน่าจดจำ แม้งานวรรณกรรมระดับมาสเตอร์พีซหลายเรื่อง จะถูกผู้มีอำนาจสั่ง “เซ็นเซอร์” กระนั้น ผลงานหลายเรื่องยังคงเป็นที่กล่าวถึงตราบปัจจุบัน

ทั้งนี้ นักเขียนบางคนใช้วิธีการอันแยบยลที่จะสื่อสารกับผู้อ่าน ผลรูปแบบงานเขียนเชิงนามธรรมหรือสัญลักษณ์ แทนการนำเสนอโดยตรงไปตรงมา อาทิ ฌ็อง ปอล ซาทร์ อัลแบร์ กามู ซิมอน เดอ โบวัวร์ ฌ็อง เซอเน นิโคล ไกกอล ฟีโอดอร์ ดอสโตเยฟกี (Chotiudompant, 2018, 266-267) หรือการที่นักเขียนและสำนักพิมพ์อังกฤษที่ฉลาดจะรู้จัก “เซ็นเซอร์ตัวเอง” เช่นเดียวกับฟอร์สเตอร์อย่างที่จอร์จ ออร์เวลล์พยายามจะตีพิมพ์เรื่อง *Animal Farm* ในปี 1944 เขาไม่สามารถหาสำนักพิมพ์ที่ยินดีจะตีพิมพ์งานที่เข้าข่าย “โจมตี” สหภาพโซเวียตซึ่งเป็นพันธมิตรยามสงครามของสหราชอาณาจักรได้ ซัตเทอร์แลนด์กล่าวไว้ในช่วงท้ายของเนื้อหาบทนี้ไว้อย่างกินใจว่า “การต่อสู้กับการเซ็นเซอร์วรรณกรรมในโลกยังคงดำเนินต่อไป ดังจะเห็นข้อมูลในวารสาร *Index on Censorship* ที่มีฐานอยู่ในกรุงลอนดอนทุกฉบับ นี่เป็นการต่อสู้ที่ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง ประวัติศาสตร์วรรณกรรมแสดงให้เห็นว่าวรรณกรรมสามารถกระทำสิ่งที่ยิ่งใหญ่ได้แม้จะถูกครอบงำ ถูกจองจำด้วยโซ่ตรวน หรือถูกเนรเทศก็ตาม วรรณกรรมสามารถผงาดขึ้นจากเปลวไฟที่เผาผลาญตัวมันได้เฉกเช่นนกฟีนิกซ์ นับเป็นการแก้แค้นอันรุ่งโรจน์ของจิตวิญญาณมนุษย์ที่วรรณกรรมสามารถกระทำสิ่งนี้ได้” (Chotiudompant, 2018, 270) เป็นเรื่องน่าอัศจรรย์ไม่น้อยที่ผู้แปลได้กล่าวถึงวรรณกรรมเรื่องนี้ไว้ในบทสัมภาษณ์ “เรื่องจริงยิ่งกว่านิยาย เมื่อเราต่างใช้ชีวิตผ่านเรื่องเล่ามากกว่าเรื่องจริง” ในนิตยสารออนไลน์ *A Day Bulletin* เมื่อเดือนมีนาคม พ.ศ. 2562 ก่อนที่เรื่อง *Animal Farm* จะมาเป็นกระแสลोकใหญ่ในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมาเมื่อผู้นำรัฐบาลไทยก็ได้แนะนำให้คนไทยอ่านหนังสือเล่มนี้ โดยได้แสดงมุมมองเกี่ยวกับประเด็นเรื่อง self-censorship ในเรื่องเล่าไว้ว่า “...นักเขียนย่อมมีความสามารถใช้ลักษณะการเล่าเชิงสัญลักษณ์ อุปมาอุปไมย นำเสนอความซับซ้อนของการเมืองได้ จินตนาการของนักเขียนนั้นสำคัญ บางทีสิ่งที่เราเห็นในประวัติศาสตร์ การเมืองกับวรรณกรรมมีปฏิสัมพันธ์กันอยู่ตลอดเวลา วรรณกรรมต่างจากงานสารคดี นักเขียนจะนำเสนออะไรก็ได้ เช่นเรื่อง *Animal Farm* ที่นำสัตว์ต่าง ๆ มาเล่าเรื่อง ผู้อ่านก็เข้าใจว่าต้องการจะพูดถึงอะไร...” (Chotiudompant, 2019) ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าแม้ในยุคสมัยหนึ่ง วรรณกรรมบางเรื่องอาจถูกจำกัด

การเผยแพร่ด้วยบริบททางสังคมก็ดีหรือการเมืองก็ดี แต่หากวรรณกรรมเรื่องนั้นมีพลังมากพอและบริบททางสังคมหรือการเมือง ณ ขณะนั้น ตอบรับและโหยหานัยสำคัญบางอย่าง ตรงตามที่วรรณกรรมสื่อสาร วรรณกรรมเรื่องนั้นก็สามารถกลับมาคืนชีพอีกครั้งเพื่อ “ทำหน้าที่ของตนเอง”

เรื่องเล่า วรรณกรรม ฐานสร้างสรรค์ในรูปแบบบทละคร ภาพยนตร์

การเกิดมีและดำรงอยู่ของเรื่องเล่า วรรณกรรม ที่พัฒนาเป็นงานสร้างสรรค์ในรูปแบบบทละคร และภาพยนตร์ ได้ถูกนำเสนอไว้อย่างน่าสนใจ บทความเรื่องจากหน้ากระดาษ : วรรณกรรมสู่แผ่นฟิล์ม โทรทัศน์ และละครเวที แสดงให้เห็นถึงจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์อันไม่หยุดนิ่งของมนุษย์ กระนั้น ซัตเทอร์แลนด์ก็ได้เริ่มต้นอย่างชวนพิเนิจข้อดีและข้อด้อย ของปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นว่า “ดังที่คุณรู้ ความหมายตามตัวของคำว่า “วรรณกรรม” หมายถึงสิ่งที่มาสู่เราในรูปแบบ “ตัวอักษร” กล่าวคือเป็นสิ่งที่เขียนหรือพิมพ์ขึ้น มองผ่านสายตาและตีความโดยสมอง แต่บ่อยครั้งโดยเฉพาะในปัจจุบัน วรรณกรรมส่งต่อถึงเราโดยผ่าน “สื่อกลาง” ในรูปแบบที่หลากหลายอาศัยหลายช่องทาง และรับรู้โดยอวัยวะที่แตกต่างกัน โดยท้าทายความคิดผู้อ่านต่อไปว่า “ให้ลองเล่นเกมปริศนายืมเครื่องเดินทางข้ามเวลาของ เอช.จี. เวลส์ และกลับไปปรับโฮเมอร์ ผู้สร้างสรรค์ Iliad มาสู่โลกปัจจุบัน เพื่อจะได้รับรู้ว่าเขาจะรู้สึกอย่างไรต่อภาพยนตร์เรื่อง Troy ที่ออกฉายในปี 2004 อันเป็นภาพยนตร์ที่มีเค้าโครงเรื่องจากมหากาพย์ที่เขารังสรรค์ขึ้น โฮเมอร์จะมองเห็นอะไรในภาพยนตร์เรื่องนี้บ้าง โดยชวนให้ผู้อ่านคิดติดตามต่อไปว่า องค์ประกอบใดในภาพยนตร์ที่เราจะเรียกว่าเป็น “แบบโฮเมอร์” ได้บ้าง” และ “หากเราหยุดระหว่างทางเพื่อแวะไปปรับเจน ออสเตน ที่ได้สร้างสรรค์เรื่อง *Pride and Prejudice* เธอจะรู้สึกอย่างไรต่อภาพยนตร์และละครโทรทัศน์ที่ดัดแปลงมาจากนวนิยายของเธอ เป็นเรื่องน่าพิศมัยดีสำหรับเธอหรือไม่ที่งานเขียนซึ่งในอดีตจำหน่ายได้เพียงไม่กี่ร้อยเล่ม กลับ “เข้าถึง” ผู้ชมจำนวนมากหลายสิบล้านภายในสองศตวรรษหลังจากเธอเสียชีวิต” (Chotiudompant, 2018, 333-334) เป็นไปได้หรือไม่ว่าเจน ออสเตน อาจรู้สึกว่าการละเมิดผลงานของเธอ เหล่านี้เป็นคำถามชวนขบคิดบางส่วนของซัตเทอร์แลนด์จากกรณีการวิวัฒน์ของวรรณกรรมสู่โลกการละครและภาพยนตร์

ในช่วงท้ายบทความ ซัตเทอร์แลนด์นำเสนอข้อโต้แย้งอีกหนึ่งข้อที่อาจนำมาใช้ต่อต้านการดัดแปลงได้อย่างสมเหตุสมผลจากกรณีผลงานของออสเตน เรื่อง *Emma* ที่ไม่ได้

พรรณานารูปลักษณ์ของตัวละครนางเอกหรือพระเอกไว้อย่างชัดเจน ซึ่งต่างจากนวนิยายเรื่องอื่น ๆ เพียงแค่บรรยายว่านางเอกของเรื่องคือ เอมมา วูดเฮาส์ มี “ดวงตาสีน้ำตาลแดงส่องประกาย” นับว่าเป็นชั้นเชิงทางศิลปะให้ผู้อ่านสร้างภาพตัวละครในแบบฉบับของตนเองได้ ทว่าเมื่อผลงานนี้ถูกดัดแปลงและนำเสนอในรูปแบบภาพยนตร์ ใบหน้าของนักแสดงฮอลลีวูดชื่อดัง กวินเนธ พัลโทรว์ ได้ปรากฏขึ้นมาแทน แม้จะเป็นใบหน้าซึ่งงดงาม แต่นั่นไม่น่าจะใช้สิ่งที่ออสเตนต้องการ (Chotiudompant, 2018, 240) ทั้งนี้ ชัตเทอร์แลนด์ทิ้งท้ายด้วยสำนวนอิตาลีที่ว่า การแปลคือการทรยศ โดยแสดงความคิดเห็นเชิงตั้งคำถามเสริมว่าการดัดแปลงเป็นการทรยศและบิดเบือนอย่างไรไม่อาจหลีกเลี่ยงยิ่งกว่าการแปลหรือไม่ หรือเป็นการทำให้ดีขึ้น หรือเป็นการตีความที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้อ่านเข้าใจตัวบท หรือเป็นการเชื่อเชิญให้ผู้อ่านกลับไปอ่านงานต้นฉบับ แน่แน่นอนว่าการดัดแปลงทำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้ แต่สิ่งที่ติดตึงใจผู้อ่านคือคำถามที่ว่า การดัดแปลงที่ควบคู่มากับเทคโนโลยีที่เกื้อหนุนนั้นจะดำเนินต่อไปในทิศทางใด จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคตอันใกล้หากผู้อ่านสามารถเข้าไปยัง “โลกเสมือนจริง” ของวรรณกรรมที่สนใจ โดยมีเทคโนโลยีกระตุ้นอวัยวะรับผัสสะต่าง ๆ ของเรา เมื่อเรา “หลงเข้าไปในโลกของออสเตน” ได้จริง ในฐานะผู้เล่นคงเป็นเรื่องที่น่าตื่นใจไม่น้อย

รสนิยมของผู้อ่าน การสรรอ่านที่ผ่านมาและการประเมินค่า เรื่องเล่ายุคปัจจุบัน

เมื่อชัตเทอร์แลนด์ได้นำเสนอประวัติศาสตร์แห่งการเล่าเรื่อง สรุบบางงานวรรณกรรมแล้ว เขาได้เสนอแนะแนวทางการอ่านวรรณกรรมตามมุมมองของนักวรรณกรรม ตามที่เรียบเรียงไว้ในบทความ อ่านอย่างไร : *ดร.จอห์นสัน* และนำเสนอพฤติกรรมการอ่านวรรณกรรมที่เปลี่ยนไปนับตั้งแต่ยุคพัฒนาแทนพิมพ์สู่ยุคสมัยแห่งดิจิทัล บทความเรื่อง หนังสือสำหรับคุณ: *ผู้อ่านสาธารณะที่เปลี่ยนไป* และโลกใหม่แสนฉ่ำ : *ยูโทเปียและดิสโทเปีย* จะทำให้ผู้อ่านได้เข้าใจยิ่งขึ้นว่า วรรณกรรมแต่ละเรื่องในแต่ละยุคสมัยล้วนมีการกิจในตัวเอง

อย่างไรก็ตาม ชัตเทอร์แลนด์ไม่ได้ละความสำคัญต่อวรรณกรรมเด็กซึ่งเป็นเครื่องหล่อหลอมมวลมนุษยชาติ เขาได้เรียบเรียงบทความ ภายใต้ผ้าห่ม : *วรรณกรรมกับเด็ก* ไว้เพื่อให้ผู้อ่านซึ่งจะมีลูกหลานต่อไปในกาลภายหน้าได้ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริมการเจริญเติบโตทางสติปัญญาของเด็ก ตามที่ดิกเกนส์ กวีแห่งยุคสมัย มีความเชื่อว่า

บุคลิกลักษณะของเขาในวัยผู้ใหญ่และในฐานะศิลปินนั้นหล่อหลอมขึ้นจากสิ่งที่เกิดขึ้นกับเขาก่อนจะอายุ 13 ปี (Chotiudompant, 2018, 211) โดยซัตเทอร์แลนด์ได้กล่าวถึงวรรณกรรมเยาวชนที่เป็นกรณีศึกษาอย่าง *Oliver Twist* เรื่องราวของเด็กชายผู้มีชีวิตอันแร้นแิดและต้องเอาตัวรอดด้วยการเป็นหัวขโมยที่ถูกนำมาสร้างเป็นภาพยนตร์ รวมถึงนวนิยายชุดที่เป็นปรากฏการณ์อย่าง *Harry Potter* ที่นำพาจินตนาการในตัวบทสู่โลกภาพยนตร์ด้วยความน่าตื่นใจในเรื่องราวที่เกี่ยวกับโลกแห่งเวทมนตร์

กระนั้นซัตเทอร์แลนด์ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ในช่วงบทท้าย ๆ เกี่ยวกับ “ปริมาณ” วรรณกรรมที่มนุษย์คนหนึ่งควรจะได้เสพทราบในหนึ่งช่วงชีวิตว่า *“มีวรรณกรรมที่ ‘ยิ่งใหญ่’ รอให้เราอ่านมากมายเกินกว่าที่คนคนหนึ่งจะอ่านหมดในช่วงชีวิต”* กล่าวคือ ผู้อ่านไม่สามารถอ่านวรรณกรรมทุกเรื่องของ เจน ออสเตน และทุกถ้อยคำของเทนนีสันหรือดอสโตเยสกี ที่ตีพิมพ์เผยแพร่ไว้ได้ทั้งหมด เช่นเดียวกับที่ทุกคนไม่สามารถเลือกหยิบสินค้าทุกชิ้นจากชั้นวางของในซูเปอร์มาร์เก็ตมาใส่รถเข็น ทั้งนี้ ปรากฏการณ์หนังสือขายดีอย่างงานของ อี. แอล. เจมส์ เรื่อง *Fifty Shades of Grey* ที่มียอดจำหน่ายกว่าสิบล้านเล่ม อันเป็นนวนิยายที่มาจากการเปิดตัวในรูปแบบวรรณกรรม แฟนฟิก ในโลกออนไลน์สำหรับผู้อ่านในออสเตรเลีย หรือ จินตนิยายชุด *Harry Potter* ของ เจ. เค. โรวลิ่ง จนเกิดการแต่งตัวเป็นพอมดแม่มดเข้าคิวซื้อขนมคิน ก็ชวนให้กังวลใจว่าวรรณกรรมอันควรค่าแก่การได้เสพ จะไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเองหรือไม่ ถ้าคนอ่านสนใจวรรณกรรมเฉพาะที่ตนเลือกจะสนใจ ซัตเทอร์แลนด์ได้สรุปไว้ว่า *“หากคนที่เปิดใจกว้างจะมองเห็น ‘วรรณกรรม’ ในบทเพลงยอดนิยม เช่นเดียวกับบทกวีในงานเขียนเล่มบาง ๆ ของเวดส์เวิร์ธและโคลริดจ์ ในปี 1802 กล่าวอีกอย่างได้ว่า จงมองให้ดี แล้วจะเห็น ไข่มุกในตม”* (Chotiudompant, 2018, 400-401) ราวกับจะสื่อสารถึงผู้อ่านว่าของจงสรรหาและเลือกอ่านวรรณกรรมอันเป็นมุกที่อยู่ในตม เพื่อประดับความรู้ของคุณ

การประเมินค่าวรรณกรรมในแง่ของ “คุณค่า” ในเชิงอุดมคติ ส่งผลให้มีการตัดสินรางวัลด้านวรรณกรรมจากหลายองค์กร ในที่นี้ซัตเทอร์แลนด์ได้ให้ข้อมูลรางวัลวรรณกรรมที่เป็นสากลและเป็นที่ยอมรับ ได้แก่ *รางวัลโนเบลสาขาวรรณกรรม* ที่เริ่มจัดตั้งขึ้นเมื่อปี 1901 ในที่นี้จะขอละถึงที่มาของการก่อตั้งซึ่งซัตเทอร์แลนด์ได้นำเสนอรายละเอียดไว้ แต่จะกล่าวถึงหน้าที่ของรางวัลนี้มีผลด้านการ “ลดทอนนัยของการแบ่งภูมิภาค” ที่มีต่อวรรณกรรม ทำให้เห็นว่าวรรณกรรมเป็นผลงานของโลก ไม่ใช่ของชนชาติใดชนชาติหนึ่ง เกณฑ์สำคัญคือมอบให้แก่กวีเขียนผู้สร้าง “ผลงานดีเด่นที่สุดในทิศทางอันเป็นอุดมคติ”

รางวัลกัวร์ ของฝรั่งเศส ก่อตั้งในปี 1903 รางวัลหนังสือแห่งชาติ ของสหรัฐอเมริกา ซึ่งเรียกขานว่าเป็น “ออสการ์แห่งโลกรวมกรรม” เริ่มขึ้นในปี 1936 ต่อมา ตามด้วยรางวัล บุ๊คเกอร์ ของอังกฤษ ที่เริ่มขึ้นในปี 1969 ซึ่งได้รับการยอมรับในฐานะ “รางวัลกัวร์ของอังกฤษ” (Chotiudompant, 2018, 408-409)

จากปรากฏการณ์พฤติกรรมกรรมการอ่านและการประเมินค่าวรรณกรรมดังกล่าว ชัตเทอร์แลนด์ได้สรุปท้ายไว้ว่า “...ปัจจุบันบริบทของวรรณกรรมไม่ได้มีลักษณะเป็นคำสั่งจากบนลงล่าง ทว่าปรับปรนเป็นรูปแบบล่างขึ้นบน... กลุ่มผู้อ่านช่วยให้งานการอ่านคึกคัก หากไม่มีการอ่าน โลกรวมกรรมก็คงสูญสลาย...” (Chotiudompant, 2018, 411)

ในบทความส่งท้าย เรื่อง วรรณกรรมในช่วงชีวิตของคุณ และหลังจากนั้น ได้เปิดประเด็นไว้ว่า “หนังสือ” ที่ตีพิมพ์ อันเป็นสิ่งของทางกายภาพที่เกิดจากกระดาษ ตัวพิมพ์ หมึก และกระดาษแข็ง อยู่คู่กับเรามาเป็นเวลา 500 ปีแล้ว หนังสือได้รับใช้วรรณกรรมมาอย่างมหัศจรรย์ ได้ห่อหุ้มวรรณกรรมในรูปแบบที่ราคาย่อมเยา บางครั้งก็สวยงาม และช่วยอำนวยความสะดวกของมวลชน สิ่งประดิษฐ์อื่นน้อยประเภทที่จะมีอายุยืนยาวกว่านี้ (Chotiudompant, 2018, 413) หนังสืออาจใกล้สิ้นอายุขัยแล้วก็ไปได้ ซึ่งชัตเทอร์แลนด์กล่าวไว้ว่าจุดหักเหเกิดขึ้นไม่นานมานี้ เมื่อสิ่งที่เรียกว่า e-book เกิดขึ้นมาในช่วงทศวรรษที่สองของศตวรรษที่ 21 นวัตกรรมที่เผยแพร่และจำหน่ายสำหรับอ่านบนแท็บเล็ตขนาดเหมาะมือนั้นดูเหมือนหนังสือจริงอย่างน่าอัศจรรย์ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นถือเป็นทางเลือกของผู้อ่านว่าจะเลือกรับสารช่องทางใด ทั้งนี้ผู้แปลเคยได้แสดงทรรศนะในประเด็นคำถามที่ว่าหนังสือ จะถูกแทนที่ด้วย e-book หรือไม่? ไว้ที่น่าสนใจว่า “อย่าไปมองว่าสื่อใหม่จะมาแทนทั้งหมด สิ่งที่เราจะเห็นในอนาคตคือความหลากหลายของแพลตฟอร์ม มันยังมีกรณีเบตอยู่เลยว่า e-book จะมาแทนหนังสือเล่มหรือเปล่า แต่ผมก็เห็นหลายคนยังถือหนังสือเล่มอยู่ ก็ไม่ได้หายไปเลย มันยังมีความต้องการอยากจับกระดาษ อยากสัมผัสตัวหน้ากระดาษอยู่” (Chotiudompant, 2019)

เช่นนี้แล้ว เมื่อว่ากันด้วยเรื่อง วรรณกรรมศึกษา ชัตเทอร์แลนด์ชวนให้ผู้อ่านพิจารณาสิ่งที่สำคัญกว่าการวิตกว่า e-book จะมาแทนที่หนังสือโดยสิ้นเชิงหรือไม่ในยุคที่เทคโนโลยีรุดหน้าอย่างรวดเร็ว นั่นคือ ในฐานะผู้อ่านวรรณกรรมควรจะทุ่มเทเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดในช่วงชีวิตของเราอย่างไร ให้สามารถเสพรับวรรณกรรมชั้นดีได้มากที่สุด ปัจจุบันมีการคำนวณว่าในช่วงชีวิตวัยเรียนของคนหนึ่งคนจะได้อ่านวรรณกรรมประมาณ 50 เล่ม

และคนที่เรียนวรรณกรรมในระดับมหาวิทยาลัยจะได้อ่านมากขึ้นอีกประมาณ 300 เล่ม ถ้าเป็นเช่นนี้คนส่วนใหญ่น่าจะเสพรณกรรมได้ไม่เกิน 1,000 เล่ม ตลอดช่วงชีวิตที่เป็นผู้ใหญ่ (Chotiudompant, 2018: 415) เพราะแม้ว่าในบรรณพิภพจะได้กำหนดรายนามวรรณกรรมชั้นดี หรือวรรณกรรมกระแสหลัก ให้เป็นทางเลือกเชิงอุดมคติสำหรับผู้อ่าน แต่ก็ปฏิเสธไม่ได้ว่าเรื่องเล่าที่ไม่ได้จัดอยู่ในวรรณกรรมประเภทดังกล่าว เช่น วรรณกรรมแฟนฟิก หรือวรรณกรรมสำเร็จอารมณ์ ล้วนเป็นทางเลือกสำหรับผู้อ่านทั้งสิ้น และเหมือนความนิยมจะขยายวงกว้างขึ้นไม่น้อย เพราะซัต์เทอร์แลนด์แสดงข้อเท็จจริงประกอบการวิพากษ์ด้วยมุมมองส่วนตัวว่าแฟนฟิกคือการกำเนิดและเติบโตควบคู่กันของนักเขียนและนักอ่าน จัดได้ว่าการสร้างสรรค์วรรณกรรมแฟนฟิกเป็นงานสร้างสรรค์ที่ทุกคนต่างเข้าร่วม แฟนฟิกไม่ใช่สินค้า ไม่ได้มีผลทางการค้าหรือวิชาชีพ ทว่าแฟนฟิกเป็นเหมือนบทสนทนาเชิงวรรณกรรม ซึ่งอาจเป็นช่องทางหนึ่งที่จะทำให้วรรณกรรมกระแสหลักกลับมาเป็นที่พูดถึงในมิติที่ต่างออกไปในวงสนทนาวรรณกรรมรูปแบบใหม่ที่เกิดและกำลังเติบโตขึ้น

ซัต์เทอร์แลนด์ได้แสดงความห่วงใยต่อมนุษยชาติรุ่นหลัง ในประเด็นการขาดทักษะการประมวลผลของข้อมูลมหาศาลอันหมายถึง วรรณกรรมที่มีอยู่ในบรรณพิภพของเราเพื่ออ่านและศึกษาให้ก่อเกิดเป็นความงอกงามทางความรู้ที่แท้จริง เพราะวรรณกรรมชั้นดีซึ่งเป็นผลผลิตจากการสร้างสรรค์อันนำมาห้ศรัทธาของจิตใจมนุษย์ควรได้ทำหน้าที่ประเทืองปัญญาและอยู่คู่มนุษยชาติต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น

บทสรุป

ผลงาน A Little History of Literature ของ ศาสตราจารย์จอห์น ซัต์เทอร์แลนด์ ได้นำเสนอประวัติศาสตร์และพัฒนาการการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมของนักเขียนนักประพันธ์ หรือกวีไปพร้อมกับวิเคราะห์ผลงานแห่งยุคสมัยเชื่อมโยงกับทฤษฎีด้านวรรณกรรมศึกษา ตลอดจนวิพากษ์รสนิยมการอ่าน บริบททางสังคม การเมืองในยุคสมัยนั้น ที่ส่งผลต่อการเติบโตและปรับปรนรูปแบบวรรณกรรมไปในทิศทางเชิงอุดมคติของนักเขียนบางส่วน ในขณะที่นักเขียนส่วนหนึ่งยังคงแบบแผนและอัตลักษณ์ในงานของตน

การบังเกิด ดำรงอยู่ และองงามของวรรณกรรมดำเนินไปด้วยหลายปัจจัย อาทิ รสนิยมของนักเขียนและนักอ่าน วัฒนธรรม สังคม การเมือง ตามพลวัตของโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ บทความทั้งสี่สืบทอดของของชัตเตอร์แลนด์มีแนวทางเฉพาะตัว แสดงให้เห็นถึงการอ่านวรรณกรรมที่ใช้บริบทสังคมและวัฒนธรรมเข้ามาประกอบการอธิบายอย่าง มีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ ชัตเตอร์แลนด์กล่าวถึงช่องทางการเสพรับวรรณกรรมในปัจจุบัน ที่วิวัฒนาการไปตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้บรรณพิภพมีพื้นที่บรรจุเพื่อจัดเก็บ วรรณกรรมได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุดในสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ผู้อ่านสามารถพกพาและเปิดอ่านได้ ตลอดเวลาตราบที่มีอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์พร้อมด้วยสัญญาณอินเทอร์เน็ต พร้อมกับมี นักเขียนหน้าใหม่เข้ามาโลดแล่นในพื้นที่ดังกล่าวอยู่เนือง ๆ จึงเกิดการวิพากษ์วิจารณ์เชิง กังวลว่าปรากฏการณ์ดังกล่าวจะทำให้วรรณกรรมในรูปแบบรูปเล่มหนังสือพลอยสิ้นสูญไป หรือไม่ ทว่าประเด็นนี้นับว่าเป็นประเด็นรอง โดยชัตเตอร์แลนด์เสนอประเด็นหลักอันชวน ขบคิดว่ ในยุคสมัยที่ฐานข้อมูลด้านวรรณกรรมมีขนาดกองมหึมา แล้ววรรณกรรมคัดสรร แต่ละเรื่องอันเป็นผลงานของนักเขียนแห่งยุคสมัยที่ผู้เขียนกล่าวถึงจะสิ้นสูญไปหรือไม่ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับการสรรหาและเลือกอ่านของผู้อ่านทุกคนในยุคสมัยนี้

References

- Chotiudompant, S. Trans. (2018) . **Wannakam: Prawatsat rueng-lao heang Chintanakan.** (In Thai) [Literature: Historical Stories of Imagination]. Bangkok: Bookscape.
- Chotiudompant, S. (2019, March 30). **Personal interview.**
- Sutherland, J. (2013). **A Little History of Literature (Wannakam: Prawatsat rueng-lao heang Chintanakan.** (In Thai) Chotiudompant,S. Trans.). Bangkok: Bookscape.

แนะนำผู้เขียน

About Authors

คณิงนิตย์ ไสยโสภณ

ปรัชญาคุษฎีบัณฑิต (ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค)
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Khanuengnit Saiyasopon

Doctor of Philosophy
 (Regional Development Strategies)
 Faculty of Humanities and Social Sciences,
 Surindra Rajabhat University.
 Assistant Professor in Thai Language program,
 Faculty of Humanities and Social Sciences,
 Surindra Rajabhat University.

ณรัตน์จุฑา ไชยสวัสดิ์

อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย)
 คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
 อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
 มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

Natharatchutha Chaisawat

Master of Arts (Thai)
 Faculty of Arts, Silpakorn University
 Lecturer in Thai Language Program
 Faculty of Humanities and Social Sciences
 Songkhla Rajabhat University

ณภัทร เซาว์นวม	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (เขมรศึกษา) คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Napat Chawnuam	Master of Arts (Khmer Studies) Faculty of Archaeology, Silpakorn University Lecturer in Thai Language Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajabhat University
นนทชา คัยนันท์	อักษรศาสตรมหาบัณฑิต (ภาษาไทย) คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Nontacha Kaiyanun	Master of Arts (Thai) faculty of Arts, Chulalongkorn University Lecturer in Program in Thai, Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University
เบญจวรรณ วงษาวดี	ปรัชญาคุชฌีบัณฑิต (ยุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ อาจารย์สาขาการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

Benchawan Wongsawadee	Doctor of Philosophy (Regional Development Strategies) Faculty of Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University. Lecturer in research for community Development Program Humanities and Social Sciences, Surindra Rajabhat University.
ลำดวน เหมหงษ์	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (การวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ครูชำนาญการพิเศษ โรงเรียนบ้านหนองผือโนนแคน ตำบลช่างบี่ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์
Lamduan Hemhong	Master of Arts (Research for Community Development) Faculty of Humanities and Social Sciences Surindra Rajabhat University Special Expert Teacher at Nongphu-Nonkhean School Changpi Sub-District, Sikhorphum District, Surin Province
วราพรรณ ทังโคตร	ศิลปศาสตรบัณฑิต (ภาษาไทย) คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
Waraphan Tingkote	Bachelor of Arts (Thai) Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

---

สมศักดิ์ พันธุ์ศิริ	ปรัชญาดุุษฎีบัณฑิต (สันสกฤต) มหาวิทยาลัยมหทรส อินเดีย อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
Somsak Phansiri	Doctor of Philosophy (Sanskrit) University of Madras India Lecturer in Thai Language Program Faculty of Humanities and Social Sciences Buriram Rajabhat University
สิรินาถ จงกกลาง	ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
Sirinat Jongkonklang	Doctor of Education (Curriculum and Instruction) Faculty of Education Kasetsart University Assistant Professor in Curriculum and Instruction Program Faculty of Education Nakhon Ratchasima Rajabhat University
โอภาส ขำมะลัง	ครุศาสตรมหาบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ครู โรงเรียนลำปลายมาศ ตำบลลำปลายมาศ อำเภอลำปลายมาศ จังหวัดบุรีรัมย์

Aophat Khammalang

Master of Education (Curriculum and Instruction)
Faculty of Education
Nakhon Ratchasima Rajabhat University
Teacher at Lamplaimat School
Lam Plai Mat Sub-District, Lam Plai Mat District
Buri Ram Province.

ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

วารสารวิจิตรวรรณสาร กำหนดตีพิมพ์ปีละ 3 ฉบับ (มกราคม- เมษายน พฤษภาคม- สิงหาคม และกันยายน-ธันวาคม) วารสารยินดีพิจารณาตีพิมพ์บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เพื่อตีพิมพ์ตามที่เห็นสมควร และต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารใดๆ โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมศาสตร์สาขา ดังต่อไปนี้ ภาษาไทย วรรณคดีไทย คติชนวิทยา ชาติพันธุ์วิทยา ภาษาศาสตร์ ซึ่งกองบรรณาธิการจะพิจารณาต้นฉบับ (Manuscript) ตามข้อกำหนดของรูปแบบวารสาร และส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิในสาขา (Peer Review) จำนวน 3 ท่าน เป็นผู้อ่าน หากผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติม บทความอาจถูกตัดแปลง แก้ไข เนื้อหา รูปแบบ และสำนวน ตามที่กองบรรณาธิการเห็นสมควร กองบรรณาธิการจะส่งข้อเสนอแนะให้แก่ผู้เขียนเพื่อดำเนินการ หากผู้เขียนมีเหตุผลตามหลักวิชาการที่ไม่สามารถดำเนินการตามข้อเสนอแนะได้ ขอให้ชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อกองบรรณาธิการจะได้พิจารณาการตีพิมพ์ต่อไปและเพื่อให้วารสารมีคุณภาพในระดับมาตรฐานสากลและนำไปอ้างอิงได้

การจัดเตรียมต้นฉบับ

1. ความยาวของบทความ 12-25 หน้ากระดาษ A4 พิมพ์หน้าเดียว (นับรวมรูปภาพ ตาราง เอกสารอ้างอิง และภาคผนวก)
2. รูปแบบตัวอักษร ให้จัดพิมพ์ด้วยแบบตัวอักษร TH SarabunPSK เท่านั้น
3. ชื่อเรื่องบทความภาษาไทย ขนาดตัวอักษร 18 pt. (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
4. ชื่อเรื่องบทความภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 pt. (ตัวหนา) จัดกึ่งกลางหน้ากระดาษ
5. ชื่อผู้เขียนทุกคน ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวหนา)
6. ชื่อสังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ขนาดตัวอักษร 14 pt. (ตัวอักษรปกติ)
7. Corresponding Author E-mail ขนาดตัวอักษร 12 pt.
8. เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 pt. จัดชิดซ้ายขวา พิมพ์ 1 คอลัมน์
9. คำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย
10. เนื้อหาคำสำคัญ ขนาดตัวอักษร 16 pt. วรรค 2 เคาะระหว่างคำ
11. ชื่อหัวเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย ไม่ใส่เลขลำดับที่
12. เนื้อหาบทความ พิมพ์ 2 คอลัมน์ ในแต่ละคอลัมน์ให้ชิดขอบซ้ายขวา ขนาดตัวอักษร 16 pt.
13. เนื้อหาบทความ ย่อหน้า 1 ขม.
14. ชื่อตาราง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้บนตารางจัดชิดซ้าย ใต้ตารางให้บอก

แหล่งที่มา จัดชิดซ้าย ส่วนรายละเอียดตัวอักษรปกติ

15. ชื่อรูป ชื่อแผนภูมิ ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) ให้ระบุไว้ได้รูป แผนภูมิ จัดกึ่งกลาง หน้ากระดาษ ใต้รูปแผนภูมิให้บอกแหล่งที่มาจัดชิดซ้าย

16. ระยะขอบกระดาษ 1 นิ้ว (2.54 ซม.) เท่ากันทุกด้าน

17. หมายเลขหน้า ให้ใส่ไว้ที่ ตำแหน่งด้านล่างขวาตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ขนาดตัวอักษร 16 pt.

18. ชื่อเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 pt. (ตัวหนา) จัดชิดซ้าย 19. เนื้อหาเอกสารอ้างอิง ขนาดตัวอักษร 16 pt. พิมพ์ 1 คอลัมน์

ส่วนประกอบของบทความ

1. ชื่อเรื่องบทความ (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
2. ชื่อผู้เขียนทุกคน (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ)
3. บทคัดย่อ (Abstract) ความยาวไม่เกิน 300 คำ และคำสำคัญ (Keyword) 3-5 คำ (ภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ)
4. เนื้อเรื่อง
  - 1) บทความวิชาการ ประกอบด้วย บทนำ เนื้อหา และบทสรุป
  - 2) บทความวิจัย ประกอบด้วย บทนำ วัตถุประสงค์ ทบทวนวรรณกรรม วิธีการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล สรุปผลการวิจัย
  - 3) บทวิจารณ์หนังสือ ประกอบด้วย การเกริ่นนำ การสรุปเนื้อหาโดยย่อ การวิจารณ์หนังสือ
5. เอกสารอ้างอิง
  6. ถ้ามีรูปภาพ แผนภูมิ ตารางประกอบ หรืออื่น ๆ ต้องมีหมายเลขกำกับในบทความ อ้างอิง แหล่งที่มา ของข้อมูลให้ถูกต้อง ชัดเจน และไม่ละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้อื่น ใช้รูปภาพสีหรือขาว-ดำ ที่มีความคมชัด และส่งภาพถ่ายต้นฉบับหรือไฟล์รูปภาพแยกต่างหาก แนบมาพร้อมกับบทความด้วย

ส่วนประกอบของบทความ

คำแนะนำในการเขียนอ้างอิง การเขียนอ้างอิงในวารสารทรงบรรณาธิการได้ยึดการเขียนอ้างอิงแบบ APA Style ฉบับพิมพ์ ครั้งที่ 6 ปี ค.ศ. 2010 โดยปรับให้เข้ากับบริบทของไทย รูปแบบการเขียนอ้างอิงแบบ APA ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) การอ้างอิงในเนื้อหา 2) การเขียนอ้างอิงท้ายบท

1. การอ้างอิงในเนื้อหา (In-text Citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาเป็นการอ้างอิงในระบบนามปี โดยระบุชื่อผู้แต่ง และปีพิมพ์ เพื่อเป็นการแนะ ผู้อ่านไปยังแหล่งข้อมูลที่อ้างอิงท้ายเล่มเอกสารวิชาการ ที่มีการจัดเรียงตามลำดับตัวอักษร การอ้างอิงใน เนื้อหา มี 2 ลักษณะ คือ

1) การอ้างอิงชื่อผู้แต่งก่อนข้อความ

ในกรณีชื่อของผู้แต่งที่เป็นคนไทยให้ปรับเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้ชื่อ-สกุลผู้แต่งตามด้วยปีที่พิมพ์ ในวงเล็บ หรือ เครื่องหมายทวิภาคหน้าเลขหน้าในวงเล็บ เช่น

Triwiset (2009) พบว่า..... หรือ

Triwiset (2009: 3) พบว่า.....

2) การอ้างอิงชื่อผู้แต่งท้ายข้อความ

ในกรณีชื่อของผู้แต่งที่เป็นคนไทยให้ปรับเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้ชื่อสกุลผู้แต่งและปีที่พิมพ์ตาม ด้วยเครื่องหมายจุลภาคหลังชื่อผู้แต่งในวงเล็บ หรือ เครื่องหมายทวิภาคหน้าเลขหน้าในวงเล็บ เช่น

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นไทย.....(Triwiset, 2009) หรือ

การศึกษาเกี่ยวกับภาษาถิ่นไทย.....(Triwiset, 2009: 4)

การอ้างอิงตามผู้แต่งคนอื่น ให้ใช้ว่า “อ้างใน” (เอกสารภาษาไทย) หรือ “cited in” (เอกสารภาษาอังกฤษ) ส่วนการอ้างอิงใน รายการอ้างอิง ให้ใช้เอกสารอ้างอิงของผู้แต่งที่อ่าน มาไม่ใช่อ้างอิงผู้แต่งเอกสารต้นฉบับ เช่น

การศึกษาของ Triwiset (1989 cited in Kingkham, 2010: 23)

2. รายการอ้างอิง (Reference List)

การเขียนรายการอ้างอิงท้ายบทความ ในกรณีของรายการอ้างอิงที่เป็นภาษาไทยให้ปรับเป็นภาษาอังกฤษทั้งหมด การอ้างอิงผู้แต่งคนเดิมในลำดับเดียวกันให้เรียงลำดับโดยใช้ปีที่พิมพ์ก่อนเป็นหลัก เช่น

Kingkham, W. (2000).

Kingkham, W. (2001).

การอ้างอิงผู้แต่งคนเดิมที่ตีพิมพ์ในปีเดียวกัน ให้ใช้อักษร a หรือ b เป็นต้น ภายหลังจากปีที่พิมพ์ภายในวงเล็บ เช่น

Baheti, J. R. (2001a). Control...

Baheti, J. R. (2001 b). Roles of...

ในกรณีที่เอกสารอ้างอิงเป็นภาษาไทย ชื่อเรื่องให้เขียนทับศัพท์โดยใช้หลักเกณฑ์การถอดอักษรไทยเป็นอักษรโรมัน (Romanization) โดยใช้โปรแกรมแปลงสาส์นในวงเล็บ ( ) และแปลชื่อเรื่องเป็นภาษาอังกฤษ เขียนในวงเล็บเหลี่ยม [ ] ดังตัวอย่าง

1. หนังสือทั่วไป

Kongkanan, W. (2013). *Wannakhadisueksa*. (In Thai) [Thai Literature Study].

Bangkok: Office of the Welfare Promotion Commission for Teachers and Education Personnel.

2. บทความในวารสาร

Phonpradapphet, P. (2017). *Bukkkhalathitthan: Uppalak nai mummong thang phasasat parichan*. (In Thai) [Personification: Metaphor in Cognitive Linguistic]. *Journal of Rommayasan*, 15(1): 2.

บทความในวารสาร Journal Article

Author, A. A., & Author, B. B. (Year). Title of article. Title of Journal, volume number (issue number if necessary), inclusive page numbers.

Jacoby, W. G. (1994). Public attitudes toward government spending.

American Journal of Political Science, 38(2), 336-361.

บทความในหนังสือพิมพ์ Newspaper Article

Author, A. A. (Year, date). Title of article. Title of Newspaper: Section, inclusive page numbers.

Hatch, B. (2006, July 13). Smoke lingers for those who keep hospitality flowing. *Australian Financial Review*, p. 14.

หนังสือ Book

Author, A. A., & Author, B. B. (Year). Title of work: Subtitle (edition.). (Volume(s)).
Place of publication: Publisher.

Colclough, B., & Colclough, J. (1999). A challenge to change. London, England:
Thorsons.

บทหนึ่งในหนังสือ Book Chapter

Author, A. A. (Year). Title of chapter or part. In A. A. Editor & B. B. Editor (Eds.),
Title: Subtitle of book (Edition, inclusive page numbers). Place of
publication: Publisher.

Frieze, C., Hofmann, W., & Wanke, M. (2003). The impulsive consumer: Predicting
consumer behavior with implicit reaction time measures. In M. Wanke (Ed.),
Social psychology of consumer behavior (pp. 335-364). New York, NY:
Psychology Press.

หนังสือแปล Book in Translation

Author, A. A. (Year). Title of Book: Subtitle of Book (T. T. Translator, Trans.).
Place of publication: Publisher.

Laplace, P. S. (1951). A philosophical essay on probabilities (F. W. Truscott & F. L.
Emory, Trans.). New York: Dover.

รายงานการประชุมวิชาการ Conference Paper

Author, A.A. (Year, Month date). Title of paper. In A. Editor, B. Editor, & C. Editor.
Title of Published Proceedings. Paper presented at Title of Conference:
Subtitle of Conference, Location (inclusive page numbers). Place of
publication: Publisher.

Rowling, L. (1993, September). Schools and grief: How does Australia compare to the United States. In Wandarna coowar: Hidden grief. Paper presented at the Proceedings of the 8th National Conference of the National Association for Loss and Grief (Australia), Yeppoon, Queensland (pp. 196-201). Turrumurra, NSW: National Association for Loss and Grief.

วิทยานิพนธ์ที่ยังไม่ตีพิมพ์ Unpublished Thesis

Author, A. A. (Year). Title of thesis: Subtitle. Unpublished thesis type, University, Location of University.

Hos, J. (2005). Mechanochemically synthesized nanomaterials for intermediate temperature solid oxide fuel cell membranes. Unpublished PhD thesis, University of Western Australia, Crawley, Western Australia.

รายงานวิจัย Research Report

Author, A. A. (Year). Title (Report No. xx). Location: Publisher.

Turnitin. (2003). What's wrong with Wikipedia?: Evaluating the sources by students. Oakland, CA: iParadigms, LLC.

การสัมภาษณ์ Interview

Author, A. (Year, Month date). Interview type [email, phone, personal interview, personal interview with.

Cloyd, A. (2014, July 29). Personal interview.

เอกสารจากอินเทอร์เน็ต Internet Document

Author, A. A. (Year). Title: Subtitle. Retrieved from Source or supplier information: internet address

Goldberg, I. (2000). Dr. Ivan's depression central. Retrieved from <http://www.psycom.net/depression.central.html>

รูปแบบการเขียนบทความตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH Sarabun PSK 18 point ตัวหนา)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH Sarabun PSK 18 point ตัวหนา)

ชื่อผู้เขียนคนที่ 1¹ ชื่อผู้เขียนคนที่ 2² และชื่อผู้เขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)

(TH Sarabun PSK 14 point ตัวหนา) กรณีมากกว่า 3 ท่านให้ใส่ชื่อผู้เขียนท่านแรกและคณะ
อีเมล:.....(TH Sarabun PSK 12 point)

ชื่อผู้เขียนคนที่ 1¹ ชื่อผู้เขียนคนที่ 2² และชื่อผู้เขียนคนที่ 3³ (ภาษาอังกฤษ)

(TH Sarabun PSK 14 point ตัวหนา) กรณีมากกว่า 3 ท่านให้ใส่ชื่อผู้เขียนท่านแรกและคณะ
E-mail: .....(TH Sarabun PSK 12 point)

-----

¹สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ²สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ³สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย (ภาษาไทย)
(TH Sarabun PSK 14 point ตัวธรรมดา) กรณีมากกว่า 3 ท่านให้ใส่ชื่อผู้เขียนท่านแรกและคณะ
¹สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ²สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย ³สังกัดหน่วยงานหรือมหาวิทยาลัย (ภาษาอังกฤษ)
(TH Sarabun PSK 14 point ตัวธรรมดา) กรณีมากกว่า 3 ท่านให้ใส่ชื่อผู้เขียนท่านแรกและคณะ

บทคัดย่อ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 300 คำ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

.....
.....
.....
.....
.....

คำสำคัญ: //กค//ขข//คค จำนวน 3-5 คำ

(TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดาชิดซ้าย เคาะระหว่างคำ 2 เคาะ)

Abstract (TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

บทคัดย่อ ความยาวไม่เกิน 300 คำ (TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Keywords: //aa,//bb,//cc จำนวน 3-5 คำ

(TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดาชิดซ้าย เคาะระหว่างคำ 2 เคาะ)

บทนำ (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา.....
.....
.....
.....
.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งคำชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า1 ซม. Tab 0.5)

วัตถุประสงค์การวิจัย (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

- 1.....
- 2.....
- 3.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งคำชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า1 ซม. Tab 0.5)

บททวนวรรณกรรม (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา.....
.....
.....
.....
.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งคำชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า1 ซม. Tab 0.5)

วิธีการวิจัย (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา.....
.....
.....
.....
.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า 1 ซม. Tab 0.5)

ผลการวิจัย (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา.....
.....
.....
.....
.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า 1 ซม.Tab 0.5)

อภิปรายผลและสรุปผล (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

เนื้อหา.....
.....
.....
.....
.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า 1 ซม.Tab 0.5)

Reference (หัวข้อ TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

.....
.....
.....
.....
.....

(เนื้อหา TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา ตั้งค่าชิดซ้าย-ขวา ย่อหน้า 1 ซม.Tab 0.5)

ตัวอย่าง การนำเสนอข้อมูลตารางและรูปภาพ แผนภูมิต่างๆ

ตาราง/1//ชื่อตาราง....

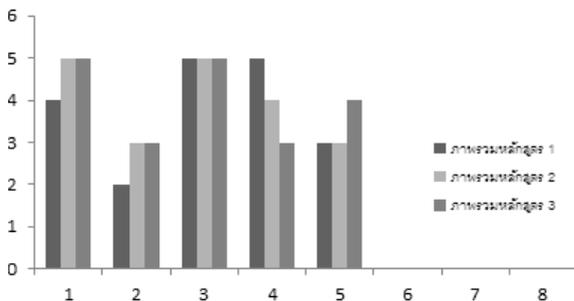
(“ตารางที่” TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา ชิดซ้าย)

(ชื่อตาราง TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

x	x	x	x
x	x	x	x
x	x	x	x
x	x	x	x

ภาพที่ 2 ข้อมูล (TH SarabunPSK 14 ตัวหนา)

รูปที่/1//ชื่อรูปภาพ, แผนภูมิ

(“รูปที่” TH Sarabun PSK 16 point ตัวหนา กึ่งกลาง ตั้งค่าเป็น 1 คอลัมน์

(ชื่อรูปภาพ TH Sarabun PSK 16 point ตัวธรรมดา)

(ทั้งนี้ ตาราง/รูปภาพ แผนภูมิ สมการต่างๆ สามารถทำเป็นคอลัมน์เดียวก็ได้ ขึ้นอยู่กับขนาดและความเหมาะสม

